

Σχολή Επιστήμης της Πληροφορίας & Πληροφορικής

**Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και
Μουσειολογίας**

Πτυχιακή Εργασία

**«Μουσείο Καλαθοσφαίρισης της Χριστιανικής
Αδελφότητας Νέων Θεσσαλονίκης [ΧΑΝΘ]: Ιστορική
Προσέγγιση, Μουσειολογική Αποτύπωση,
Πολιτισμική Διαχείριση»**

« Ανδρέου Κωνσταντίνα»

Επιβλέπων καθηγητής: Παυλογιάννης Ονούφριος-Σπυρίδων

Κέρκυρα, Απρίλιος 2019

**«Μουσείο Καλαθοσφαίρισης της Χριστιανικής
Αδελφότητας Νέων Θεσσαλονίκης [ΧΑΝΘ]: Ιστορική
Προσέγγιση, Μουσειολογική Αποτύπωση,
Πολιτισμική Διαχείριση»**

« Ανδρέου Κωνσταντίνα»

Επιβλέπων καθηγητής: Παυλογιάννης Ονούφριος-Σπυρίδων

Κέρκυρα, Απρίλιος 2019

Περίληψη

Η παρούσα εργασία, στο πρώτο μέρος, της έχει ως απώτερο στόχο να αποδείξει τη σπουδαιότητα του μουσείου. Αρχικά αναφέρομαι στο τρόπο με τον οποίο δημιουργήθηκαν τα πρώτα μουσεία στην Ελλάδα και στη συνέχεια πως μπορεί να ενταχθεί στο μουσείο ο άνθρωπος και το παιδί και αντίστοιχα την ανάλογη μάθηση και δικαιώματα που αποκτούν από αυτή την ενεργή συμμετοχή. Στη συνέχεια αναλύω τι είναι τα θεματικά και τεχνολογικά μουσεία αλλά και τα μουσεία Αθλητισμού και Ολυμπιακών Αγώνων. Τέλος, στο δεύτερο μέρος της εργασίας, ολοκλήρωσα την ερευνά μου με το Μουσείο Μπάσκετ Χ.Α.Ν.Θ της Θεσσαλονίκης. Στο μέρος αυτό μπορείτε να δείτε όλη την ιστορία και την εξέλιξη του σπουδαίου αυτού μουσείου και τις μεγαλύτερες προσωπικότητες που συντέλεσαν στη δημιουργία του με την ενεργή συμμετοχή τους. Στο τελευταίο μέρος, όπως μπορείτε να δείτε, διατύπωσα και εγώ τις δικές μου προτάσεις οι οποίες μπορούν συμβάλουν στο μουσείο και να έχουν θετικά αποτελέσματα.

Λέξεις κλειδιά: μουσείο, επισκέπτης, συλλογή, μουσειοπαιδαγωγική, κονστρουκτιβισμός, αθλητισμός, καλαθοσφαίριση, Χ.Α.Ν.Θ, χώρος, εγκαταστάσεις, μπάσκετ.

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο 1 ^ο - Η μέριμνα για τις αρχαιότητες στην Ελλάδα και τα πρώτα μουσεία	10
1.1 Δημόσιες συλλογές	12
1.2 Ιδιωτικές συλλογές	13
Κεφάλαιο 2 ^ο - Η θεσμοθέτηση της μουσειοπαιδαγωγικής: από το μουσείο- ναός στο μουσείο χώρος μάθησης	15
2.1 Ιστορικό πλαίσιο	15
2.2 Το σύγχρονο μουσείο και η άτυπη μάθηση	16
2.3 Ο κονστρουκτιβισμός	17
2.4 Η εγκαθιδρυμένη μάθηση	18
Κεφάλαιο 3 ^ο - Το παιδί στο χώρο του μουσείου	20
3.1 Παιδί-Πολιτισμός	20
3.2 Παιδί και πολιτιστικά δικαιώματα	21
3.3 Ο ρόλος του μουσείου στην πολιτιστική ανάπτυξη του παιδιού	21
Κεφάλαιο 4 ^ο - Η ενεργητικότητα της μάθησης	22
4.1 Η σημασία της γλώσσας	22
4.2 Μάθηση με νόημα	24
4.3 Ο ρόλος της προϋπάρχουσας γνώσης	24
Κεφάλαιο 5 ^ο - Θεματικά Μουσεία	26
5.1 Θεματικά μουσεία	26
5.2 Η περίπτωση των Θεματικών Τεχνολογικών Μουσείων - Το Δίκτυο Μουσείων και Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς	27
5.3 Μουσεία Αθλητισμού και Ολυμπιακών Αγώνων	30
Κεφάλαιο 6 ^ο - Οι νέες «αναγνώσεις» του αθλητισμού – Ένα νέο ενδιαφέρον	36
6.1 Ο ρόλος του αθλητισμού	36
6.2 Στόχοι του προγράμματος «Καλλιπάτειρα»	37

6.3 Η νοηματοδότηση των σπορ – Ένα προνομιακό πεδίο κοινωνικών και πολιτισμικών συμφραζομένων στα ανθρώπινα δικαιώματα	38
Κεφάλαιο 7^ο - Η περίπτωση της Χριστιανικής Αδελφότητας Νέων Θεσσαλονίκης [Χ.Α.Ν.Θ.]	45
7.1 Το ιστορικό πλαίσιο της συλλογικότητας της Χ.Α.Ν.Θ.	45
7.2 Η ταυτότητα της Χ.Α.Ν.Θ.	48
7.3 Η «μνήμη» της Χ.Α.Ν.Θ. – Το «παράδειγμα» των τελετουργικών-πρακτικών εορτασμού της επετείου 75 χρόνων λειτουργίας	50
7.4 Η Χ.Α.Ν.Θ. γιόρτασε την επέτειο από την ίδρυσή της	51
7.5 Οι τιμητικές διακρίσεις	51
7.6 Το λεύκωμα	52
7.7 Το «μπάσκετ» της Χ.Α.Ν.Θ.	59
Κεφάλαιο 8^ο - Το Μουσείο Μπάσκετ Χ.Α.Ν.Θ	63
8.1 Ιστορικό πλαίσιο του Μουσείου	63
8.2 Χώροι – ιδέες – πρόσωπα στο Μουσείο	67
8.3 Το Μουσείο μπάσκετ Χ.Α.Ν.Θ.	80
8.4 Παρουσίαση Μουσείου	81
8.5 Πολιτισμική διαχείριση στο μουσείο	91
Βιβλιογραφία	97

Εισαγωγή

Με τον όρο **Μουσείο** εννοείται σύμφωνα με τον επίσημο ορισμό της ICOM(International Council of Museums) «ένα μόνιμο ίδρυμα, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξής της, ανοικτό στο κοινό, που έχει ως έργο του τη συλλογή, τη μελέτη, τη διατήρηση, τη γνωστοποίηση και την έκθεση τεκμηρίων του ανθρώπινου πολιτισμού και περιβάλλοντος, με στόχο τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία» (Κώδικας Δεοντολογίας του ICOM για τα μουσεία, 2009).

Βάσει του σύγχρονου ορισμού τους τα μουσεία ικανοποιούν μια ιδιαίτερη ανθρώπινη ανάγκη, τη δημιουργία ενός μόνιμου αρχείου για το πώς έζησαν οι άνθρωποι και τι πέτυχαν σε έναν αλληλεξαρτώμενο κόσμο. Η παγκοσμιοποίηση έχει διαφοροποιήσει σαφώς τον ρυθμό της αλλαγής του κόσμου μας και σε ένα βαθμό έχει συνδέσει πλέον το τοπικό, εθνικό στοιχείο με το παγκόσμιο. Μέσα σε αυτό το εννοιολογικό πλαίσιο τα μουσεία είναι χώροι στους οποίους οι άνθρωποι μπορούν να εξερευνήσουν τις προσωπικές τους πεποιθήσεις εν τω μέσω καθολικών αληθειών. Εν ολίγοις, μπορούν να επιδείξουν στο πλατύ κοινό πώς διαμόρφωσαν τα γεγονότα και οι πεποιθήσεις των ανθρώπων του παρελθόντος την εμπειρία του παρόντος.

Ο παραπάνω ορισμός δεν συνιστούσε εξαρχής το πλαίσιο μέσα στο οποίο καθορίζονται οι λειτουργίες ενός μουσείου, ούτε συνδεόταν με τη συλλογή και την έκθεση αντικειμένων. Στην αρχαιότητα το μουσείο περιγράφεται ως *τέμενος* αφιερωμένο στη λατρεία των Μουσών. Αυτό σημαίνει πως στο συγκεκριμένο χώρο καλλιεργούνταν οι τέχνες, τα γράμματα, η μουσική, η ποίηση, η φιλοσοφία και ο χορός. Στην περίοδο της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ο όρος χρησιμοποιείται κυρίως για χώρους στους οποίους διεξάγονταν φιλοσοφικές συζητήσεις.

Κατά την περίοδο της Αναγέννησης ο όρος παραπέμπει στις ιδιωτικές συλλογές της αριστοκρατίας, ενώ στον 17ο αιώνα σχετίζεται με την πληρότητα των εγκυκλοπαιδικών γνώσεων και την «ευρεία κάλυψη ενός γνωστικού αντικειμένου». Στα μέσα του ίδιου αιώνα στην Ευρώπη χρησιμοποιείται ο λατινικός όρος *musaeum* για τον προσδιορισμό συλλογών με περίεργα αντικείμενα (*cabinets des curiosités*). Στα τέλη του 17ου, αρχές του 18ου, αιώνα καθιερώθηκε ο όρος για συγκεκριμένα κτήρια που στέγαζαν συλλογές αντικειμένων και χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά

στην περιγραφή της έκθεσης αντικειμένων του Ηλίας Άσμολ (Elias Ashmol) στην Οξφόρδη (Γκάζη και συν, 2003 – σελ. 20)

Στο μεγαλύτερο μέρος του 20^{ου} αιώνα ο κυριότερος ρόλος των μουσείων ήταν να συλλέγουν αντικείμενα, να τα αξιολογούν, να τα καταγράφουν, να τα συντηρούν και να τα εκθέτουν. Το μουσείο αναγνωριζόταν ως ένα δημόσιο ίδρυμα ακόμη και για εκείνους που δεν θα το επισκεπτόταν ποτέ. Σήμερα η κοινωνία μας έχει αλλάξει. Το «παραδοσιακό» κοινό μουσείων δεν είναι πλέον διατεθειμένο να δεχθεί δευτερεύοντα παθητικό ρόλο. Υπάρχουν περισσότερες απαιτήσεις για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και πολλές εναλλακτικές λύσεις και προτάσεις. Επιπλέον ομάδες του πληθυσμού απαιτούν την απευθείας συμμετοχή στα μουσεία. Τα μουσεία πρέπει να αλλάξουν αλλιώς θα πεθάνουν. Πρέπει να ανταγωνιστούν άλλες δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου. Επίσης σε μια εποχή που υπάρχουν υπερβολικά πολλά μουσεία και άλλα αξιοθέατα πολιτισμικής κληρονομιάς, ενώ το κοινό παραμένει σταθερό, πρέπει να ανταγωνιστούν και μεταξύ τους.

Αυτό σημαίνει ότι όλο και περισσότερα μουσεία θα πρέπει να προσφέρουν διαφορετικές εμπειρίες. Έτσι μόνο θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες όλων των κατηγοριών του πληθυσμού και θα αντανakλούν το βασικό γεγονός πως οι περισσότεροι επισκέπτες αναζητούν ποικιλία εμπειριών. Ακόμη οι διευθυντές των μουσείων θα πρέπει να δείξουν προσοχή στην ποιότητα δηλαδή: στη δημόσια εικόνα του μουσείου, στο περιεχόμενο (κτήρια, συλλογές, εκθέσεις και παράλληλες δραστηριότητες) και στις λειτουργίες του.

Ο ρόλος του μουσείου κατά τον 21^ο αιώνα είναι να αναζητήσει πιο σύγχρονους τρόπους για να προσελκύσει το κοινό. Για το λόγο αυτό πρέπει να το «εμπλέξει» με τις συλλογές του. Αν τα μουσεία θέλουν να δικαιολογήσουν την ύπαρξη τους, πρέπει να αποδείξουν πως ξέρουν να ικανοποιούν τόσο τους χρηματοδότες τους, είτε πρόκειται για το κράτος είτε για ιδιώτες, όσο και τους επισκέπτες.

Οι επισκέπτες του μουσείου είναι άτομα που δίνουν αξία στη μάθηση. Πιστεύουν ότι οι ίδιοι και τα παιδιά τους πρέπει να μαθαίνουν συνεχώς και να αναζητούν νέες πληροφορίες. Ο πρωταρχικός ρόλος για αυτούς που επισκέπτονται τα μουσεία είναι για να μάθουν. Αυτός είναι ο βασικότερος λόγος για τον οποίο η επίσκεψη έχει άμεση σχέση με το επίπεδο της μόρφωσης.

Κύριος στόχος του μουσείου δεν είναι μόνο η έκθεση των αντικειμένων αλλά η σύνθεση και η παρουσίαση συλλογών με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να αναδεικνύετε ο χαρακτήρας των εκθεμάτων αλλά και το γνωστικό- πολιτιστικό τους περιεχόμενο (Γκάζη και συν, 2003 – σελ. 42-45)

Η σημαντικότερη παράμετρος των εργασιών ενός σύγχρονου μουσείου αποτελεί τη κοινωνική διάσταση της λειτουργίας του, την επικοινωνία με το κοινό την ερμηνεία αλλά και τη μετάδοση του περιεχομένου των συλλογών του. Έτσι λοιπόν εκτός από τις ξεναγήσεις το μουσείο θα πρέπει να παρέχει εκπαιδευτικές δυνατότητες σε ειδικά κατασκευασμένα τεχνοπάρκα του, σε σεμινάρια τα οποία στηρίζονται στην επιμόρφωση και εκπαιδευτικά προγράμματα από απόσταση σε εκδόσεις CD-ROM και εκπαιδευτική παρουσία στο διαδίκτυο. Με τον τρόπο αυτό οι τοπικοί επισκέπτες του μουσείου αλλά και ο περιηγητής του διαδικτύου θα μπορούν να πλοηγηθούν σε κάποιες συγκεκριμένες περιοχές ενός τόπου ο οποίος θα παρουσιάζει πολιτισμικό ενδιαφέρον ή θα έχει την ευκαιρία να αντλήσει περισσότερες πληροφορίες για τις εικονικές εκθέσεις. Οι σύγχρονες αυτές εφαρμογές προσφέρουν στο χρήστη τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης με τρισδιάστατα μοντέλα εδάφους και την παροχή δεδομένων για μνημεία οχυρωματικής αρχιτεκτονικής ή για χώρους πολιτισμικού ή ιστορικού ενδιαφέροντος (Νικόνανου, 2004).

Κεφάλαιο 1^ο -Η μέριμνα για τις αρχαιότητες στην Ελλάδα και τα πρώτα μουσεία

Η μέριμνα για τις αρχαιότητες και η δημιουργία των πρώτων μουσείων είναι θέματα με ξεχωριστή σημασία όχι μόνο για την αρχαιολογία αλλά και για τη νεότερη ελληνική ιστορία. Τα μνημεία της, αρχαία και νεώτερα, είναι ζωντανοί ως σήμερα μάρτυρες της μακραίωνης ιστορίας μας. Δεν κράτησαν μόνο άσβεστη τη φλόγα του ελληνισμού στα χρόνια της τουρκοκρατίας δημιουργώντας δεσμούς ακλόνητους, αλλά αποτέλεσαν πρότυπα για κάθε νέα δημιουργία και ταυτόχρονα υπήρξαν το καύχημα ενός λαού με μια απaráμιλλη σε πλούτο και ποιότητα πολιτιστική κληρονομιά.

Για την εποχή της επανάστασης και του Καποδίστρια εκτός από τα έγγραφα στα Γενικά Αρχεία του Κράτους, υπάρχει ενδιαφέρον υλικό και σε άλλα αρχεία καθώς και στις εφημερίδες και σε πολλές άλλες δημοσιεύσεις. Σε αυτό το σημείο θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι οι επίσημες αποφάσεις για τις αρχαιότητες είναι δημοσιευμένες στον τύπο εκείνης της εποχής, κάτι το οποίο φανερώνει το ξεχωριστό ενδιαφέρον της πολιτείας. Πολύτιμες και πολλές φορές μοναδικές πληροφορίες έχουν διασωθεί επίσης σε γενικά άρθρα για την τύχη των μνημείων που υπάρχουν σε ελληνικά και ξένα συγγράμματα, στοιχεία που συμπληρώνουν και ολοκληρώνουν την εικόνα της κρατικής μέριμνας στα πρώτα εκείνα χρόνια.

Εκτός από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους το Αρχείο της Αρχαιολογικής Εταιρείας και το Τμήμα Χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης, πολύ υλικό υπάρχει στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στα Πρακτικά Συνεδριάσεων της Βουλής των Ελλήνων όπου έχουν δημοσιευτεί όλες οι επίσημες αποφάσεις για τις αρχαιότητες και τις σχετικές συζητήσεις. Μάλιστα πλούσιο υλικό έχει διασωθεί στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο της εποχής εκείνης σε δυσεύρετα φυλλάδια που κυκλοφόρησαν μεμονωμένα καθώς και σε πολλές άλλες δημοσιεύσεις. Οι αρχαιότητες υπήρξαν πάντα θέμα ενδιαφέρον όχι μόνο για τους ειδικούς αλλά και για το ευρύτερο κοινό. Οι εφημερίδες του περασμένου αιώνα αθηναϊκές και επαρχιακές δεν παραλείπουν να δημοσιεύουν ειδήσεις για τα αρχαία μνημεία, επίσημα έγγραφα της Γενικής Εφορείας των Αρχαιοτήτων, για τις ανασκαφές και τις αρχαιολογικές έρευνες, καθώς και τους σχετικούς νόμους και τα διατάγματα. Πολλοί άλλωστε από τους εκδότες εκείνης της

εποχής ήταν γνωστοί για τα αρχαιολογικά τους ενδιαφέροντα όπως ο Ιωάννης και Τιμολέων Φιλήμων, οι Αντωνιάδης και πολλοί άλλοι ακόμη. Στη συνέχεια πολλές φορές δημοσιεύτηκαν μαζί με τις αρχαιολογικές ειδήσεις γενικά άρθρα και σχόλια για τις ανάγκες της αρχαιολογίας με προτάσεις για την καλύτερη φύλαξη και ανάδειξη των αρχαιολογικών ελληνικών μνημείων. Μάλιστα για την έρευνα υπάρχουν βιβλία που μας άφησαν οι περιηγητές και κυρίως οι αρχαιολόγοι που επισκέφτηκαν την Ελλάδα κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα. Στα ημερολόγια του ταξιδιού τους, που τα περισσότερα έχουν δημοσιευτεί, δίνουν πληροφορίες όχι τόσο για τη μέριμνα αλλά και την κατάσταση των μνημείων και τις πρώτες δημόσιες αρχαιολογικές συλλογές.

Για τις αρχαιολογικές συλλογές υπάρχουν ευτυχώς και ειδικά συγγράμματα των αρχαιολόγων του περασμένου αιώνα με καταλόγους των εκθεμάτων τους. Και φυσικά παραμένουν πάντα βασική και πρωταρχική πηγή τα ελληνικά και ξένα αρχαιολογικά περιοδικά όπου δημοσιεύονται πληροφορίες για τα διάφορα εκθέματα. Το ιστορικό των συλλογών αυτών, η χρονολογία της δημιουργίας τους, η συγκέντρωση των αρχαίων και οι πρώτοι κατάλογοί τους παρουσιάζουν ξεχωριστό ενδιαφέρον για την αρχαιολογική έρευνα. Τα στοιχεία αυτά μας βοηθούν στη ταύτιση παλιών ευρημάτων για πολλά από τα οποία δεν είναι γνωστός ούτε ο χρόνος ούτε ο τόπος όπου βρέθηκαν. Ιδιαίτερη σημασία για την έρευνα έχει η κίνηση των αρχαίων από την εποχή της αποκάλυψής τους ως τη στιγμή που τοποθετούνται στα οργανωμένα αρχαιολογικά μουσεία που δημιουργήθηκαν κυρίως από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η δημιουργία των άλλων αθηναϊκών μουσείων όχι μόνο των αρχαιολογικών αλλά και όσων αντιπροσωπεύουν νεώτερες περιόδους του ελληνικού πολιτισμού γιατί στα μουσεία αυτά έχουν συγκεντρωθεί χαρακτηριστικά εκθέματα από όλη την Ελλάδα. Η ίδρυση των επαρχιακών μουσείων δεν είναι λιγότερο ενδιαφέρουσα. Κατά τον 19^ο όμως αιώνα ιδρύονται πολύ λίγα μουσεία στις επαρχίες τα περισσότερα δημιουργούνται στον 20^ο αιώνα και οργανώνονται κυρίως στα χρόνια μετά τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο, μια εποχή που θα πρέπει να χαρακτηριστεί ως η περίοδος της ανασυγκρότησης και αναδιοργάνωσης των ελληνικών μουσείων.

Η μελέτη όμως του παρελθόντος μας φέρνει αναγκαστικά αντιμέτωπους και με το παρόν. Για το λόγο αυτό κρίθηκε αναγκαία στο τέλος για την πληρότητα και την

κατανόηση του όλου του θέματος μια σύντομη θεώρηση της σημερινής πραγματικότητας, ποια είναι τα προβλήματα που παρουσιάζει η δημιουργία των νέων μουσείων και η μέριμνα για τα αρχαία και νεώτερα μνημεία (Κόκκου, 2009 – σελ. 1-4)

1.1 Δημόσιες συλλογές

Το πρώτο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο ιδρύθηκε στην Αίγινα στα χρόνια του Καποδίστρια. Ο αρχαιολογικός νόμος του 1834 είχε προβλέψει επίσης να δημιουργηθούν μουσεία όχι μόνο στην Αθήνα, αλλά και στις επαρχιακές πόλεις.¹ Τα οικονομικά προβλήματα του νεοσύστατου κράτους αλλά και τα πολιτικά δεν άφηναν περιθώρια για τέτοιες δραστηριότητες. Έτσι σε όλη την Ελλάδα τα ευρήματα των πρώτων ανασκαφών αλλά και τα πολυάριθμα τυχαία ευρήματα φυλάσσονται μέσα σε αρχαία μνημεία, σε εκκλησίες, σε σχολεία, σε δημαρχεία, και σε άλλα δημόσια κτήρια.

Τα περισσότερα αρχαία συγκεντρώθηκαν στην Αθήνα. Για τη στέγασή του χρησιμοποιήθηκαν στην αρχή τα αρχαία μνημεία και αργότερα τα νεόκτιστα τότε πνευματικά ιδρύματα. Κατά αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκαν συλλογές. Οι συλλογές αυτές έγιναν από τον Ροσ οι οποίες περιλάμβαναν μάρμαρα αγάλματα ανάγλυφα και επιγραφές οι οποίες καταστράφηκαν λίγο αργότερα από φωτιά.

Με την πάροδο του χρόνου και την επέκταση των ανασκαφών πληθαίνουν οι αρχαιολογικές συλλογές σε όλη την Ελλάδα. Εκτός από τα αρχαία στους χώρους των ανασκαφών πολλά άλλα συγκεντρώνονται προσωρινά σε πόλεις και χωριά. Μάλιστα από το 1871 όταν η Αρχαιολογική Εταιρεία αναλαμβάνει επίσημα τη διάσωση των αρχαιοτήτων στις επαρχίες συστηματοποιούνται οι εργασίες, οργανώνονται οι παλιότερες συλλογές και ιδρύονται καινούριες. Με τις φροντίδες του Παναγιώτη Σταματάκη απεσταλμένου της Αρχαιολογικής Εταιρείας δημιουργούνται αρχαιολογικές συλλογές στη Θήβα, στη Χαιρώνεια, στις Πλαταιές, στη Τανάγρα, στους Δελφούς και στη Μύκονο αλλά και στην Αυλίδα, στις Θεσπιές, στη Νεμέα, στο Άργος και στο Αίγιο.

¹ Φ.Ε.Κ., αριθμ. 22, 16/28 Ιουνίου 1834, αρχαιολογικός νόμος της 10/22 Μαΐου 1834, αρθρ. 1,2,8

Δύσκολα όμως θα μπορούσε να δώσει κανείς μια ολοκληρωμένη εικόνα των αρχαιολογικών συλλογών. Δεν υπάρχει ίσως ελληνική πόλη όπου να μην συγκεντρώθηκαν και λιγοστά έστω αρχαία, επιγραφές, γλυπτά, και αρχιτεκτονικά μέλη. Οι αρχαιολογικές αυτές συλλογές του 19^{ου} αιώνα μικρές ή μεγάλες, αποτέλεσαν αργότερα τους πυρήνες των οργανωμένων επαρχιακών μουσείων που δημιουργήθηκαν σε όλη την Ελλάδα από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα (Κόκκου, 2009 – σελ. 149-153)

1.2 Ιδιωτικές συλλογές

Για να έχουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα των αρχαιολογικών συλλογών της Αθήνας και της Ελλάδας γενικότερα θα πρέπει να σημειώσουμε ότι ένας μεγάλος αριθμός αρχαίων άνηκε από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα σε ιδιωτικές συλλογές. Ευρωπαίοι οι οποίοι είχαν εγκατασταθεί στην Αθήνα αλλά και οι Έλληνες αργότερα είχαν συγκεντρώσει στα σπίτια τους πολλά σημαντικά κομμάτια της αρχαίας τέχνης.

Πλουσιότατη σε μαρμάρινα και πήλινα αντικείμενα αλλά και σε νομίσματα ήταν και η συλλογή του Όθωνα και της Αμαλίας που μετά την έξωση τους παραδόθηκε στο Γραφείο της Γενικής Εφορείας των Αρχαιοτήτων. Πλούσια συλλογή είχε αποκτήσει επίσης από την εποχή του Καποδίστρια ο Γάλλος βαρόνος Rouen που έζησε για χρόνια στην Ελλάδα.

Οι πιο πλούσιες όμως αρχαιολογικές συλλογές δημιουργούνται μετά τα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Ο Fr. Wiesel που ταξίδεψε στην Ελλάδα το 1873 έχει περιγράψει τις πιο αξιόλογες από αυτές. Βέβαια ξεχωρίζουν οι συλλογές του Αθ. Ρουσόπουλου, καθηγητή της αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο και του πρόξενου της Ρωσίας στην Αθήνα του Sabouroff. Και οι δύο ήταν μοναδικές για τον πλούτο και την ποιότητα των εκθεμάτων τους. Η συλλογή του Ρουσόπουλου αριθμούσε πολυάριθμα νομίσματα αλλά και πολλά αρχαία. Η συλλογή του Ρώσου, προξένου Sabouroff, ξεπερνούσε τα όρια και τις δυνατότητες μιας ιδιωτικής συλλογής. Εκτός από τα γλυπτά, τα αγγεία και τα χάλκινα είχε κατορθώσει να αποκτήσει και μια μοναδική σειρά από Ταναγραίες. Δυστυχώς όμως οργίασε η αρχαιοκαπηλία στην Τανάγρα ύστερα από την αποκάλυψη των πρώτων ταφών το 1872. Η συλλογή του

Sabouroff μεταφέρθηκε το 1880 από την Αθήνα στο Βερολίνο, στη νέα έδρα του κατόχου της και το 1884 διαλύθηκε. Τα αγγεία τα γλυπτά και τα χάλκινα βρίσκονται σήμερα στο Berliner Museum ενώ οι Ταναγραίες στο μουσείο Ermitage στην Πετρούπολη της Ρωσίας.

Έτσι λοιπόν από αυτές τις συλλογές μπορεί να προσθέσει κανείς ότι το πιο σημαντικό υλικό φαίνεται ότι κυκλοφορούσε τότε στα αρχαιοπωλεία όπου θα συμπληρώσει την εικόνα των πολυάριθμων αρχαίων που είχαν συγκεντρωθεί στην Αθήνα τον 19^ο αιώνα. Ιδιωτικές αρχαιολογικές συλλογές αναφέρονται επίσης στη Σύρο, στη Νάξο και στην Κόρινθο, καθώς και στην Κέρκυρα και στα υπόλοιπα νησιά του Ιονίου.

Έτσι λοιπόν, σε όλη την Ελλάδα βρίσκονται πολλές και πλούσιες συλλογές όχι μόνο για τα αρχαία καλλιτεχνήματα αλλά και τα έργα της βυζαντινής και της νεώτερης τέχνης. Η Εφορεία Αρχαιοπωλείων και Ιδιωτικών Συλλογών που συστήθηκε το 1964, έχει αναλάβει την καταγραφή τους μαζί με τον έλεγχο των αρχαίων που κυκλοφορούν στα αρχαιοπωλεία της χώρας (Κόκκου, 2009 – σελ. 190 - 193)

Κεφάλαιο 2^ο - Η θεσμοθέτηση της μουσειοπαιδαγωγικής: από το μουσείο- ναός στο μουσείο χώρος μάθησης

2.1 Ιστορικό πλαίσιο

Κατά το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα, η μουσειοπαιδαγωγική αναπτύσσει ένα πεδίο εφαρμογών, καθώς τα ευρωπαϊκά μουσεία ασχολούνται συστηματικά με τον εκπαιδευτικό τους ρόλο και η σημασία των μουσείων αλλάζει αισθητά. Η ιστορική εξέλιξη της ευρωπαϊκής μουσειοπαιδαγωγικής αναφέρεται στις εξελίξεις που σχετίζονται με την εκπαιδευτική ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα και οδήγησαν στην ανάπτυξη της συγκεκριμένης επιστημονικής κατεύθυνσης στη χώρα μας.

Οι συστηματικές προσπάθειες των μουσείων στην Ευρώπη κατά την δεκαετία του '60 και '70 καθιέρωσαν το μουσείο ως χώρο μάθησης και θεσμοθέτησαν τη μουσειοπαιδαγωγική. Κατά τη δεκαετία του '70 και στις αρχές του '80 άρχιζαν να εμφανίζονται οι πρώτες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες για την εκπαιδευτική αξιοποίηση μουσειακών χώρων στην Ελλάδα. Οι πρωτοβουλίες δομούνται με την προϋπόθεση ότι το μουσείο θεωρείται χώρος μάθησης και χαρακτηρίζονται από τον προσανατολισμό τους αποκλειστικά στις σχολικές ομάδες, κάτι το οποίο συνεχίζει να εμφανίζεται μέχρι και τις αρχές του 21ου αιώνα.

Το 1985 είναι μια σημαντική χρονιά για την εξέλιξη της μουσειοπαιδαγωγικής στην Ελλάδα. Αποτελεί την αφετηρία για την ενεργή συμμετοχή του Υπουργείου Πολιτισμού ως κεντρικού φορέα συντονισμού και σχεδιασμού για την εκπαιδευτική αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, με αποτέλεσμα την σημαντική επέκταση των εκπαιδευτικών δράσεων σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία. Από τις αρχές μάλιστα της δεκαετίας του '90, προχωράει στην εισαγωγή των νέων μορφών επικοινωνίας του μουσείου με το σχολείο και τη δημιουργία εκπαιδευτικών εκθέσεων που συχνά είναι μετακινούμενες, με στόχο να προσφέρουν δυνατότητες εκπαιδευτικών εμπειριών σε απομακρυσμένες περιοχές από τα αστικά κέντρα περιοχές.² (Νικονάνου, 2017 – σελ.53 & 62-64)

² Πρόκειται για εκθέσεις με εποπτικό κυρίως υλικό αλλά και εκπαιδευτικές κατασκευές και αντίγραφα αντικειμένων με στόχο να αποτελέσουν το ιδανικό περιβάλλον για τη διεξαγωγή

2.2 Το σύγχρονο μουσείο και η άτυπη μάθηση

Στην προσπάθεια σχεδιασμού μέσω των ψηφιακά πληροφοριακά συστήματα ενός μουσείου προκύπτει η ανάγκη υποστήριξης για τη μάθηση γενικότερα και ειδικότερα για τη μάθηση μέσα στο χώρο του μουσείου. Πριν γίνει η ανάλυση αυτού, καλό θα ήταν να αναφερθούμε ποιος είναι ο ρόλος του μουσείου και οι στόχοι που θέτει σήμερα και αφετέρου η έννοια της άτυπης μάθησης που σχετίζεται μέσα σε αυτό.

Ο ρόλος του μουσείου στη σύγχρονη κοινωνία έχει διαφορετικούς ρόλους εκτός βεβαίως της παραδοσιακής λειτουργίας ως χώρος διατήρησης σπάνιων αντικειμένων. Μάλιστα μπορεί να γίνει λόγος για την εκπαιδευτική λειτουργία του μουσείου, εφόσον εκπαιδεύει, ενημερώνει και απομακρύνει το άγχος της καθημερινότητας. Μάλιστα ας μην παραβλέψουμε τις δυνατότητες που προσφέρει για παιχνίδι και την δημιουργία κοινωνικών επαφών με τους επισκέπτες .

Ο εκπαιδευτικός ρόλος που προαναφέρθηκε συνδέει άμεσα το μουσείο με την έννοια της «άτυπης μάθησης» που είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη τις τελευταίες δεκαετίες. Η κλασική ερμηνεία ορίζει την άτυπη μάθηση ως τον αντίποδα της μάθησης εντός του σχολικού περιβάλλοντος. Η αναλυτικότερη περιγραφή της έννοιας μπορεί να γίνει ως εξής:

Οι Coombs & Ahmed τονίζουν ότι τα στοιχεία της μη συστηματικότητας και μη σκοπιμότητας ως κεντρικά της άτυπης μάθησης. Ο Michael Eraut ο οποίος έχει την ίδια ακριβώς αντίληψη, ορίζει ότι η άτυπη μάθηση είναι αυτή που συντελείται χωρίς συνειδητή προσπάθεια. Το άτομο μπορεί να εμπλέκεται σε μια διαδικασία μάθησης, χωρίς όμως να έχει σαφή ιδέα της γνώσης ή της δεξιότητας που θα αποκτήσει .

Ένα από τα βασικότερα στοιχεία της άτυπης μάθησης είναι η κοινωνική αλληλεπίδραση. Η άτυπη μάθηση είναι μια μορφή έκφρασης της εγκαθιδρυμένης μάθησης. Αντίθετα με τα μαθησιακά περιβάλλοντα, έμφαση δίνεται στις κοινωνικές πρακτικές όπου οι δραστηριότητες, οι σκοποί και η κατανόηση αποκτούν νόημα, εντασσόμενες σε ένα πολυσύνθετο κοινωνικό πλαίσιο. Η άτυπη μάθηση καθοδηγείται

συγκεκριμένων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που ακολουθούν τη μορφή των συνηθισμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Ωστόσο πρέπει να αναφερθεί ότι, καθώς ο εκθεσιακός χώρος σχεδιάζεται ακριβώς για την υλοποίηση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων, μπορεί να ανταποκριθεί καλύτερα στις εκπαιδευτικές ανάγκες και δίνει δυνατότητες έμφασης σε δραστηριότητες με την ενεργή συμμετοχή του κοινού. (Νικονάνου 2002:120-129).

σε μεγάλο βαθμό από τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του ίδιου ατόμου αποκτώντας έναν ακούσιο χαρακτήρα σε σχέση με την τυπική μάθηση. Το άτομο μπορεί να εμπλακεί σε μια διαδικασία μάθησης μόνο στο βαθμό και για τα αντικείμενα που τον ενδιαφέρουν, χωρίς να δεσμεύεται από κάποια υποχρεωτική ύλη προς κάλυψη. Αντίθετα με την τυπική μάθηση το άτομο πηγαίνει στους χώρους της άτυπης μάθησης ως μονάδα ή ενταγμένο σε ομάδες μεικτές ως προς το φύλο, την ηλικία και το υπόβαθρο με την ποικιλία μαθησιακών προτιμήσεων και γνώσεων που είδη υπήρχαν.

Έτσι λοιπόν με την εκπαιδευτική λειτουργία το κάθε μουσείο μπορεί να ειδωθεί ως ένα συναρπαστικό περιβάλλον δια βίου μάθησης, όπου συναντώνται η γνώση, η προσωπική εμπειρία των επισκεπτών και το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο. Δίπλα στην απαραίτητη επιστημονική ορθότητα και στο χειρισμό του υλικού για το μουσείο καταλαβαίνουν την ανάγκη των επισκεπτών για μάθηση και ψυχαγωγία. Οι τρόποι με τους οποίους το άτομο βιώνει τη μουσειακή εμπειρία καταλαμβάνει τα ερεθίσματα και καθίσταται πολύτιμος για τον μουσειακό σχεδιασμό και για την ανάπτυξη πληροφοριακού υλικού (Μαλεγιαννάκη, 2004).

2.3 Ο κonstrουκτιβισμός

Ο κonstrουκτιβισμός έχει δύο βασικές θεωρίες μάθησης δηλαδή έχει ως αφετηρία τις γνώσεις, στάσεις και ενδιαφέροντα του υποκειμένου μέσα από την οποία προκύπτει η αλληλεπίδραση αυτών των χαρακτηριστικών με την εμπειρία.

Με λίγα λόγια το άτομο βρίσκεται σε μια διαδικασία μάθησης που επιλέγει και μετασχηματίζει τις πληροφορίες, διαμορφώνει πληροφορίες βασιζόμενο σε μια νοητική δομή που δίνει νόημα, οργανώνει την εμπειρία του και επιτρέπει να προχωρήσει εκτός της δεδομένης πληροφορίας. Η μάθηση περιλαμβάνει τη μνήμη και έχει μακροπρόθεσμη επίδραση στο μετασχηματισμό των προηγούμενων αλλά και των επόμενων εμπειριών. Κεντρική είναι και η διαπίστωση ότι το άτομο δεν μαθαίνει μέσω της παθητικής απορρόφησης των στοιχείων ή με την απλή μετάδοση από τον δάσκαλο στο μαθητή. Έτσι προωθείται η ενεργητική συμμετοχή του μαθητή στη διαδικασία κατασκευής της γνώσης με βασικότερο εργαλείο τη συζήτηση, την κοινωνική αλληλεπίδραση, τη συνεργασία και τη διαπραγμάτευση.

Ο κονστρουκτιβισμός λοιπόν υποστηρίζει τους μαθητές στα κεντρικά περιβάλλοντα που δίνουν σημασία στο εννοιολογικό και πολιτιστικό πλαίσιο των γνώσεων, δεξιοτήτων, συμπεριφορών που έχει το κάθε άτομο στο νέο περιβάλλον μάθησης (Μαλεγιαννάκη, 2004).

2.4Η εγκαθιδρυμένη μάθηση

Η εγκαθιδρυμένη μάθηση αποτελεί την αντίδραση στον υπερβολικό τονισμό των εσωτερικών σχημάτων από τη γνωσιακή επιστήμη, με αποτέλεσμα την παραμέληση του κοινωνικού και περιβαλλοντικού παράγοντα του πλαισίου που μπορεί να εφαρμοστεί η γνώση γενικότερα.

Στην προσπάθεια εντοπισμού των γενικών χαρακτηριστικών της εγκαθιδρυμένης διδασκαλίας μπορούμε να σημειώσουμε ότι η σκέψη και η επίλυση των προβλημάτων πραγματοποιείται μέσα στο πλαίσιο στόχων που τίθενται από την ευρύτερη κοινωνική ομάδα. Η γνώση είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με τις πράξεις. Ευνοείται η χρήση πολλαπλών γνωσιακών μεθόδων. Ακόμη προβλέπεται η συνεργασία με άλλους και ο καταμερισμός της εργασίας. Η μάθηση συντελείται μέσω έργων διαφόρων βαθμών περιπλοκότητας όπως και στον πραγματικό κόσμο. Έστερα τα μαθησιακά έργα αποτελούν τμήμα ενός ολοκληρωμένου έργου το οποίο υφίσταστε και ως τελικός στόχος. Τέλος τα προβλήματα δεν υπαγορεύουν τους τρόπους επίλυσης τους αλλά ο μαθητευόμενος πρέπει να εντοπίσει τις διαθέσιμες λύσεις, όπως συμβαίνει και στην καθημερινότητα.

Ακολουθώντας τη θεωρία της εγκαθιδρυμένης μάθησης μπορούμε να παραλληλίσουμε τη γνώση με τα εργαλεία τα οποία γίνονται πλήρως κατανοητά μέσω της χρήσης τους. Οι άνθρωποι που χρησιμοποιούν εργαλεία αποκτούν μια πλούσια άδηλη γνώση για τον κόσμο μέσω των αλληλεπιδραστικών διαδικασιών.

Έτσι λοιπόν εφόσον η εγκαθιδρυμένη μάθηση βλέπει τη μάθηση μέσα από τις πρακτικές της κοινότητας και τις ικανότητες των ατόμων να συμμετέχουν σε αυτές στο διδακτικό επίπεδο, θέτει ως στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής του ατόμου στις πρακτικές της κοινότητας και της δημιουργίας ενός μαθησιακού περιβάλλοντος στο οποίο το άτομο θα εφαρμόσει τη νέα του γνώση. Η εγκαθιδρυμένη μάθηση είναι

κατεξοχήν η μάθηση μέσω της καθημερινής ζωής, σε αντίθεση με την αφηρημένη μάθηση που προφέρεται στα σχολεία. Μάλιστα ως κίνητρο για μάθηση θέτουν την επιθυμία του ατόμου να γίνει πιο ενεργό μέλος της κοινότητας της οποίας εντάσσεται, όταν αυτή θέτει ως αξία τη μάθηση. Η θεωρία της εγκαθιδρυμένης μάθησης θεωρεί έμφυτη την επιθυμία του ατόμου να είναι ενταγμένος μέσα σε μια κοινωνία-κοινότητα. Χαρακτηριστική περίπτωση μπορεί να είναι η εκμάθηση της μητρικής γλώσσας που επιτρέπει την ενσωμάτωση του νεαρού ατόμου στην οικογένεια και την ευρύτερη κοινωνία.

Σε όλη την πορεία του χρόνου καταγράφεται η τάση σύμφωνα με την οποία επιχειρείται μέσα σε εκπαιδευτικά προγράμματα τα οποία απευθύνονται σε παιδιά να ταυτίζεται ο πρότυπος αθλητισμός με τον αρχαίο ελληνικό και κατά συνέπεια να κατακρίνεται ή να νομιμοποιείται το αθλητικό παρόν μέσω του παρελθόντος. Η ελληνική αυτή φράση του «ελληνικού αθλητικού παρελθόντος» η οποία περιέχονταν σταθερά στα εγχειρίδια της αθλητικής παιδείας οδήγησε σε δυσκολίες δεδομένου ότι δεν είναι επιστημονικά αποδεκτή η επίκληση κανόνων, αξιών και συμπεριφορών από διαφορετικές ιστορικές περιόδους και πολιτισμικές συνθήκες. Παράλληλα τέτοιες πρακτικές αδικούσαν τον αρχαίο ελληνικό αθλητισμό, ο οποίος δημιούργησε κλασικό αξιακό πλαίσιο που θα μπορούσε να επηρεάζει θετικά τη συμπεριφορά των μαθητών.

Αν οι μαθητές παρακολουθούσαν συστηματικά το αρχαίο αθλητικό τοπίο, θα διαπιστώσουν ότι από την πρώτη φιλολογική μαρτυρία αγώνων σε ένα προσιτό αρχαίο κείμενο π.χ. Ιλιάδα, γίνεται η συμμετοχή εργαζόμενων με υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Ύστερα μέσα από τα κατάλληλα προγράμματα τα παιδιά θα μπορούν να αναγνωρίσουν τη σκέψη των ανθρώπων του αρχαίου κόσμου όπου καθιερώνεται ως μία άτυπη κοινωνική ομάδα με τους αθλητές όπου ασχολούνται με μια συγκεκριμένη εξάσκηση και επιθυμούν να οργανώσουν ανάλογα με το άθλημα το σώμα τους, αδιαφορώντας με τις συνέπειες της επιλογής τους.

Έτσι λοιπόν η σωστή διαχείριση των πληροφοριών θα πείσει τους μαθητές ότι ο αρχαίος ελληνικός αθλητισμός παρέχει και διαθέτει πολλές καταστάσεις αγωνιστικής ζωής η οποία παραμένει ανεκτίμητη ακόμη και στις μέρες μας (Μαλεγιαννάκη, 2004).

Κεφάλαιο 3^ο -Το παιδί στο χώρο του μουσείου

Όποιος και αν κοιτάξει τις φωτογραφίες των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα μουσεία, ενθουσιάζεται από την ποικιλία των δραστηριοτήτων και τα ευτυχημένα πρόσωπα των παιδιών τα οποία μαθαίνουν διασκεδάζοντας. Γι' αυτό λοιπόν το ελληνικό σχολείο θα πρέπει να αποφεύγει τις χρηματοδοτήσεις και οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να ασχοληθούν περισσότερο με τις υποδομές έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα μουσείο-σχολείο.

Το μουσείο συμπληρώνει το σχολείο διότι όσο πιο καλά λειτουργεί τόσο πιο αποτελεσματικά θα πλάσσει τα παιδιά και θα δημιουργήσει τους απλούς μελλοντικούς πολίτες, οι οποίοι γνωρίζουν καλά την ιστορία της πατρίδας τους. Το κάθε μουσείο προσφέρει κυρίως τις επεξεργασμένες πληροφορίες. Δηλαδή το μουσείο δεν έχει ως στόχο να περιγράψει στα παιδιά που το επισκέπτονται, τις γνώσεις και τις αξίες μιας δεδομένης κοινωνίας, διότι αυτό το κάνει το μουσείο-σχολείο, αλλά να τους εκπαιδεύσει στη διαδικασία παραγωγής τους.

Έτσι λοιπόν το μουσείο θα πρέπει να είναι μια «δημόσια σφαίρα». Τα παιδιά δεν μπορούν να αγαπήσουν από τη μια στιγμή στην άλλη ένα μουσείο αλλά θα πρέπει να τους δοθεί κάποιο ερέθισμα. Γι αυτό λοιπόν για να λειτουργήσει ένα μουσείο-σχολείο θα πρέπει να υπάρχει η ισοτιμία και η ελευθερία του λόγου (Χουρμουζιάδη, 2018).

3.1 Παιδί-Πολιτισμός

Στις μέρες μας το παιδί αντιμετωπίζεται ως ένα ανυπεράσπιστο υποκείμενο χαριτωμένο και αθώο όπου θέλουμε να το προστατέψουμε από τους κινδύνους. Η παθητική ηλικία έχει δικαίωμα να συμμετέχει στην εξέλιξη του πολιτισμού διότι αποτελεί και η παιδική ηλικία φορείς πολιτισμού. Σε αυτό το σημείο τα μουσεία μπορούν να αναλάβουν έναν ρόλο ιδιαίτερα σημαντικό έτσι ώστε τα παιδιά να είναι ενεργά στην πολιτική δράση (Καπελλάκου, 2018)

3.2 Παιδί και πολιτιστικά δικαιώματα

Τα δικαιώματα του παιδιού συνεπάγονται με τις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, τα ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την παιδική ηλικία. Αυτά τα δικαιώματα δεν έχουν τα παιδιά τα οποία ζουν σε τριτοκοσμικές χώρες.

Για το λόγο αυτό το κέντρο βάρους σε σχέση με τα παιδιά και τον πολιτισμό δίνεται στα σχολεία βασικών φορέων εκπαίδευσης ως τον αυτονόητο χώρο όπου τα παιδιά διδάσκονται. Όμως κατά την διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους όλα τα σχολεία έχουν μια συγκεκριμένη διδακτέα ύλη και δεν τους επιτρέπονται ειδικές δράσεις πολιτισμικού περιεχομένου έτσι ώστε τα παιδιά να διδαχτούν τις παραδόσεις. Σε αυτό το σημείο τα παιδιά μπορούν να αναπτύξουν τις δραστηριότητες τους (Καπελλάκου, 2018)

3.3 Ο ρόλος του μουσείου στην πολιτιστική ανάπτυξη του παιδιού

Είναι προφανές πως όλα τα μουσεία μπορούν να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία έτσι ώστε να κεντρίσουν το ενδιαφέρον των παιδιών και να τα ευαισθητοποιήσουν προς την πολιτιστική κληρονομιά. Αυτό επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη εφαρμογών-παιχνιδιών που αναφέρονται ή βασίζονται σε παραδοσιακές ιστορίες, μύθους, παραμύθια, τραγούδια, ήχους, εικόνες και παροιμίες στο πλαίσιο αρμοδιοτήτων με το μουσείο.

Όλα τα μουσεία αποτελούν φορείς καταγραφής άυλων πολιτιστικών αγαθών δρομολογώντας την μεγαλύτερη συμμετοχή και ανάπτυξη παιδιών στη διατήρηση πολιτισμικής κληρονομιάς. Θα μπορούσαν να μεριμνήσουν για την καταγραφή παραδοσιακών παιχνιδιών τα οποία αποτελούν μια πολύτιμη πολιτιστική κληρονομιά αδιαχώριστη από την κοινωνική ζωή. Τα παραδοσιακά παιδικά παιχνίδια διαμορφώνονται από τον τοπικό πολιτισμό – περιβάλλον και ενσωματώνουν τις πολιτισμικές γνώσεις και αξίες -δεξιότητες οι οποίες έχουν προκύψει με την πάροδο του χρόνου με βάση τη συγκεκριμένη κοινωνία –περιβάλλον. Οι σύγχρονες μορφές ψυχαγωγίας, όπως τα ηλεκτρονικά παιχνίδια αλλάζουν τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά αλληλεπιδρούν και την ύπαρξη παραδοσιακής μορφής παιχνιδιών που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς (Καπελλάκου, 2018).

Κεφάλαιο 4^ο - Η ενεργητικότητα της μάθησης

Η ενεργητικότητα της μάθησης φαίνεται να μοιάζει με την αλληλεπιδραστικότητα. Σε ένα μουσείο, πολλοί επισκέπτες και ιδιαίτερα παιδιά, έχει παρατηρηθεί ότι προτιμούν τα αλληλεπιδραστικά εκθέματα τα οποία δίνουν τη δυνατότητα συμμετοχής μέσω συγκεκριμένων και όχι αφηρημένων διαδικασιών. Με τον τρόπο αυτό ο κάθε επισκέπτης μπορεί να δράσει περισσότερο, παρά να παρακολουθεί παθητικά. Στην περίπτωση αυτή αξίζει να αναφέρουμε ότι το παιχνίδι δεν ανήκει μόνο στην παιδική ηλικία αλλά σε όλες.

Ο στόχος του μουσείου είναι η δημιουργία προσωπικών νοητικών παραστάσεων μέσω της νοητικής αλληλεπίδρασης με το έκθεμα. Εκτός από τα ενημερωτικά στοιχεία τα οποία δίνονται σε κάθε επισκέπτη, γίνονται και οι ερωτήσεις οποίες τον ενθαρρύνουν με αποτέλεσμα να φαίνεται και η προσωπικότητα του κάθε ανθρώπου (Μαλεγιαννάκη, 2004).

4.1 Η σημασία της γλώσσας

Η μάθηση είναι μια διαδικασία άμεσα συσχετιζόμενη και εξαρτώμενη με τη γλώσσα που οδηγεί την εσωτερίκευση του φαινομένου του εξωτερικού κόσμου. Το στοιχείο αυτό δεν ενθαρρύνεται καθόλου σε κάποια μουσεία όπου προτείνετε η σιωπή και δεν ενθαρρύνονται οι συζητήσεις των επισκεπτών. Η συνειδητοποίηση της σημασίας της γλώσσας για τη μάθηση οδηγεί σε έναν τρόπο αντιμετώπισης του τρόπου προσφοράς της πληροφορίας στους επισκέπτες, μέσω των παραδοσιακών μουσειακών πινακίδων, είτε με τα ψηφιακά συστήματα.

Μία έρευνα των Ferguson et al (1995), μας προσφέρει κάποια χρήσιμα στοιχεία για το πως χρησιμοποιούν οι επισκέπτες τα γραπτά κείμενα πληροφόρησης σε ένα μουσείο. Οι ενήλικες, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, διαβάζουν τμήματα του κειμένου δυνατά έτσι ώστε να ακούσουν τα άλλα τμήματα της ομάδας ή και τα παιδιά, παραφράζουν μεγαλόφωνα τα κείμενα, διαβάζουν σιωπηλά και στη συνέχεια συζητούν με τους άλλους επισκέπτες και τέλος χρησιμοποιούν στις συζητήσεις τους λέξεις από το κείμενο.

Όλα τα παραπάνω ισχύουν και για την περίπτωση των γραπτών κειμένων που θα παρουσιάσει ένας φορητός ξεναγός ή μια ψηφιακή εφαρμογή οπτικής οδού πρόσληψης της πληροφορίας. Παραμένει ίδια με τις παραδοσιακές πινακίδες ενώ προστίθεται και η ακουστική οδός πληροφόρησης. Έτσι λοιπόν η ελευθερία του επισκέπτη μεταβάλλεται διότι μπορεί να επιλέγει την πληροφορία που θέλει και να της δίνει μεγαλύτερη προσοχή.

Μάλιστα η Serrell (1996), δίνει συγκεκριμένες οδηγίες για τη δημιουργία φιλικών προς τον επισκέπτη γραπτών κειμένων. Σημαντικό είναι, όπως αναφέρει, για τη σύνδεση της πληροφορίας με αυτά που οι επισκέπτες αντιλαμβάνονται με τις αισθήσεις τους, να υπάρχει ποικιλία στην έκταση των προτάσεων, οι παράγραφοι να είναι μικρές στην έκταση των πληροφοριών, να γίνεται χρήση παραπομπών χάριν της αφήγησης αλλά και τίτλων και υπότιτλων για τις παραγράφους καθώς επίσης να ενθαρρύνονται οι επισκέπτες να συμμετάσχουν.

Ο Mc Lean (1993), αναφέρει την επιτυχία των γραπτών ενημερωτικών κειμένων που συνδυάζονται με φωτογραφίες, σχέδια και άλλα αισθητηριακά στοιχεία που πράγματι αποτελούν πλεονέκτημα των ψηφιακών μέσων πληροφόρησης. Επίσης χρήσιμα είναι κείμενα που θέτουν ερωτήσεις, ενθαρρύνουν τη συμμετοχή και τις συγκρίσεις και προσελκύουν την προσοχή γενικότερα αλλά και αυτά που χρησιμοποιούν ποικιλία και στυλ παρουσίασης. Σε περίπτωση που το κείμενο είναι πολύ μεγάλο θα πρέπει να σπάει σε μικρότερα. Υπάρχει μάλιστα το φαινόμενο της μουσειακής κούρασης λόγω ορθοστασίας, πολυκοσμίας και πολλών ερεθισμάτων που επηρεάζει την ανάγνωση των κειμένων.

Ο ρόλος της γλωσσικής διατύπωσης για την κινητοποίηση της προσοχής των επισκεπτών είναι καίριος και μπορεί να την επιτύχει με τα απλούστερα γλωσσικά μέσα. Η χρήση τοπικών προσδιορισμών στη γραπτή ή ακουστική αφήγηση ενός φορητού ξεναγού είναι ιδιαίτερα βοηθητική για τους επισκέπτες στο να αναγνωρίσουν το εν λόγω έκθεμα ανάμεσα στα γειτονικά του και έτσι να αποφύγουν τη σύγχυση και γνωσιακή κόπωση.

Ένα άλλο γνωσιακό στοιχείο που μπορεί να αξιοποιηθεί κατά τη σύνταξη ενός ενημερωτικού κειμένου, είναι η ερώτηση. Οι ρητορικές ερωτήσεις μπορεί να προσελκύσουν το ενδιαφέρον του επισκέπτη για να διαβάσει όλο το κείμενο εφόσον

τον ενδιαφέρει. Μάλιστα οι ερωτήσεις μπορεί να ενθαρρύνουν τη συζήτηση μεταξύ των επισκεπτών και αυτών που δεν ανήκουν στην ίδια ομάδα.

Συμπερασματικά λοιπόν καταλαβαίνουμε ότι η γλωσσική πληροφορία θα πρέπει να είναι ευκολία επεξεργασίας και κατανόησης εφόσον οτιδήποτε δυσχεραίνει αυτές, αυξάνει τη νοηματική προσπάθεια και κουράζει τον επισκέπτη (Μαλεγιαννάκη, 2004).

4.2 Μάθηση με νόημα

Η μάθηση βρίσκεται στο πλαίσιο των είδη υπάρχουσών γνώσεων και των εμπειριών μας. Δεν μπορούμε να ξεχωρίσουμε τη μάθηση από την ίδια μας τη ζωή. Οι επισκέπτες θα πρέπει να διευκολύνονται με τις μουσειακές δραστηριότητες να κατανοούν πραγματικά το έκθεμα, να γενικεύουν, να βρουν παραδείγματα και να δουν τη σύνδεση των δικών τους ιδεών με τη μουσειακή πληροφορία.

4.3 Ο ρόλος της προϋπάρχουσας γνώσης

Η προϋπάρχουσα γνώση υφίσταται τόσο στο επίπεδο των εννοιών, αλλά και της αντίληψης, της προσοχής, της συλλογικής σκέψης και των πεποιθήσεων γύρω από τη γνώση. Το άτομο εισέρχεται στα περιβάλλοντα της άτυπης μάθησης κατέχοντας είδη γνώσεις, δεξιότητες, πεποιθήσεις και έννοιες που το επηρεάζουν στη σύλληψη και στην οργάνωση των νέων γνώσεων.

Η έμφαση στον ρόλο της προϋπάρχουσας γνώσης έχει ως αποτέλεσμα στο διδακτικό επίπεδο την ιδιαίτερη προσοχή στο γνωσιακό υπόβαθρο των ατόμων που εισέρχονται σε ένα περιβάλλον μάθησης. Στην περίπτωση σχεδιασμού της πληροφορίας για ένα μουσείο οι προϋπάρχουσες γνώσεις του επισκέπτη πρέπει να ληφθούν υπόψη για να χρησιμοποιηθούν ως βάση για τη νέα γνώση, με ταυτόχρονη προσπάθεια άρσης των παρανοήσεων.

Στην περίπτωση του κάθε μουσείου με ψηφιακά μέσα πληροφόρησης, ο εντοπισμός της προϋπάρχουσας γνώσης και η προσαρμογή της παρεχόμενης πληροφόρησης σε

αυτή διευκολύνεται από την τεχνολογία. Για την ανίχνευση του επιπέδου του χρήστη μπορεί να ζητηθεί από τον ίδιο να επιλέξει μια ξενάγηση που επιθυμεί, παράλληλα με τη ρύθμιση των άλλων παραμέτρων πληροφόρησης (Μαλεγιαννάκη, 2004).

Κεφάλαιο 5^ο - Θεματικά Μουσεία

5.1 Θεματικά μουσεία

Ανάλογα με το είδος των εκθεμάτων, ορίζονται και οι κατηγορίες των μουσείων, οι οποίες είναι: (Δάλκος, 2000, σελ. 32)

- Τα Ιστορικά μουσεία,
- Τα Αρχαιολογικά μουσεία,
- Τα Πολεμικά μουσεία,
- Τα μουσεία Γεωλογίας,
- Τα Εθνογραφικά μουσεία,
- Τα τεχνολογικά μουσεία,
- Τα Βιομηχανικά μουσεία,
- Τα μουσεία Φυσικών επιστημών
- Τα μουσεία Φυσικής Ιστορίας,
- Τα μουσεία Τέχνης,
- Τα Γενικά μουσεία

Επιπλέον διαχωρισμός στις κατηγορίες των μουσείων υπάρχει ανάλογα με τον φορέα ίδρυσης. Δηλαδή αν αυτός είναι ιδιώτης, σύλλογος / ίδρυμα / σωματείο, επιχείρηση(δημόσια ή ιδιωτική), το κράτος, η εκκλησία, το πανεπιστήμιο ή κάποιος ΟΤΑ. Τα θεματικά μουσεία δημιουργούνται για τη διάσωση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, ή για τη διατήρηση και ενίσχυση της βιολογικής και πολιτισμικής πολυμορφίας. Επίσης συμβάλλουν στην ενίσχυση της τοπικής ταυτότητας καθώς και στην αίσθηση του τόπου και της παράδοσης. Ακόμα βοηθούν στην αύξηση της τουριστικής ανάπτυξης του τόπου(αστική ανάπλαση, κινητοποίηση δημιουργικής βιομηχανίας).

Η σταδιακή αστικοποίηση, η άνθηση της ναυτιλίας, η άνθηση της μετανάστευσης και η ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα είχαν ως αποτέλεσμα τη σταδιακή αλλοίωση των παραδοσιακών κοινωνιών και την κατάρρευση των αγροτικών κοινωνιών. Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν στη συλλογή αντικειμένων του προβιομηχανικού πολιτισμού. Έτσι κατά τα έτη 1948 έως 1967 προτεραιότητα δόθηκε στην οικονομική

ανάπτυξη, με έμφαση τη τουριστική ανάπτυξη. Το πολιτιστικό απόθεμα θεωρήθηκε σημαντικός πόλος για την προσέλκυση τουριστών. Τα γεγονότα αυτά είχαν ως συνέπεια τις κρατικές επιδοτήσεις για τη συντήρηση και αναστήλωση μνημείων, την οργάνωση επισκέψιμων αρχαιολογικών χώρων και τη κατασκευή μουσείων. Έτσι λοιπόν μετά την πτώση της δικτατορίας το 1974 σημειώθηκε τεράστια πολιτιστική δραστηριότητα στην Αθήνα και στην περιφέρεια με μουσικές και χορευτικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις, ίδρυση τοπικών μουσείων και συλλόγων. Η πολιτιστική συμμετοχή διαδίδεται προς όλες τις κατευθύνσεις, παίρνοντας πολλές μορφές.

Ακόμη η διαχείριση των θεματικών μουσείων έχει διάφορα οφέλη προς τη κοινωνία. Το σημαντικότερο από αυτά είναι ότι αυξάνονται τα οικονομικά ως εν δυνάμει πλουτοπαραγωγική πηγή, βελτιώνεται η εκπαίδευση ως εκπαιδευτικό αγαθό και η ψυχαγωγία ως μια από τις σημαντικότερες απολαύσεις της ζωής. Ακόμη τα κοινωνικά οφέλη είναι ότι βελτιώνεται η ποιότητα της ζωής της κοινωνίας αλλά βοηθούν και ως μέσο εξασφάλισης της επικοινωνίας και της συνεργασίας μεταξύ των διαφορετικών κοινωνικών ομάδων. Τέλος θα πρέπει να σημειώσουμε ότι οι επισκέπτες αντιλαμβάνονται το μουσείο ως ένα προϊόν υψηλής ποιότητας που προσφέρει κύρος. Το μουσείο προσφέρει άνεση και ποικιλία υπηρεσιών ώστε να καλύψει διαφορετικές ανάγκες των επισκεπτών του και ένα περιβάλλον άνετο στο οποίο θα μπορούν να έχουν πρόσβαση, να απολαμβάνουν την ευχάριστη ατμόσφαιρα και υπηρεσίες βοήθειας. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το μοναδικό στυλ διότι το κάθε μουσείο είναι ξεχωριστό και μοναδικό.

5.2 Η περίπτωση των Θεματικών Τεχνολογικών Μουσείων - Το Δίκτυο Μουσείων και Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς

Τα θεματικά τεχνολογικά μουσεία είναι μουσεία τα οποία φιλοδοξούν να πληροφορήσουν τον επισκέπτη για όλες τις πτυχές ενός θέματος δηλαδή ιστορικές, τεχνολογικές, κοινωνικές, καλλιτεχνικές. Η έμφαση δίνεται κυρίως στην καταγραφή και την ανάδειξη της τεχνολογίας, εκείνη που έχει πλέον χαθεί και αντικατασταθεί από σύγχρονες μεθόδους παραγωγής. Αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος διάσωσης της τεχνολογίας η οποία δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αναβιώσει με όρους

βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας αλλά μόνο μέσα από θεσμικούς ρυθμούς, όπως τα μουσεία μπορεί να διασωθεί στη μνήμη των παλαιότερων και να αποτελέσει αντικείμενο γνώσης για τους νεότερους.

Τα τεχνολογικά θεματικά μουσεία δεσμεύουν τη διαχρονική ταυτότητα ενός θέματος, ενώ δεν πρέπει να δεσμεύονται από μηχανισμούς και αρχιτεκτονικές μορφές οι οποίες θα είναι ίδιες με τη χρονική στιγμή της κατασκευής και λειτουργίας ενός εργοστασιακού χώρου. Έτσι λοιπόν για τον λόγο αυτό θα πρέπει να στεγάζονται σε ουδέτερα κελύφη. Όμως τα τεχνολογικά θεματικά μουσεία θα πρέπει να στεγάζονται στα ίδια τα εργοστάσια της παραγωγής όπου το περιεχόμενό τους προσπαθεί να διασώσει και να αναδείξει την ίδια αλυσίδα παραγωγής ενός προϊόντος. Για τον λόγο αυτό μετατρέπονται σε «μουσεία του εαυτού τους» συντηρώντας το σύνολο των μηχανών παραγωγής.

Το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς (Π.Ο.Π) έχει ως σκοπό τη διάσωση, την καταγραφή και την ανάδειξη της παραδοσιακής τεχνολογίας και της βιομηχανικής κληρονομιάς του τόπου. Επιπλέον με τις άλλες δραστηριότητες οργανώνει και διαχειρίζεται το Δίκτυο Θεματικών Τεχνολογικών Μουσείων.

Έχοντας υπόψη τη διεθνή πρακτική της μουσειολογίας και μουσειογραφίας το Π.Ι.Ο.Π έχει οργανώσει επτά θεματικά τεχνολογικά μουσεία τα οποία βρίσκονται σε διαφορετικά μέρη της χώρας και έχουν ως σκοπό την οικονομική και πολιτισμική ενίσχυση της περιφέρειας.

Στο σημείο αυτό θα επιχειρήσουμε μια αναφορά στα θεματικά τεχνολογικά μουσεία που υπάρχουν στην Ελλάδα (Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς).

Αρχικά το Μουσείο Μετάξης το οποίο βρίσκεται στο Σουφλί. Σε αυτό παρουσιάζονται τα στάδια εκτροφής των μεταξοσκωλήκων, η επεξεργασία του μεταξιού καθώς και το ευρύτερο οικονομικό- κοινωνικό πλαίσιο της μεταξουργίας στην περιοχή. Μετά από μια κακή εμπειρία το μουσείο έπρεπε να κλείσει τις πύλες του για να οδηγηθεί σε επαναλειτουργία και επανέκθεση. Έτσι θα διατηρηθεί το αρχικό μουσειολογικό πρόγραμμα.

Το Υπαίθριο Μουσείο Υποκίνησης στη Δημητσάνα το οποίο περιλαμβάνει αλευρόμυλο, νεροτριβή, βυρσοδεψείο και μπαρουτόμυλο. Έτσι οι επισκέπτες αποκτούν βιωματική σχέση με το χώρο και τους μηχανισμούς που τίθενται σε λειτουργία ενώ μπορούν να παρακολουθήσουν ταυτόχρονα εκπαιδευτικές ταινίες για την επεξεργασία του μπαρουτιού και του δέρματος.

Ύστερα το μουσείο της Ελιάς και του Ελληνικού Λαδιού το οποίο βρίσκεται στη Σπάρτη ενώ η ενημέρωση στο χώρο του μουσείου γίνεται από “infokiosks” στον εσωτερικό χώρο του, ενώ τα ελαιοτριβεία λειτουργούν σε υπαίθριους χώρους όπου παράγεται λάδι κατά τη διάρκεια εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Το Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιοργίας Λέσβου στο οποίο δίνεται έμφαση στις ψηφιακές παραγωγές οι οποίες δίνουν στον επισκέπτη να καταλάβει τη λειτουργία των μηχανών (ατμομηχανή, άξονας κίνησης) και τη διαδικασία συμπίεσης του ελαιοπολτού, καθώς και τη διαδικασία διαχωρισμού του λαδιού σε ατμοκίνητο ελαιοτριβείο.

Ακόμη το Μουσείο Μαρμαροτεχνίας το οποίο βρίσκεται στην Τήνο σε ένα ουδέτερο κέλυφος στο οποίο παρουσιάζονται παραδοσιακές τεχνικές. Η αναπαράσταση του λατομείου και του εργαστηρίου σε συνδυασμό με μερικές ταινίες που προβάλλονται, ζωντανεύουν τις τεχνικές εξόρυξης και επεξεργασίας μαρμάρου που αναπτύχθηκαν στο νησί.

Επίσης το μουσείο Περιβάλλοντος στη Στυμφαλία στο οποίο πρόκειται να αναδειχθεί η αλληλεπίδραση της δραστηριότητας του ανθρώπου αλλά και του φυσικού χώρου που το περιβάλλει. Το μουσείο είναι ανοιχτό προς τη λίμνη και έχει ως στόχο να ευαισθητοποιήσει τους επισκέπτες και γενικότερα το ανθρώπινο σύνολο, δίνοντας με τον τρόπο αυτό έμφαση στο προβιομηχανικό εξοπλισμό της περιοχής χρησιμοποιώντας πολυμεσικές εφαρμογές.

Τέλος το μουσείο Πλινθοκεραμοποιίας το οποίο βρίσκεται στο Βόλο ακολουθεί μια μουσειολογική πρακτική και έχει στηριχθεί στην ακολουθία στην αλυσίδα της παραγωγής των κεραμιδιών και των τούβλων. Ο κάθε επισκέπτης ενθουσιάζεται από κινούμενες μακέτες οι οποίες εξηγούν τη λειτουργία του χώρου με υπό μηχανολογικό εξοπλισμό τους ανενεργούς ιμάντες και τα άψητα τούβλα και κεραμίδια.

5.3 Μουσεία Αθλητισμού και Ολυμπιακών Αγώνων

5.3.1 Ολυμπιακό Μουσείο Θεσσαλονίκης (Πρώην Μουσείο Αθλητισμού).

Ένα από τα ιδιαίτερα μουσεία της Θεσσαλονίκης είναι το Ολυμπιακό Μουσείο. Το μουσείο ιδρύθηκε το 1998 με την ονομασία «Μουσείο Αθλητισμού» την οποία και διατήρησε ως και το 2008. Κύριος στόχος ήταν η ανάδειξη της αθλητικής κληρονομιάς και του αθλητισμού μέσα από την επικοινωνία με το κοινό (Ολυμπιακό Μουσείο – Αποστολή και στόχοι).

Το κτίριο στο οποίο στεγάζονταν αρχικά βρισκόταν στο κέντρο της πόλης και άνηκε στον ΟΣΕ. Το 2004, τη χρονιά διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων μεταφέρθηκε σε νέο μεγαλύτερο κτίριο κοντά στο Καυτατζόγλειο Στάδιο εντός της ευρύτερης περιοχής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης όπου και παραμένει έως και σήμερα. Ο κύριος χώρος του μουσείου περιλαμβάνει τέσσερις αίθουσες εκθέσεων καθώς επίσης αμφιθέατρο, πωλητήριο, αίθουσα υποδοχής και άλλες αίθουσες διαφορετικών χρήσεων. Οι τέσσερις αίθουσες περιλαμβάνουν μόνιμες εκθέσεις οι οποίες προσφέρουν εξαιρετικές πληροφορίες, αντικείμενα και άλλα εκθέματα διαδραστικού χαρακτήρα που μπορεί να συμμετέχει το κοινό. Επιπλέον υπάρχει μια προσομοίωση του γηπέδου και του στίβου. Περιοδικές και προσωρινές εκθέσεις πραγματοποιούνται πολύ συχνά (Ολυμπιακό Μουσείο – Ιστορικό).

Τόσο η αρχιτεκτονική του κτιρίου όσο και η γενικότερη φιλοσοφία του χώρου ακολουθούν μια σύγχρονη μουσειολογική αντίληψη. Το μουσείο έχει καλή οργάνωση και εξωστρεφή χαρακτήρα, ενώ δίνεται ιδιαίτερη σημασία σε διάφορα εργαστήρια και δράσεις που απευθύνονται σε παιδιά. Υπάρχουν διαθέσιμοι χώροι κατάλληλοι και για εκπαιδευτικές δραστηριότητες, ενώ το προσωπικό είναι ιδιαίτερα φιλικό.

Ο σκοπός που οδήγησε στην ίδρυση του Μουσείου ήταν να αποτυπωθεί η αθλητική ιστορία της χώρας και να καλυφθεί έτσι το κενό που υπήρχε στον Ελλαδικό χώρο. Παράλληλα, βασική πρόθεση ήταν η δημιουργία ενός χώρου ζωντανού, όπου η μουσειακή πληροφορία θα κινητοποιεί το κοινό σε συμμετοχή και θα προάγει τα υγιή χαρακτηριστικά του αθλητισμού. Συγκεκριμένα, στόχος του Ολυμπιακού Μουσείου είναι η διαφύλαξη της αθλητικής μας κληρονομιάς και η ανάδειξη της πολιτιστικής πλευράς του αθλητισμού. Πράγματι αυτοί οι στόχοι ικανοποιούνται στην πράξη μέσα από διαρκείς ή εναλλασσόμενες εκθέσεις, κύριο χαρακτηριστικό των οποίων είναι η ενημέρωση και η επικοινωνία με το κοινό της πόλης της Θεσσαλονίκης αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

Η ευαισθητοποίηση του κοινού επιτυγχάνεται με την προσέγγιση δύο βασικών πληθυσμιακών ομάδων, του μαθητικού κόσμου και του ευρύτερου κοινού της πόλης. Για το μεν χώρο της εκπαίδευσης, η προσέγγιση βασίζεται σε σύγχρονα μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα που έπονται της περιήγησης των εκθέσεων και τα οποία προσαρμόζονται ανάλογα με τις απαιτήσεις όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης. Το δε ευρύτερο κοινό, προσεγγίζεται μέσω της διοργάνωσης εκθέσεων και μέσω της διοργάνωσης αθλητικών εκδηλώσεων και την έκδοση βιβλίων και αφιερωμάτων αθλητικού περιεχομένου.

Ολυμπιακοί αγώνες στις μέρες ιστορίας

Η έκθεση «Ολυμπιακοί Αγώνες» αποτελεί τη μόνιμη εκθεσιακή παραγωγή του Ολυμπιακού Μουσείου. Σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε με τρόπο διαλεκτικό και διαδραστικό με σαφή εκπαιδευτικό και επικοινωνιακό χαρακτήρα, επιτρέποντας πολλαπλές οργανώσεις και προσπέλαση διαφορετικών βαθμίδων πληροφορίας με τη χρήση ποικίλων μέσων. Η έκθεση αναπτύσσεται σε δύο μεγάλες ενότητες που κάνουν αναφορά στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αρχαιότητας και τους Σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες, ενώ καταλυτική σημασία είναι η μεταβατική ενότητα «Αθλητισμός στη σύγχρονη εποχή» που δίνει την εικόνα της εποχής πριν την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων.

Αρχικά γίνεται αναφορά στον αθλητισμό της καθημερινής ζωής, στην προετοιμασία του αθλητή, στα αρχαία αθλήματα και στη σχέση της θρησκείας με τους αγώνες, ενώ μετά αναδεικνύεται ο τρόπος οργάνωσης των Αγώνων. Στη συνέχεια γίνεται μια

εισαγωγή στην περίοδο της Αναγέννησης μέχρι και τους πρώτους Ολυμπιακούς Αγώνες. Με τον τρόπο αυτό φωτίζονται διάφορες έννοιες όπως η Φυσική Αγωγή, η Άσκηση, η Σωματική Αγωγή και τονίζεται το ιδεολογικό υπόβαθρο που δημιούργησε την αναγκαιότητα αρχικά για ολυμπιακούς, έπειτα για εθνικούς και ύστερα για διεθνείς. Ακολουθώς γίνεται λόγος για την ιστορία της κάθε Ολυμπιάδας με ιδιαίτερη αναφορά σε τρία σημεία δηλαδή στην ιστορία της κάθε διοργάνωσης, στις ελληνικές επιδόσεις και επιτυχίες και στους Έλληνες Ολυμπιονίκες. Παράλληλα εμπεδώνεται και εμπλουτίζεται η γνώση μας γύρω από τα ολυμπιακά αθλήματα και τον τρόπο διεξαγωγής τους.

Σκοπός λοιπόν του μουσείου είναι να προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα για τη φύση και την ιστορία των αγώνων που αξιοποιήθηκαν με ποικίλα εποπτικά μέσα και πολυμεσικές εφαρμογές με κύριο γνώμονα το κοινό. Τέλος η λήψη φωτογραφιών επιτρέπεται αποκλειστικά για ιδιωτική χρήση ή ιδιωτικούς λόγους κατόπιν άδειας του Ολυμπιακού Μουσείου (Ολυμπιακό Μουσείο – Ολυμπιακοί αγώνες: Στιγμές ιστορίας).

5.3.2 Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας

Ένα από τα σημαντικότερα μουσεία της Ελλάδας είναι το αρχαιολογικό μουσείο Ολυμπίας το οποίο παρουσιάζει τη μακραίωνη ιστορική εξέλιξη. Είναι ένα από τα λαμπρότερα ιερά της αρχαιότητας που ήταν αφιερωμένα στον πατέρα των θεών και των ανθρώπων τον Δία και αποτέλεσε την κοιτίδα των Ολυμπιακών Αγώνων. Περιλαμβάνει τη μόνιμη έκθεση ευρημάτων από ανασκαφές στον ιερό χώρο της Άλτεως τα οποία χρονολογούνται προϊστορικά έως και τα πρώτα χριστιανικά χρόνια. Από τα σημαντικότερα ευρήματα της έκθεσης είναι τα γλυπτά για τα οποία είναι γνωστό και το μουσείο. Αξιοσημείωτη είναι επίσης η συλλογή χάλκινων αντικειμένων που είναι η πλουσιότερη στον κόσμο και απαρτίζεται από όπλα, ειδώλια και άλλα αντικείμενα. Επίσης σημαντικά είναι τα ευρήματα της πηλοπλαστικής. Το κτηριακό συγκρότημα του μουσείου περιλαμβάνει εκθεσιακούς, βοηθητικούς και αποθηκευτικούς χώρους. Ο εκθεσιακός χώρος περιλαμβάνει τον προθάλαμο και δώδεκα αίθουσες που φιλοξενούν τη μόνιμη έκθεση ευρημάτων που προέρχονται από την ιερή Άλτη. Οι βοηθητικοί χώροι για τους επισκέπτες του μουσείου βρίσκονται στην Ανατολική πτέρυγα, ενώ το πωλητήριο λειτουργεί ως

ξεχωριστό οικοδόμημα ανάμεσα στο μουσείο και στον αρχαιολογικό χώρο. Το μουσείο διαθέτει αποθηκευτικούς χώρους που καταλαμβάνουν τμήμα της ανατολικής του πτέρυγας καθώς και εργαστήρια πήλινων, χάλκινων και λίθινων αντικειμένων, ψηφιδωτών και μικροεγρημάτων. Το αρχαιολογικό μουσείο της Ολυμπίας ανήκει στην Ζ' εφορεία προϊστορικών και κλασσικών αρχαιοτήτων και αποτελεί έναν ζωντανό οργανισμό. Ιδιαίτερα μετά την αναμόρφωσή του το 2004 και με την ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας φιλοδοξεί να παρουσιάσει στον επισκέπτη τη μακραίωνη ιστορία του ιερού σύμφωνα με τις μουσειολογικές αντιλήψεις (Οδυσσεύς – Περιγραφή).

Ήταν το πρώτο μουσείο που ιδρύθηκε εκτός της πρωτεύουσας των Αθηνών. Στεγάζει ευρήματα από την Άλτη, το χώρο της Ολυμπίας, αντικείμενα που χρονολογούνται από την προϊστορική εποχή μέχρι τους ρωμαϊκούς χρόνους, ακόμη μέχρι και τον 6ο-7ο αιώνα μΧ.. Κεντρικό έκθεμα είναι ο Ερμής του Πραξιτέλους, τα αετώματα του ναού του Δία, και το κύπελλο που ανήκε στο Φειδία. Η συλλογή των χάλκινων αντικειμένων αποτελεί μία από τις σημαντικότερες συλλογές παγκοσμίως. Από το σύνολο των, ανεκτίμητης αξίας, εκθεμάτων σημαντικότερη είναι η έκθεση των γλυπτών, για την οποία είναι κυρίως γνωστό το μουσείο, καθώς και η συλλογή χάλκινων αντικειμένων, που είναι η πλουσιότερη στον κόσμο και απαρτίζεται από όπλα, ειδώλια και άλλα αντικείμενα, ενώ ιδιαίτερα σημαντικά είναι και τα ευρήματα της μεγάλης πηλοπλαστικής. Η ανασκαφή που πραγματοποιήθηκε στο χώρο της Ολυμπίας στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, κατέστησε πολύ γρήγορα απαραίτητη την κατασκευή ενός κτιρίου για να στεγάσει τα ευρήματα. Ο τραπεζίτης φιλόanthropos Ανδρέας Συγγρός το χρηματοδότησε με το ποσό των 220.000δρχ. και έδωσε την περιοχή σε δύο Γερμανούς αρχιτέκτονες και αρχαιολόγους οι οποίοι ξεκίνησαν τις ανασκαφές, τον Dörpfeld Wilhelm και τον Friedrich Adler. Το πρώτο μουσείο στην Ολυμπία γνωστό και ως *Παλαιό Μουσείο* χτίστηκε το 1885 σε νεοκλασικό ρυθμό, στο λόφο Δρούβα, δυτικά της Άλτεως. Η κατασκευή του ολοκληρώθηκε το 1888 και ήταν το πρώτο ελληνικό μουσείο που κτίστηκε εκτός Αθήνας. Με τα χρόνια, παρουσίασε αρκετές φθορές λόγω των μεγάλων σεισμών που κατά καιρούς έπληξαν την περιοχή. Εκτός αυτού, ο μεγάλος αριθμός νέων ευρημάτων από τις συνεχιζόμενες ανασκαφές του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου στο ιερό, επέβαλε την ίδρυση ενός μεγαλύτερου μουσείου στην Ολυμπία. Η κατασκευή ενός νέου μουσείου αποφασίστηκε τη δεκαετία '70.

Ακόμη η ανέγερση του νέου κτηρίου του μουσείου ανατέθηκε στον Έλληνα αρχιτέκτονα Πάτροκλο Καραντινό. Η κατασκευή του ξεκίνησε το 1966 απέναντι από τον χώρο των ανασκαφών, στη κοιλάδα βορειοδυτικά του Κρόνειου Λόφου. Το νέο μουσείο ολοκληρώθηκε το 1975 αλλά η μεταφορά των έργων διήρκεσε περισσότερο. Η τελική έκθεση εγκαινιάστηκε μόλις το 1982 από την τότε Υπουργό Πολιτισμού Μελίνα Μερκούρη. Το μουσείο ανακαινίστηκε στο πλαίσιο προετοιμασίας των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Έκλεισε από το Σεπτέμβριο του 2003 έως τις 24 Μαρτίου του 2004. Οι συλλογές αναδιοργανώθηκαν διατηρώντας το πνεύμα της πρώτης παρουσίασης. Οι αίθουσες επεκτάθηκαν με σκοπό την καλύτερη και ασφαλέστερη ανάδειξη των εκθεμάτων. Από την άλλη, το παλαιό μουσείο, χρησιμοποιήθηκε ως Μουσείο της ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων (Οδυσσεύς – Ιστορικό).

Συλλογή του μουσείου

Σήμερα οι μόνιμες συλλογές του μουσείου βρίσκονται σε 12 αίθουσες και καλύπτουν πάνω από 3.500 χρόνια ιστορίας, από τα πρώτα ίχνη ανθρώπινης παρουσίας στην Ολυμπία κατά την 3^η χιλιετία π.Χ. ως το λυκόφως του ιερού κατά τον 7^ο μεταχριστιανικό αιώνα. Διάσημο για τα γλυπτά του και μοναδικό για τη συλλογή των χάλκινων αντικειμένων του, που είναι η πλουσιότερη στο κόσμο, το Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας συγκαταλέγεται στα σημαντικότερα της Ελλάδας.

Όσον αφορά τη συλλογή των χάλκινων αντικειμένων με πάνω από 14.000 αντικείμενα, διέσωσε το υγρό χώμα της Αρχαίας Ολυμπίας. Συχνά αναπαριστούν πολεμιστές και ηνιόχους πάνω στα άρματά τους και φυσικά αθλητές όπως τον δισκοβόλο του 6^{ου} αιώνα ή το ειδώλιο του δρομέα του 5^{ου} αιώνα. Μάλιστα εντυπωσιακοί είναι οι χάλκινοι λέβητες που συχνά διακοσμούνται με γρύπες ή με σειρήνες φανταστικά και δαιμονισμένα πλάσματα από την Ανατολή. Οι λέβητες αποτελούσαν τα πολυτελή αναθήματα στο ιερό και προσφέρουν μια εύγλωττη μαρτυρία για την άνθηση της οικονομίας και των τεχνών στην Ελλάδα του 7^{ου} και του 6^{ου} αιώνα π.Χ. Ακόμη ένα ολόκληρο αρχαίο οπλοστάσιο σχηματίζουν τα κράνη, οι θώρακες, οι ασπίδες και άλλα εξαρτήματα οπλισμού που βρέθηκαν στην Ολυμπία και βρίσκονται σήμερα στο μουσείο. Μάλιστα ανεκτίμητη ιστορική αξία είναι το κράνος του Μιλτιάδη, αφιέρωμα του Αθηναίου στρατηγού στο ιερό μετά τη νίκη του στη

μάχη του Μαραθώνα το 490 π.Χ. Ακόμη μοναδικό εύρημα στο είδος του είναι ο πολιορκητικός κριός του 5^{ου} αιώνα.

Επίσης τα γλυπτά του ναού του Δία και δύο από τα σημαντικότερα αγάλματα της αρχαιότητας είναι η «νίκη του Παιωνίου» και ο «Ερμής του Πραξιτέλη» τα οποία συγκαταλέγονται στα αριστουργήματα της κλασσικής τέχνης. Ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να τα θαυμάσει μέσα στο χώρο του μουσείου. Οι πλούσιες συνθέσεις των αετωμάτων και των μετώπων του ναού του Δία, με τις μυθικές παραστάσεις αρματοδρομίας και κενταυρομαχίας, οι 12 άθλοι του Ηρακλή και η εμβληματική μορφή του Απόλλωνα αποτελούν το απόγειο της πλαστικής στο πρώτο μισό του 5^{ου} αιώνα. Το 420 π.Χ. ο γλύπτης Παιώνιος φιλοτέχνησε τη φτερωτή Νίκη, το άγαλμα που καθόρισε ως διαχρονικό πρότυπο, ενώ το 330 π.Χ. ο Πραξιτέλης σκάλισε το άγαλμα του Ερμή ένα από τα καλύτερα έργα του 4^{ου} αιώνα.

Τέλος θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, σε μία από τις αίθουσες στο μουσείο υπάρχουν τα ευρήματα από το εσωτερικό του εργαστηρίου του Φειδία μέσα στο οποίο κατασκεύασε το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Δία. Αλλά και το περίφημο κύπελλο του Φειδία όπου ο γλύπτης φρόντισε να το τονίσει ότι του ανήκει χαράζοντας στη βάση του τη φράση «ΦΕΙΔΙΟΥ ΕΙΜΙ» (Οδυσσεύς – Εκθέσεις).

Κεφάλαιο 6^ο -Οι νέες «αναγνώσεις» του αθλητισμού – Ένα νέο ενδιαφέρον

Σήμερα όπως όλοι γνωρίζουμε ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της κοινωνίας μας είναι ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, και γενικότερα η μη ανοχή της διαφορετικότητας αποτελεί θέμα προτεραιότητας στις πολιτικές αποφάσεις όλων των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένα μεγάλο μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποφέρει από τον ρατσισμό και τη μη ανοχή προς τις μειονότητες. Για να λυθεί το πρόβλημα αυτό, δημιουργούνται εκπαιδευτικά προγράμματα, νόμοι και καμπάνιες με συνεργασία των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Απώτερος στόχος αυτών είναι η αποδοχή της διαφορετικότητας, η κατοχύρωση της ισότητας των ανθρώπινων δικαιωμάτων, η δημοκρατία και η αξιοπρέπεια όλων των πολιτών.

6.1 Ο ρόλος του αθλητισμού

Στις περισσότερες περιπτώσεις ο αθλητισμός προσφέρει στους ανθρώπους την ευκαιρία για επικοινωνία, συνύπαρξη και συνεργασία. Σε πολλούς αθλητές και αθλήτριες προσφέρεται η ευκαιρία για διαφορετικές εμπειρίες και ενδιαφέροντα για τη ζωή. Για άλλους ανθρώπους αποτελεί μέσω ανάδειξης ή απομάκρυνσης του κοινωνικού στιγματισμού. Μία λάθος αντίληψη είναι να προσπαθούμε να εξηγήσουμε την αθλητική απόδοση σε πολλά αθλήματα βάζοντας με μεγάλη ευκολία «ταμπέλες» ή χρησιμοποιώντας κοινές προκαταλήψεις. Όταν ένα άτομο με λευκή σάρκα διακρίνεται σε ένα άθλημα πολλοί μιλούν για τον χαρακτήρα του, την αφοσίωσή του, την ηθικότητά του και την ευφυΐα του και όχι για τα σωματικά του προσόντα και υγεία. Σε αντίθετη περίπτωση, όταν ένα άτομο με μαύρη σάρκα διακρίνεται σε κάποιο αθλητικό γεγονός τότε το μεγαλύτερο μέρος των ανθρώπων αναφέρονται σε αυτό «ως φυσικό αθλητικό ταλέντο». Όλες αυτές οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα είναι λανθασμένα και αγνοούν την μοναδικότητα των αθλητών ανεξαρτήτου χρώματος και φυλής. Όταν σε έναν αγώνα είναι αντίπαλα άτομα από διαφορετικές φυλές και εθνικότητες τότε τα αθλήματα μπορούν να γίνουν χώροι δημιουργίας ή ενίσχυσης στερεοτύπων και αρνητικών απόψεων για τις φυλές και τις εθνικότητες. Αυτό ισχύει και για τους θεατές.

Τα αθλήματα ίσως δημιουργήσουν εχθρικότητα και ανταγωνισμό μεταξύ των αθλητών. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι προπονητές είναι οι διαμεσολαβητές και θα πρέπει να διαθέτουν την κατάλληλη εκπαίδευση και επιμόρφωση. Ο αθλητισμός φέρνει άτομα πιο κοντά αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι τα οδηγεί να αναρωτηθούν για τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα των διαφορετικών φυλών. Ο αθλητισμός είναι το καλύτερο κοινωνικό οικοδόμημα το οποίο παρέχει ευκαιρίες στις φυλετικές και εθνικές μειονότητες. Μάλιστα αποτέλεσε παράγοντα κλειδί για τη διάδοση του αντιρατσιστικού κινήματος. Όσον αφορά την κοινωνία θα πρέπει να αντιλαμβάνεται τυπικά τα σπορ ως ένα σημαντικό κοινωνικό οικοδόμημα που κρίνει όχι με βάση το χρώμα του δέρματος ή την πολιτιστική κληρονομιά αλλά με βάση την απόδοση. Στη συνέχεια ο μοντέρνος αθλητισμός είναι ένα μέρος της πολιτισμικής εξέλιξης και κυριαρχείται παραδοσιακά από τους άνδρες και σταδιακά από τις γυναίκες. Γυναίκες από όλο τον κόσμο έχουν ασκήσει πίεση στο Ολυμπιακό κίνημα αλλά και στους αθλητικούς οργανισμούς σε τοπικό επίπεδο με στόχο να βελτιώσουν την ισότητα στον αθλητισμό. Επίσης έχουν εμπλακεί ενεργά στη δημιουργία των εναλλακτικών προτάσεων των ανδρικών σπορ και δικτύων ανταλλαγής πληροφοριών για να επιφέρουν τις αλλαγές που επιθυμούν. Τέλος το αυξανόμενο αίτημα των γυναικών για τη συμμετοχή στον αθλητισμό αντιπροσωπεύει ένα αυθεντικό αίτημα για ισότητα. Τα αιτήματα αφορούν την καλύτερη προετοιμασία των αθλητριών, των προπονητών, των επίσημων εκπροσώπων, τη παροχή υλικοτεχνικής υποδομής και φαρμακευτικής υποστήριξης. Όλα αυτά αποτελούν σημαντικές πλευρές για την νομιμοποίηση στον κόσμο των σπορ έτσι ώστε να ενταχθεί το γυναικείο φύλο (Αλμπανίδης και συν., 2011 – σελ.9-10).

6.2 Στόχοι του προγράμματος «Καλλιπάτειρα»

Στόχος του προγράμματος Καλλιπάτειρα είναι η ενεργή συμμετοχή των μαθητών και μαθητριών καθώς και των εκπαιδευτικών της φυσικής αγωγής και ολυμπιακής παιδείας σε προγράμματα άσκησης με τρόπο που θα προωθούν την ισότητα στην κοινωνία, την ανάδειξη σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα, την ανοχή στη διαφορετικότητα και την επικοινωνία των πολιτισμών. Το πρόγραμμα θέλει να συμβάλλει στην ενεργή συμμετοχή των μαθητών και μαθητριών σε προγράμματα άσκησης, μέσα από διαχρονικές αξίες. Το πρόγραμμα αυτό έχει ως στόχο την ενθάρρυνση δράσεων μιας υγιούς ανεκτικής και ανοιχτής κοινωνίας, με προσέλευση

τον αθλητισμό και τη φυσική αγωγή. Η φυσική αγωγή είναι το μόνο γνωστικό αντικείμενο στο σχολείο που απαιτεί από τους μαθητές σεβασμό, αλληλοϋποστήριξη, συνεργασία, ομαδικότητα και αποδοχή ανεξάρτητα από το φύλο και την καταγωγή.

Μέσα από το πρόγραμμα αυτό πρέπει να ικανοποιούνται οι βασικές ανάγκες των μειονεκτικών μαθητών και μαθητριών και να κερδίζουν την αναγνώρισή τους μέσα στο κοινωνικό σύνολο. Το πρόγραμμα για να είναι πετυχημένο θα πρέπει μέσα από κινητικές δραστηριότητες και παιχνίδια στο σχολικό περιβάλλον να εδραιώσει γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, αντιλήψεις και συναισθήματα.

Όμως για πολλούς νέους η βία είναι ο μοναδικός τρόπος για να λύνουν τις μεταξύ τους διαφορές και προβλήματα. Τα παιδιά μέσα από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα «Καλλιπάτειρα» διδάσκονται τη διαχείριση συγκρούσεων, μαθαίνουν να ζουν χωρίς βίαιες συνήθειες και λύνουν μόνοι τους τις διαφορές ειρηνικά χωρίς να προβαίνουν σε πράξεις βίας.

Με αυτόν τον τρόπο το πρόγραμμα Καλλιπάτειρα αποτελεί συνέχεια του προγράμματος της Ολυμπιακής Παιδείας. Έχει ως στόχο τη διερεύνηση του ρόλου, των ορίων και των επιδείξεων του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Το πρόγραμμα δεν ασχολείται με την κοινωνιολογική πλευρά του θέματος αλλά εστιάζει αποκλειστικά στη συνεισφορά και στις επιδράσεις της Φυσικής Αγωγής, στην ισότητα, στον σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην ανοχή στη διαφορετικότητα. Τέλος το πρόγραμμα δεν έχει ως βάση τη συζήτηση μέσα στη τάξη αλλά τις δραστηριότητες στην αυλή του σχολείου και στο γυμναστήριο. Μέσα από την κίνηση τα παιδιά βιώνουν τις αξίες του προγράμματος και αν τις κατανοήσουν μέσα από το παιχνίδι θα τις μεταφέρουν και στην πραγματική ζωή (Αλμπανίδης και συν., 2011 – σελ. 10-11).

6.3 Η νοηματοδότηση των σπορ – Ένα προνομιακό πεδίο κοινωνικών και πολιτισμικών συμφραζομένων στα ανθρώπινα δικαιώματα

Σήμερα όπως όλοι γνωρίζουμε ο αθλητισμός έχει φτάσει στο απόγειο της ανάπτυξής του και θεωρείται δεδομένο για κάθε άνθρωπο πως αν θέλει να έχει καλή σωματική και πνευματική καλλιέργεια θα πρέπει να αθλείται. Θεωρείται λοιπόν ευκολονόητο πως η κοινωνική αλλά και η οικονομική διάσταση του αθλητισμού στις κοινωνίες

είναι πολύ μεγάλη. Ως εκ τούτου είναι χρήσιμο να γίνει κατανοητό πως η μεγάλη συμβολή των σπορ σε πολιτισμικά πεδία δεν παραμένει μόνο στο χώρο των σταδίων και των γυμναστηρίων, ούτε βέβαια περιορίζεται στα όρια των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Τα τελευταία χρόνια, παγκοσμίως, οργανώνεται η άτυπη μάθηση μέσω και του αθλητισμού και παράλληλα ιδρύονται φορείς μνήμης και μουσειακοί χώροι που εστιάζουν στην ιστορία και στα συμφραζόμενα των σπορ. Πριν αποτυπώσουμε αυτή την εικόνα, είναι απαραίτητο να μεταδώσουμε, έστω και περιεκτικά, την πολύμορφη αξία του αθλητισμού.

Τα οφέλη του αθλητισμού μπορούν να αποδοθούν με βάση διάφορους τομείς όπως ο ψυχολογικός τομέας, ο ηθικός τομέας, ο πνευματικός – βιολογικός τομέας και ο κοινωνικοπολιτικός τομέας (Αθλητική Ένωση Μεσογείων ‘Αμεινίας ο Παλληνεύς’).

Ο ψυχολογικός τομέας του αθλητή επηρεάζεται καθώς μέσω της άθλησης αποκτά αγωνιστικότητα, αυτοκυριαρχία, καλλιεργεί το θάρρος, την αγωνιστικότητα, την αποφασιστικότητα, την τόλμη για την αντιμετώπιση του αθλητισμού και της ζωής. Η άθληση συντελεί στην ωρίμανση του ανθρώπου και στην ανάπτυξη των ψυχικών ικανοτήτων γιατί ωθεί τον άνθρωπο να θέτει ολοένα και υψηλότερους στόχους και να παλεύει με υπομονή και επιμονή, χωρίς να εγκαταλείπει την προσπάθεια. Παράλληλα μέσω αυτού αξιοποιεί τον ελεύθερο χρόνο μακριά από το άγχος και τη ρουτίνα.

Ο ηθικός τομέας του ανθρώπου αναπτύσσεται καθώς ο αθλητισμός εθίζει τον άνθρωπο στον έντιμο αγώνα, τον κάνει να πειθαρχεί σε κανόνες, σε λιτότητα, σε μέτρο, στην εγκράτεια, να σέβεται τους άλλους ακόμη και το διαφορετικό. Τον βοηθά να ασκεί αυτοκριτική προκειμένου να γίνει καλύτερος ηθικά. Με τον τρόπο αυτό διαμορφώνονται πιο ενάρετοι χαρακτήρες, που πιστεύουν σε ιδανικά όπως αυτά του υγιούς αθλητισμού και τις αξίες που απορρέουν από αυτόν.

Στο πεδίο του πνευματικού – βιολογικού τομέα ο αθλητισμός αναπτύσσει αρμονικά το σώμα και το πνεύμα, προσφέρει υγεία στον οργανισμό, λειτουργεί ως αντίβαρο στα ναρκωτικά, το κάπνισμα και γενικότερα σε όλες τις εξαρτισιογόνες ουσίες. Η σωματική κατάσταση επηρεάζει αρμονικά και αντίστροφα. Ο αθλητικός αγώνας υποχρεώνει το άτομο να προβληματιστεί για το πώς θα αποδώσει καλύτερα, θέτει νέους και υψηλότερους σκοπούς και καλλιεργεί το νου.

Τέλος στον κοινωνικοπολιτικό τομέα ο αθλητισμός συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση του ατόμου και συνδέει με δεσμούς φιλίας, τους συναγωνιζόμενους, τους συνηθίζει στους θεσμούς της αξίας των αντιπάλων και της ανάπτυξης του σεβασμού. Εξάλλου οι κορυφαίοι αθλητές λειτουργώντας ως πρότυπα μπορούν να επηρεάζουν τους νέους σε κρίσιμα κοινωνικά θέματα όπως η βία, τα πρότυπα, τα ναρκωτικά. Οι ευεργετικές επιδράσεις του αθλητισμού επεκτείνονται και στην καλλιέργεια του ομαδικού πνεύματος, τη συνεργασία, την αλληλεγγύη, τον ευγενή συναγωνισμό ή άλλες αρετές οι οποίες είναι απαραίτητες για τη προαγωγή της κοινωνικής συνείδησης.

Έτσι λοιπόν ο αθλητισμός αποτελεί τρόπο απασχόλησης αλλά και διασκέδασης χιλιάδων ανθρώπων. Πολλοί νέοι ασχολούνται με διάφορα αθλήματα για να περάσουν ευχάριστα το χρόνο τους αλλά και να γνωρίσουν άλλους ανθρώπους και να συμμετάσχουν σε άλλες παραστάσεις. Ο αθλητισμός αποτελεί ακόμα τρόπο διασκέδασης και γι' αυτούς που δεν αθλούνται αλλά επιθυμούν να ξεφύγουν για λίγο από τη ρουτίνα της καθημερινής ζωής και να διασκεδάσουν και να ψυχαγωγηθούν μέσω αυτού. Οι άνθρωποι σε πολλές περιπτώσεις συγκεντρώνονται και υποστηρίζουν τους αθλητές και τις ομάδες που αγαπούν. Έτσι ενισχύεται ένα πνεύμα συνεργασίας και ομαδικότητας μεταξύ ανθρώπων με κοινές προτιμήσεις και πεποιθήσεις.

Τα οφέλη του αθλητισμού για τα παιδιά

Ο αθλητισμός για τα παιδιά είναι μια ευκαιρία κοινωνικοποίησης και εκπαίδευσης. Τα παιδιά μαθαίνουν να υπακούν στους κανόνες για το καλό της ομάδας, να μαθαίνουν και να σέβονται τα δικαιώματα των άλλων. Μαθαίνουν να ανταγωνίζονται σε υγιείς συνθήκες όπου η ήττα είναι κάτι αμελητέο. Μερικά από τα οφέλη τα οποία προσφέρει ο αθλητισμός στο παιδί είναι η καλή φυσική κατάσταση, και η εκτόνωση του άγχους. Είναι αναγνωρισμένο από τους περισσότερους γιατρούς και καθηγητές ότι η άσκηση ενός αθλήματος βοηθά σε οποιοδήποτε πρόβλημα. Ακόμη προσφέρει δεξιότητα διότι τα παιδιά αναγκάζονται να μάθουν τεχνικές και με την επανάληψη εξασκούν την επιμονή και τη φαντασία τους ως προς το πως θα καταφέρουν τον στόχο τους. Τα αθλήματα είναι ένας ευχάριστος τρόπος να πάρει το παιδί ευχαρίστηση και να αποκομίσει σημαντικά εργαλεία και αίσθηση του έλεγχου. Οι μέθοδοι οραματισμού που προτείνουν διάφοροι προπονητές εξασκούν την πίστη και τη φαντασία τους. Αξίζει να αναφέρουμε ότι τα αθλήματα προσφέρουν υγιείς συνήθειες διότι όλα τα αθλήματα φέρνουν τον αθλητή σε επαφή με το σώμα με

αποτέλεσμα να το προσέχουν περισσότερο σε σχέση με πριν, αποφεύγοντας και όλες τις παθογόνες ουσίες οι οποίες μπορούν να το βλάψουν. Ακόμη μαθαίνει μέσω των μικροτραυματισμών του να ακούει το σώμα του ή και μερικές φορές να το γιατρεύει. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι τα προσωπικά οφέλη που αποκτά ο κάθε αθλητής μαθαίνοντας τη διαφορά μεταξύ προσπάθειας και ικανότητας. Αναπτύσσει την πειθαρχία και αντιλαμβάνεται τη σημασία της καλής προσπάθειας, διότι βλέπει τη διαφορά στην απόδοσή του. Μαθαίνει από τα λάθη του και δέχεται πιο εύκολα την εποικοδομητική κριτική ως εργαλείο προόδου. Αναπτύσσει μια αίσθηση δικαίου και μια αυτοπεποίθηση που δε βασίζεται στον εγωισμό. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η αποδοχή είναι το καλύτερο που μπορεί να μάθει ο μελλοντικός ενήλικας ώστε να αντιμετωπίζει τις κακοτυχίες και τις απογοητεύσεις, είτε αυτές έρχονται σε μορφή μικροτραυματισμού είτε από μια άστοχη μπαλιά. Ο αθλητής μαθαίνει να αντιμετωπίζει την απογοήτευση ενός τραυματισμού αλλά και τον πόνο. Όσο περνάει ο καιρός της αποθεραπείας ένα πράγμα είναι ξεκάθαρο, ότι θα πρέπει να βασίζεται πάντα στον εαυτό του (www.paidorama.com).

Μερικές φορές το παιδί μας γίνεται αρχηγός της ομάδας και του δίνεται η μοναδική ευκαιρία να δοκιμάσει τον εαυτό του, να μετρήσει τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία όχι μόνο των υπολοίπων παικτών αλλά και τα δικά του. Στην περίπτωση αυτή η καθοδήγηση και τα μαθήματα ζωής είναι ανεκτίμητα. Η ηγεσία θα το βοηθήσει να αντιμετωπίσει τα θετικά και τα αρνητικά σχόλια να πάρει τις ευθύνες πάνω του, να οργανώσει παιχνίδια και εξόδους και να αναπτύξει μια αίσθηση δικαίου. Το να είσαι μέρος του συνόλου είναι πολύ σημαντικό για την παιδική ηλικία. Μαθαίνουν τη σημασία του «θυσιάζω τώρα, μαθαίνω αύριο». Όλα τα αθλήματα είναι κοινωνικές δραστηριότητες, ακόμη και τα μοναχικά διότι καμιά φορά έχουν κοινό και εισπράττουν αντιδράσεις. Δημιουργούνται σχέσεις με τους άλλους παίκτες. Μέσα από όλες τις αθλητικές δραστηριότητες μπορείς να αναπτύξεις σχέσεις. Στην ομάδα τα παιδιά μαθαίνουν να συνεργάζονται, να δίνουν και να παίρνουν και να περιμένουν τη σειρά τους. Όταν υπάρχει ανάγκη θυσιάζονται για το κοινό καλό της ομάδας τους. Επίσης τα παιδιά μαθαίνουν να δουλεύουν με ανθρώπους που δεν ταιριάζουν ή που δε συμπαθούν, αλλά το αποτέλεσμα είναι θετικό και η διασκέδαση δεδομένη. Στην ομάδα μαθαίνεις πότε αρχίζουν και πότε σταματούν τα δικαιώματά σου και οι ευθύνες του. Το παιδί έρχεται σε επαφή με παιδιά διαφορετικών στρωμάτων είτε από δημόσια είτε από ιδιωτικά σχολεία. Τα παιδιά εκθέτονται σε νέες κουλτούρες και

διαφορετικούς τρόπους ζωής. Είναι πολύ σημαντικό στη σημερινή κοινωνία να υπάρχει αρμονική συμβίωση με ανθρώπους οι οποίοι προέρχονται από διαφορετικές χώρες και έχουν διαφορετικές συνήθειες από τις δικές μας. Πάντα αυτό που μετράει σε μια ομάδα είναι το ταλέντο και η καρδιά. Τα παιδιά λαμβάνουν «εντολές» καθημερινά για το τι θα πρέπει να κάνουν έτσι ώστε να έχουν μια υγιή εικόνα. Ακόμη το παιδί, μπορεί να υπάρξουν φορές όπου θα μπορεί να μιλήσει πιο άνετα με τον προπονητή, παρά με τους γονείς του.

Συμπερασματικά λοιπόν καταλαβαίνουμε ότι ο αθλητισμός προσφέρει μια σειρά από σημαντικά οφέλη για όλες τις ηλικίες όπως σωματική, ψυχική, και πνευματική υγεία ενώ καταπολεμά το άγχος και την κατάθλιψη. Με τη συστηματική άσκηση βελτιώνεται η ποιότητα ζωής και η διάθεση του ατόμου, ενδυναμώνεται η λειτουργία διαφόρων συστημάτων του οργανισμού και μειώνεται η πιθανότητα εμφάνισης χρόνιων παθήσεων.

6.4 Αρχεία - Μουσεία – Συλλογές Αθλητισμού

Στην Ελλάδα υπάρχει πρόβλημα στην ιστορική έρευνα των σπορ και του αθλητισμού διότι δεν υπάρχουν αρχεία ή πηγές. Με λίγα λόγια υπάρχουν δυο προβλήματα: ότι στην αθλητική ιστορία εγγράφονται αμφιβόλου εγκυρότητας τεκμήρια ενώ παράλληλα δεν έχει υπάρξει μεγάλο ενδιαφέρον από τους αντίστοιχους φορείς για την συντήρηση τεκμηρίων και αθλητικών αρχείων. Στην περίπτωση της Ελλάδας το πρόβλημα της ιστορικής έρευνας των σπορ και του αθλητισμού δεν εγγυάται μόνο στην αυθεντία των πηγών και στην ουδετερότητα του αρχείου αλλά κυρίως στην απουσία αρχείων ή στην άγνοια πηγών. Το ίδιο ακριβώς ισχύει και για τα ιστορικά αρχεία για τα οποία αδιαφορεί η πολιτεία και οι ιδιώτες (Ζαϊμάκης & Φουρναράκη, 2015 – σελ. 65-69).

Τα αθλητικά αρχεία εξάλλου έχουν υποστεί την «αδιαφορία» των ιστορικών. Παρόλο που τα σπορ έχουν αναδειχθεί σε κοινωνικό θεσμό με διεθνή χαρακτήρα και έχουν ιδιαίτερη θέση στη σημερινή κουλτούρα, κανένας επαγγελματίας ιστορικός στην Ελλάδα δεν έχει κάνει κάποια έρευνα σχετικά με τα σπορ κατά την δεκαετία του 1990. Ένα από τα πιο δημοφιλή σπορ κυρίως αυτό του ποδοσφαίρου ευνόησε τις δημοσιογραφικές αναλύσεις που διαπνεόταν από το ύφος των ραδιοφωνικών και

τηλεοπτικών αναμεταδόσεων των αγώνων και έκαναν και μια αφήγηση για το παρελθόν χωρίς τεκμήρια και αρχεία. Η αντίληψη αυτή προβάλλει επιτυχίες και θριάμβους μιας ομάδας και περιθωριοποιεί ως ασήμαντα τεκμήρια τα οποία δεν τροφοδοτούν τη συγκινησιακή συμμετοχή του οπαδού. Κατά συνέπεια το ενδιαφέρον των συλλογών και των αθλητικών φορέων δεν στράφηκε προς τη διατήρηση αρχείων και ιστορικών τεκμηρίων. Η έλλειψη αρχειακής συνείδησης είχε ως αποτέλεσμα ένα μεγάλο μέρος του υλικού στο οποίο μπορούσε να γίνει κάποια έρευνα για την ιστορία του αθλητισμού και των Ολυμπιακών αγώνων να καταστραφεί για πάντα.

Ωστόσο τα αθλητικά και γυμναστικά αρχεία διαμορφώνουν με όλες τις ελλείψεις τους ένα ενδιαφέρον περιβάλλον. Όταν ολοκληρώθηκαν οι Ολυμπιακοί αγώνες στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, η ΕΟΕ³ υπήρξε η βασική αθλητική αρχή για την Ελλάδα, με σημαντικό πολιτικό ρόλο. Η ίδρυσή της έγινε λόγω των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 1896 αλλά και στα τέλη του 20^{ου} αιώνα, απέκτησε κάποια δικαιώματα τα οποία υπερέβαιναν τα πλαίσια που όριζαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες και αναδείχτηκε σε θεσμό με πολιτικό και κοινωνικό κύρος υψηλού επιπέδου (Ζαϊμάκης & Φουρναράκη, 2015 – σελ. 65-69).

Η προσπάθεια για την οργάνωση, ταξινόμηση, συντήρηση και ψηφιοποίηση του αρχείου της ΕΟΕ άρχισε το 2000, όταν το αρχείο μεταφέρθηκε σε ειδικό χώρο με τις κατάλληλες συνθήκες και προϋποθέσεις, έτσι ώστε να γίνει σωστή συντήρηση των εγγράφων. Τα αρχεία των γυμναστικών και αθλητικών σωματείων έχουν μια δεύτερη κατηγορία αρχείων τα οποία μπορούν να προσφέρουν πλούσιο υλικό για την ιστορία των σπορ. Είναι φανερό πως λίγα από τα σωματεία διατηρούν το αρχείο τους. Η έλλειψη της αρχειακής συνείδησης, το ενδιαφέρον μόνο για τα στοιχεία που διέσωσαν την μνήμη των αγώνων, ρεκόρ και σπορ και η ταραγμένη πολιτική ιστορία της Ελλάδας που διασπούσε την αθλητική συνέχεια είχαν ως συνέπεια να μην διασωθούν τα τεκμήρια συλλογών. Αρχεία των παλιών συλλόγων της πρωτεύουσας και της συμπρωτεύουσας είναι ακόμη απρόσιτα και χωρίς κανένα ενδιαφέρον προς τους ερευνητές. Αντίστοιχη και σε ακόμη χειρότερο επίπεδο βρίσκεται η διαχείριση των αρχείων της περιφέρειας της χώρας. Ως εκ τούτου προκύπτει ότι η αρχειακή έρευνα και η μετέπειτα έκθεση και χρήση αυτού του αρχειακού και μνημειακού

³ Η πρώτη ονομασία ήταν Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων (ΕΟΑ), ονομασία που διατηρήθηκε μέχρι το 1999, όταν ονομάστηκε σε Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή.

πλούτου αποτελεί μια ενδιαφέρουσα επιστημονική εξέλιξη (Ζαϊμάκης & Φουρναράκη, 2015 – σελ. 65-69).

Κεφάλαιο 7ο - Η περίπτωση της Χριστιανικής Αδελφότητας Νέων Θεσσαλονίκης [Χ.Α.Ν.Θ.]

7.1 Το ιστορικό πλαίσιο της συλλογικότητας της Χ.Α.Ν.Θ.

Το παράδειγμα της Χ.Α.Ν. Θεσσαλονίκης, ενός αθλητικού και πολιτισμικού οργανισμού με τεράστια συμμετοχή και επίδραση στη ζωή της πόλης και των πολιτών αποτελεί μια καινοτομία στο χώρο του πολιτισμού του αθλητισμού.

Εβδομήντα πέντε χρόνια πέρασαν από την επίσημη εγκατάσταση της ΧΑΝΘ στην πόλη του Αγίου Δημητρίου της Θεσσαλονίκης. Μέσα από αυτά τα χρόνια δημιουργήθηκε η γόνιμη συνεργασία, η αγάπη και η πλούσια προσφορά προς τη νεότητα που αναπτύχθηκε σε αυτό το όμορφο εργαστήρι. Ένα εργαστήρι που διέπλασε θαυμάσιους χαρακτήρες και ενέπνευσε υψηλά ιδανικά (Μέρτζου, 1996 – σελ.4-6).

Η δραστηριότητα της ΧΑΝ στη Θεσσαλονίκη άρχισε το 1918 όταν ο πρωθυπουργός της Ελλάδας μαζί με άλλους δύο υπαλλήλους της Παγκόσμιας Ένωσης ΧΑΝ ήθελαν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στον ελληνικό στρατό που πολεμούσε στο Μακεδονικό Μέτωπο. Τότε διοργανώθηκαν τα πρώτα σπίτια του Στρατιώτου που μέχρι το 1920 φθάνουν τα 34 και απασχολούσαν 26 υπαλλήλους της ΧΑΝ. Η σημαντική αυτή προσφορά των υπηρεσιών της ΧΑΝ στο στρατό είχε απήχηση στις αρχές της Θεσσαλονίκης και το 1921 ιδρύεται η ΧΑΝ της Θεσσαλονίκης ως σωματείο ιδιωτικού δικαίου και αναγνωρίζεται το καταστατικό με αριθμηση 452/27.10.1921 με απόφαση του πρωτοδικείου της Θεσσαλονίκης.

Όταν ιδρύθηκε η ΧΑΝΘ άρχισαν να εγγράφονται μέλη και η τέθηκε σε εφαρμογή το τετράπλευρο πρόγραμμά της που είχε ως στόχο τη ψυχική, σωματική και κοινωνική ανάπτυξη των μελών με βάσει τις ελληνικές παραδόσεις και τις αρχές του έμπρακτου Χριστιανισμού (Μέρτζου, 1996 – σελ.4-6).

Η αδελφότητα στεγάστηκε σε νοικιασμένο κτίριο στην οδό Ευζώνων 19. Το 1923 η Πολιτεία της παραχωρεί το σημερινό χώρο και το Διοικητικό Συμβούλιο χτίζει με πενιχρά οικονομικά μέσα ένα μικρό κτίριο με πέντε δωμάτια. Το κτίριο αυτό στέγασε τις δραστηριότητες της ΧΑΝΘ μέχρι το 1934. Η ανοικοδόμηση του σημερινού

κτιρίου έγινε με εισφορές Ελλήνων της Διασποράς και αμερικανών φίλων για τις οποίες φρόντισε ο πρόεδρος της ΧΑΝΘ, ο μητροπολίτης της Θεσσαλονίκης Γεννάδιος, σε περιοδεία του στις ΗΠΑ. Έτσι η ΧΑΝΘ άρχισε να θέτει σε εφαρμογή το πρόγραμμα του ομίλου για τη δημιουργική απασχόληση των νέων ανθρώπων. Στα πλαίσια του προγράμματος ήταν οι χειροτεχνίες, το θέατρο, οι εκδρομές, η συλλογή γραμματόσημων και η ασφάλεια θαλάσσης και ναυαγοσωστικών. Με τον τρόπο αυτό η Θεσσαλονίκη με την ίδρυση της ΧΑΝΘ πρωτοπόρησε σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Αρχικά, το 1918 ιδρύει τα σπίτια του στρατιώτη τα οποία συνέχισαν τη λειτουργία τους μέχρι το 1934 όταν την λειτουργία τους την ανέλαβε ο στρατός. Στα χρόνια της έλευσης των προσφύγων μετά το 1922 εργάζεται για την περίθαλψη και προσφέρει σκηνές και ρουχισμό. Προσφέρει τις αθλοπαιδιές και ειδικότερα το μπάσκετ και το βόλεϊ και οι πρώτοι επίσημοι κανονισμοί του ΣΕΓΑΣ μεταφράστηκαν από μέλη του προσωπικού της ΧΑΝΘ. Κατά το έτος 1922 εισαγάγει στην Ελλάδα το θεσμό των κατασκηνώσεων και αρχίζει να λειτουργεί την πρώτη θερινή κατασκήνωση στην περιοχή της Αγίας Τριάδας Θεσσαλονίκης. Το 1924 με τη ΧΑΝ Αθηνών ιδρύουν τη πρώτη πανελλήνια κατασκήνωση στον Αϊ Γιάννη του ανατολικού Πηλίου όπου γαλουχήθηκαν πάνω από 30.000 ελληνόπουλα. Η κατασκήνωση αυτή λειτουργεί ακόμη και στις μέρες μας και έχει αναγνωριστεί από την παγκόσμια ΧΑΝ ως διεθνής κατασκήνωση. Το ίδιο έτος εισάγει το θεσμό των φροντιστηρίων με τις ξένες γλώσσες και τα λογιστικά. Σε συνεργασία με την Επιθεώρηση Στοιχειώδους Εκπαίδευσης του νομού Θεσσαλονίκης δημιουργούνται μαθητικές ομάδες στα περισσότερα δημοτικά σχολεία οι οποίες από το 1926 οργανώνουν κάθε χρόνο έκθεση χειροτεχνιών. Μάλιστα το ίδιο έτος η ΧΑΝΘ ιδρύει την Επιτροπή Προστασίας Αλητόπαιδος με σκοπό την περίθαλψη των παιδιών και των νεαρών προσφύγων που ζουν στους δρόμους. Τα προστατευμένα παιδιά και οι νέοι συγκεντρώνονται αρχικά στην περιοχή Λεμπέντ της Σταυρούπολης της Θεσσαλονίκης και από το 1928 στο δήμο της Καλαμαριάς, όπου και αρχίζει η λειτουργία του Άσυλων Αλητόπαιδος. Το 1936 με την ενίσχυση του υπουργού Κοινωνικής Πρόνοιας εγκρίνονται οι απαραίτητες πιστώσεις για τις νέες κτιριακές εγκαταστάσεις και αρχίζουν οι διαδικασίες για τη δημιουργία κτιρίων που υπάρχουν μέχρι και σήμερα. Ύστερα από τρία χρόνια το 1939 το άσυλο αυτό μετατρέπεται σε ΝΠΔΔ μετονομάζεται σε Εθνικό Ίδρυμα προστασίας Απόρων Παίδων Αριστοτέλης

και συνεχίζει η λειτουργία του υπό την εποπτεία πλέον του υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών. Όμως από το 1926 μέχρι και το 1955 σε συνεργασία με τη Γενική Επιθεώρηση Στοιχειώδους Εκπαίδευσης και 40 δημοτικά σχολεία η ΧΑΝΘ είναι ένας μοναδικός φορέας μαθητικών εκδηλώσεων για την εθνική εορτή της 25^{ης} Μαρτίου (Μέρτζου, 1996 – σελ.4-6).

Στη συνέχεια το 1938 το φασιστικό καθεστώς επί Μεταξά κλείνει τη ΧΑΝΘ και η διακοπή της λειτουργίας συνεχίζεται και στη διάρκεια της κατοχής. Μετά την απελευθέρωση το 1945 η ΧΑΝΘ ανασυσταίνεται με νόμο, της αποδίδονται τα περιουσιακά της στοιχεία και η Αδελφότητα ξαναρχίζει με τον ίδιο τρόπο την δράση της σε όλους τους τομείς των ενδιαφερόντων και της προσφοράς στους νέους. Έτσι το 1946 με εντολή του υπουργού Κοινωνικής Πρόνοιας οργανώνει την πρώτη Σχολή Στελεχών και Κατασκηνώσεων στη Θεσσαλονίκη μαζί με τις κατασκηνώσεις των εργαζόμενων παιδιών και από το 1951 φιλοξενεί την κρατική σχολή εκπαίδευσης Στελεχών Παιδικών Εξοχών και Κατασκηνώσεων του υπουργού Παιδείας. Με την εποπτεία και χρηματοδότηση του υπουργείου Κοινωνικών Υπηρεσιών, η ΧΑΝΘ αναλαμβάνει τη λειτουργία παιδικών κατασκηνώσεων στον Αϊ Γιάννη Πηλίου, στην Καλλιθέα Χαλκιδικής και στην Ασπροβάλτα Θεσσαλονίκης. Με σκοπό να βοηθήσει τους εργαζόμενους νέους να συμπληρώσουν τη μόρφωση τους, η ΧΑΝΘ ιδρύει το 1947 το πρώτο στη Θεσσαλονίκη μικρό νυχτερινό Γυμνάσιο. Το νυχτερινό σχολείο λειτουργούσε με εξαιρετική απόδραση και εξυπηρέτησε χιλιάδες εργαζόμενους νέους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να βελτιωθούν οι επιδόσεις τους στις θέσεις εργασίας και στις σπουδές τους. Ύστερα το 1954 ιδρύεται στην Καλαμαριά το πρώτο οργανωμένο παράρτημα της ΧΑΝΘ ,σε ιδιωτικό κτίριο. Ένα χρόνο αργότερα, η Αδελφότητα ιδρύει την πρώτη φοιτητική εστία της Θεσσαλονίκης. Η «Στέγη Σπουδαστού» ΧΑΝΘ λειτούργησε μέχρι το 1978 προσφέροντας σε όλους τους φοιτητές 105 κλίνες.

Από το 1965 η ΧΑΝΘ ιδρύει τη Σχολή Ασφάλειας Θαλάσσης και Ναυαγοσωστικών στην οποία παρακολουθούν μαθήματα άνδρες και γυναίκες των στρατιωτικών μονάδων φρουράς Θεσσαλονίκης. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνεται η θεωρητική κατάρτιση και τακτικά μαθήματα στην κλειστή πισίνα της ΧΑΝΘ. Η ΧΑΝΘ είναι η μόνη οργάνωση που από την πρώτη μέρα που ιδρύθηκε ασχολείται με την ασφάλεια της θαλάσσης και τα ναυαγοσωστικά χορηγώντας το δίπλωμα του δόκιμου ναυαγοσώστη εξεταστή. Τόσο ο στρατός όσο και ο ΕΟΤ καλύπτει τις ανάγκες του σε

ειδικευμένους ναυαγοσώστες για την επίβλεψη των λουόμενων με απόφοιτους της σχολής της ΧΑΝΘ. Από το 1965 η ΧΑΝΘ αρχίζει την προσπάθειά της για τη δημιουργία κατασκήνωσης στη Χαλκιδική, όπου τελικά αρχίζει τη λειτουργία της το 1968 με εγκαταστάσεις για 90 παιδιά. Το 1976 λειτουργεί ο δεύτερος οικισμός και από τότε οι εγκαταστάσεις συμπληρώνονται ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες (Μέρτζου, 1996 – σελ.4-6).

Επιπλέον συνεισφέρει στις κρατικές προσπάθειες για κοινωνική επανένταξη ανηλίκων που είχαν διαπράξει αξιόποινες πράξεις στη διάρκεια της λειτουργίας της. Η ΧΑΝΘ προσφέρει αφιλοκερδώς τις εγκαταστάσεις της στην επιτροπή Κοινωνικής Αγωγής Εφήβων και αναπτύσσει πρόγραμμα συνεργασίας με τη θεραπευτική κοινότητα Ιθάκη, ενώ τα μέλη της, όλοι οι εθελοντές δηλαδή, προσφέρουν κοινωνικές υπηρεσίες.

7.2 Η ταυτότητα της Χ.Α.Ν.Θ.

Η ΧΑΝΘ ιδρύθηκε ως σωματείο το 1921 και ανάμεσα στα μέλη της συγκαταλέγονται, από τότε μέχρι και σήμερα, λαμπρά ονόματα της Θεσσαλονίκης. Παρακολουθώντας τα γραπτά κείμενα που αφορούν στη λειτουργία της ΧΑΝΘ διαπιστώνουμε μια κοινή συνισταμένη σκέψεων και βιωμάτων. *«Στη ΧΑΝΘ είμαστε όλοι εμείς που δεχτήκαμε και δεχόμαστε τη φροντίδα των προηγούμενων μας και με τη σειρά μας στρέφουμε το ενδιαφέρον μας στους μεταγενέστερους. Ακόμη καλύπτουμε τις ψυχαγωγικές και πνευματικές μας ανάγκες στους χώρους αλλά και στους ομίλους της, που ασκούμε και παίζουμε στα γήπεδα, στα γυμναστήρια, στο κολυμβητήριο της, που απολαμβάνουμε τη φύση στις κατασκηνώσεις της ΧΑΝΘ, είμαστε όλοι εμείς που έχουμε ως ενδιαφέροντα και προβλήματά μας, τα αντίστοιχα ενδιαφέροντα και τα προβλήματα της νεολαίας. Σκοπός μας να παρέχουμε την αγάπη και τη φροντίδα στα παιδιά, είτε σε αυτά που βρίσκονται ήδη κοντά μας είτε σε αυτά που βρίσκονται σε κάποια άλλα ιδρύματα. Ο κυριότερος σκοπός είναι να συμμετέχουν έντονα και υπεύθυνα στις ασχολίες μας έτσι ώστε να προσφέρουμε την πνευματική, σωματική και ψυχική μας καλλιέργεια»*. Η πολύπλευρη δραστηριότητα, η παροχή αυτοβούλων πρωτοβουλιών, η ανάληψη ευθυνών και η προσφορά αυτού του οποίου μπορούν, έχει ως αποτέλεσμα

να προσφέρει την περιπέτεια και περηφάνια που κρύβει μέσα του ο κάθε άνθρωπος (Μέρτζου, 1996 – σελ.6-7).

Η Χ.Α.Ν.Θ. ωστόσο ως κυψέλη Αθλητισμού δραστηριοποιείται και σε άλλα αθλήματα στα οποία οι Ακαδημίες της λειτουργούν με τη δική τους συνταγή μέσα από τις αρχές του αθλητικού πνεύματος που πρεσβεύει αλλά και της σωστής εκμάθησής τους. Για χρόνια δημιουργεί τους αυριανούς αθλητές που θα πρωταγωνιστούν στους αθλητικούς στίβους. Κάποια από τα αθλήματα –σπορ ήταν το Βόλεϊ, το Χάντμπολ, το τζούντο, το τae kwon do, το πινγκ – πονγκ, το τένις, το ποδόσφαιρο, η κολύμβηση και η υδατοσφαίριση. Τα ομαδικά αθλήματα κάνουν χρήση των σύγχρονων εγκαταστάσεων στο Αθλητικό κέντρο «Μίμης Τσικίνας», όπου τους προσφέρονται ιδανικές συνθήκες άθλησης και επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό γυμναστών-παιδαγωγών. Σε ειδικά διαμορφωμένες αίθουσες εντός του Αθλητικού κέντρου λειτουργούν οι Ακαδημίες τζούντο και Τae kwon do, αλλά και οι Ακαδημίες πινγκ- πονγκ, όπου διατηρεί ίσως την πληρέστερη αίθουσα στην Ελλάδα με δυνατότητα χρήσης 10 αγωνιστικών τραπεζιών. Οι ακαδημίες τένις και ποδοσφαίρου κάνουν χρήση των εξειδικευμένων γηπέδων που βρίσκονται στο εξωτερικό περιβάλλοντα χώρο των εγκαταστάσεων με δυνατότητα χρήσης 3 γηπέδων τένις και ενός γηπέδου 5 επί 5 πρόσφατα ανακαινισμένου με ελαστικό χορτοτάπητα τελευταίας τεχνολογίας. Οι λάτρες του υγρού στοιχείου βρίσκουν πεδίο δράσης στην κλειστή θερμαινόμενη πισίνα στην οποία διδάσκονται εντός του παραδοσιακού διατηρητέου κτιρίου, όπου μαθαίνει κολύμβηση και πόλο σε παιδιά ξεκινώντας από την προσχολική ηλικία, ενώ χρησιμοποιούνται διαδρομές και στα κολυμβητήρια του Εθνικού και του Ποσειδωνίου. Τέλος οι ενήλικες, πέρα από τις δεκάδες μορφές αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου στα προγράμματα γυμναζόμενων, εναλλακτικής γυμναστικής και επιμορφωτικών προγραμμάτων, μπορούν να βρουν πεδίο δράσης στο τένις, ποδόσφαιρο, μπάσκετ, πινγκ-πονγκ και σκουός (Έντυπο μουσείου Μπάσκετ Χ.Α.Ν.Θ.).

7.3 Η «μνήμη» της Χ.Α.Ν.Θ. – Το «παράδειγμα» των τελετουργικών-πρακτικών εορτασμού της επετείου 75 χρόνων λειτουργίας

Στο πλαίσιο του εορτασμού της επετείου των 75 χρόνων της ΧΑΝΘ, η αρμόδια επιτροπή της ΧΑΝΘ με πρόεδρο τον κύριο Γουρλή, διοργάνωσε ένα πρόγραμμα εκδηλώσεων που πραγματοποιήθηκε σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς από όλα τα τμήματα της αδελφότητας. Πρώτα πραγματοποιήθηκε το 5^ο Προπαιδικό Τουρνουά Μπάσκετ το οποίο διήρκεσε από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Μάιο. Διοργανώθηκε από το τμήμα Φυσικής Αγωγής και ομάδων της ΧΑΝΘ και συμμετείχαν 12 ομάδες με 200 αθλητές από τη Θεσσαλονίκη και την υπόλοιπη Βόρεια Ελλάδα. Έστερα σειρά πήρε το 7^ο Τουρνουά Χάντμπολ δημοτικών σχολείων το οποίο διοργανώθηκε από το παράρτημα της ΧΑΝ Καλαμαριάς τους μήνες Μάρτιο, Απρίλιο και Μάιο με τη συμμετοχή 300 μαθητών από 21 σχολεία της περιοχής. Τον Απρίλιο, σε διοργάνωση του τμήματος Φυσικής Αγωγής και Ομάδων έγιναν τα 14^α Νιόβεια, οι κολυμβητικοί αγώνες που διοργανώνει η ΧΑΝΘ στη μνήμη των πρόωρα χαμένων κολυμβητών της. Συμμετείχαν 600 κολυμβητές από 32 συλλόγους της Ελλάδας και της Κύπρου. Ακόμη το Open Τουρνουά Τένις για τα μέλη της ΧΑΝΘ, διοργανώθηκε από το τμήμα Φυσικής Αγωγής και Ομάδων τον Μάιο. Επίσης υπήρξε η Οικολογική εκστρατεία την οποία διοργάνωσε η οικολογική ομάδα του παραρτήματος Ασβεστοχωρίου. Ακόμη το τμήμα Επιμορφωτικών προγραμμάτων διοργάνωσε ομαδική έκθεση σπουδαστών (ζωγραφική, αγιογραφία, αγγειοπλαστική κοπτική-ραπτική), η οποία λειτούργησε μέσα στον Μάιο. Έτσι λοιπόν το Δεκέμβριο, στην κορυφαία εκδήλωση για τον εορτασμό των 75 χρόνων της ΧΑΝΘ, παρουσιάστηκε και μοιράστηκε στους καλεσμένους το λεύκωμα «Χριστιανική Αδελφότητα των Νέων Επιμορφωτικών Προγραμμάτων της Αδελφότητας», με προσωπική επιμέλεια του κυρίου Κωνσταντίνου Γουρλή, ο οποίος είχε την επιλογή του υλικού, τη σύνταξη των κειμένων και την φροντίδα και την εκτύπωσή του. Το βιβλίο αποτελεί ένα σπάνιο αφιέρωμα στα 75 χρόνια της ΧΑΝΘ και περιλαμβάνει αρχαιακό υλικό και σπάνιες φωτογραφίες. Τέλος, αφιερωμένες στην επέτειο των 75 χρόνων ήταν και οι εκδηλώσεις που διοργάνωσαν η ΧΑΝΘ και τα παραρτήματα Καλαμαριάς και Ασβεστοχωρίου στο πλαίσιο του εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας του Παιδιού. Όλη τη διάρκεια της χρονιάς, στελέχη της ΧΑΝΘ παραχώρησαν συνεντεύξεις σε τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς ενώ ο Τύπος φιλοξένησε δελτία τύπου που αναφέρονταν στις εκδηλώσεις εορτασμού 75 χρόνων (Μέρτζου, 1996 – σελ.7).

7.4Η Χ.Α.Ν.Θ. γιόρτασε την επέτειο από την ίδρυσή της

Με τεράστια επιτυχία πραγματοποιήθηκε η κορυφαία εκδήλωση για τον εορτασμό της συμπλήρωσης 75 χρόνων από την ίδρυση της ΧΑΝΘ. Περισσότερα από 450 άτομα, μέλη και φίλοι της ΧΑΝΘ, παραβρέθηκαν στη χριστουγεννιάτικη εκδήλωση που διοργανώθηκε στην αίθουσα Αλέξανδρος του Μακεδονία Παλλάς. Η βραδιά χαρακτηρίστηκε από την τιμή που αποδόθηκε στους πρωτεργάτες και τους ευεργέτες της Αδελφότητας, αλλά και το ηχηρό παρών που έδωσαν οι Χανιώτες όλων των ηλικιών επιβεβαιώνοντας την αγάπη που δένει τα μέλη της οικογένειας της Αδελφότητας (Μέρτζου, 1996 – σελ.8).

7.5Οι τιμητικές διακρίσεις

Το διοικητικό συμβούλιο της ΧΑΝΘ απένειμε τιμητικές πλακέτες για την προσφορά τους στην προαγωγή και διάδοση του έργου και των αρχών της Αδελφότητας στον πρόεδρο της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής Αντώνη Τζίκα και στην οικογένεια του Λούις Ρις, ο οποίος έφερε και δίδαξε το μπάσκετ στην Ελλάδα μέσα από κόλπους της ΧΑΝΘ.

«Η κοινότητα του Νυμφαίου κάλεσε κοντά της τη ΧΑΝΘ διότι ανέκαθεν πίστευε ότι ο ιστορικός παραδοσιακός οικισμός είχε δικαίωμα να αναβιώσει και αναβίωσε, όπως δικαίωμα να έχουν οι νεότεροι Έλληνες στη μνήμη τους, στη παράδοσή τους και στην ιστορία τους. Με τη διαφορά ότι τόσο το Νυμφαίο όσο και η ΧΑΝΘ ασκούν τα δικαιώματά τους ως καθήκον. Είναι το δικαίωμα στην απότιση χρέους προς τον άνθρωπο και το Έθνος», δήλωσε παίρνοντας τη περγαμηνή ο κ. Μέρτζος(Μέρτζου, 1996 – σελ.8).

7.6 Το λεύκωμα

Στη διάρκεια της βραδιάς παρουσιάστηκε και προσφέρθηκε στους καλεσμένους το λεύκωμα που ετοίμασε η ΧΑΝΘ, σε συνεργασία με τον Οργανισμό Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Θεσσαλονίκη '97. Το λεύκωμα με τίτλο, Χριστιανική Αδελφότητα των Νέων Θεσσαλονίκης 1921-1996, ετοίμασαν τα μέλη της επιτροπής των Επιμορφωτικών Προγραμμάτων της ΧΑΝΘ, με προσωπική επιμέλεια του παλιού μέλους συμβούλου κυρίου Γουρλή. Ύστερα στα μέλη και στους φίλους που παραβρέθηκαν στην εορταστική εκδήλωση, παρατέθηκε δείπνο και ακολούθησε χορός και ξεφάντωμα μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες (Μέρτζου, 1996 – σελ.10).

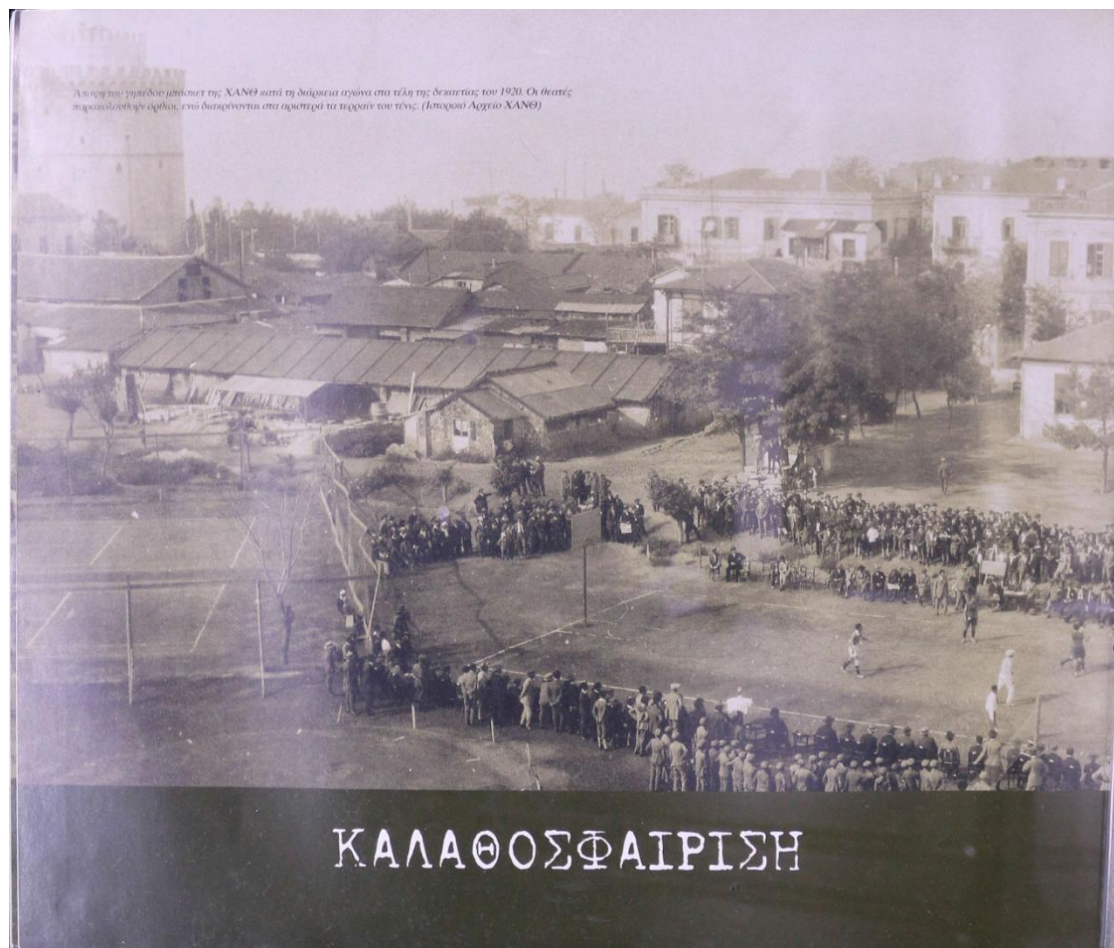
Πηγή: ΧΑΝΘ 1921-2006 – Η αθλητική Ιστορία

Πηγή: ΧΑΝΘ 1921-2006 – Η αθλητική Ιστορία

Ο τότε δήμαρχος της Θεσσαλονίκης προλογίζοντας το λεύκωμα ανέφερε: «Η καταγραφή της αθλητικής ιστορίας της πόλης της Θεσσαλονίκης συνεχίζεται με το λεύκωμα το οποίο είναι αφιερωμένο στη Χριστιανική Αδελφότητα Νέων της Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για έναν οργανισμό που εγγράφεται στη μνήμη και στη συνείδηση όλων των κατοίκων της Θεσσαλονίκης, ένας πόλος έλξης των νέων από την ίδρυσή της μέχρι και σήμερα με ατελείωτη προσφορά στο κοινωνικό, πνευματικό και αθλητικό τομέα.. Χωρίς βέβαια να παραγνωρίζεται η πολυσχιδής δράση της Αδελφότητας στην κοινωνία και στη νεολαία γενικότερα απομονώθηκε μόνο μια δράση και ήταν ο αθλητισμός. Ανατρέχοντας στην αθλητική ιστορία της πόλης ανακαλύπτει κανείς ότι η ΧΑΝΘ διαδραμάτισε έναν ιδιαίτερο ρόλο στη γέννηση και στη εξέλιξη του τοπικού αθλητισμού. Η ΧΑΝΘ ως σωματείο, όχι απόλυτα ως αθλητικό αλλά κυρίως κοινωνικό, έχει αναπτύξει πολύ σημαντική δραστηριότητα σε αθλήματα τα οποία αντιπροσώπευαν επάξια την Ελλάδα με αποτέλεσμα την αναγνώρισή των νέων αθλητών

τόσο της Θεσσαλονίκης όσο και της Πολιτείας. Διέθετε πάντοτε οργανωμένα γήπεδα και γυμναστήρια, εισήγαγε νέα αθλήματα όπου απαιτούσαν νέο αθλητικό εξοπλισμό, συγκέντρωνε ανθρώπους εθελοντές με πολύ μεράκι και αγάπη για τον αθλητισμό που εργαζόταν με ζήλο και πάθος. Μάλιστα υπήρχαν εποχές όπου ο αθλητισμός κινδύνευε από εμπορευματοποίηση και η ΧΑΝΘ κατέλαβε κάθε προσπάθεια να μείνει σταθερή στις αρχές και να στηρίζει και να υποστηρίζει κάθε μέσο, την ομαδικότητα το αγωνιστικό φρόνημα την ευγενή άμιλλα καλλιεργώντας το αθλητικό ιδεώδες. Μέσα από αυτές τις οργανώσεις στο χώρο της συμμετοχής των αθλητών αναδείχθηκαν σπουδαίες μορφές του αθλητισμού σε τοπικό, πανελλήνιο, βαλκανικό, πανευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, μορφές πρότυπα αθλητικά, αξίες να καθοδηγούν τις επόμενες γενιές.» (Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 2006).

Πηγή: ΧΑΝΘ 1921-2006 – Η αθλητική Ιστορία

7.6.1. Η καλαθοσφαίριση στη ΧΑΝΘ μέρος Α' 1921-1959

Η αρχή της ιστορίας του μπάσκετ στην Ελλάδα είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με τη Θεσσαλονίκη όπου κυρίαρχο ρόλο στη διάδοση και στην ανάπτυξη του αθλητισμού είχε η ΧΑΝΘ και κατά δεύτερο ρόλο τα αμερικανικά σχολεία που λειτουργούσαν στην Ελλάδα. Το μπάσκετ ήταν γνωστό στη Θεσσαλονίκη από το 1919 από τα «Σπίτια του Στρατιώτη» που ίδρυσε η στρατιωτική αποστολή της ΧΑΝ Αμερικής. Σύμφωνα με τις εκθέσεις του απολογισμού για το 1919-1920 αποτέλεσε μέσω ψυχαγωγίας των στρατιωτών, εκεί έγιναν αγώνες επίδειξης όπου και αναδείχθηκε για πρώτη φορά. Το 1923 έγινε η παραχώρηση του οικοπέδου όπου θα στεγαζόταν το κτίριο της ΧΑΝΘ και η τοποθέτηση του λίθου το 1924. Ύστερα ξεκίνησαν οι εργασίες για την κατασκευή του γηπέδου. Μάλιστα τον Σεπτέμβριο του 1926 προκρίθηκαν και οι πρώτοι αγώνες επίσημης καλαθοσφαίρισης μεταξύ των αθλητικών σωματείων και των αθλητικών αγώνων για την ανάδειξη της πρωταθλήτριας ομάδας. Συμμετείχαν πέντε ομάδες, η ΧΑΝΘ, η ΑΕΚ, ο ΑΡΗΣ, ο ΠΑΟΚ και ο ΗΡΑΚΛΗΣ, όπου υπήρξαν από την κάθε ομάδα και οι ανάλογοι δηλωθέντες. Την επόμενη χρονιά το 1927 το Μπάσκετ άρχισε να κερδίζει ακόμη περισσότερο έδαφος με πολλές νίκες. Η ΧΑΝΘ μετά την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου προέβη στην δραστηριοποίηση του ΤΦΑ. Στο τέλος του 1945 αφίχθη από την Αμερική ο Όρμαν Μούλτον(τεχνικός Σύμβουλος) προβαίνοντας στην ανασυγκρότηση των τμημάτων εκπαίδευσης και φυσικής αγωγής (Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 2006 – σελ. 27-47).

Το 1946 η ΧΑΝΘ προέβη στην ίδρυση νυχτερινού γηπέδου καλαθόσφαιρας για την τόνωση και τη διάδοση του αθλήματος της καλαθόσφαιρας το οποίο τέθηκε στη διάθεση των μελών και των συλλόγων το ίδιο καλοκαίρι. Για όλες τις ομάδες το γήπεδο αυτό παραχωρούνταν με το ποσό των 70.000 δραχμών. Η ομάδα συνέχισε τις προπονήσεις και τους θερινούς μήνες και διοργάνωσε νυχτερινό τουρνουά καλαθόσφαιρας. Στους αγώνες συμμετείχαν όλοι οι αθλητικοί σύλλογοι της πόλης που διέθεταν ομάδα μπάσκετ χωρισμένοι με βάση τη τεχνική και τη δυναμικότητά τους σε δύο γκρουπ 1^{ης} και 2^{ης} κατηγορίας. Μάλιστα το Πανελλήνιο Πρωτάθλημα είχε προγραμματιστεί το 1947 και η ΧΑΝΘ θα συμμετείχε μαζί με τον Ηρακλή. Ο ΣΕΓΑΣ θα κατέβαλε στη ΧΑΝΘ 3.500.000 δραχμές για τη συμμετοχή της ομάδας. Το ποσό αυτό ανέρχονταν στις 5.000.000 δραχμές και έγινε παράκληση από τον Δήμο της Θεσσαλονίκης για το ποσό των 1.500.000 δραχμές. Η ομάδα της ΧΑΝΘ

είχε μια πολύ καλή εμφάνιση νικώντας τον Παναθηναϊκό, Πρωταθλητή της Ελλάδας (Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 20006 – σελ.27-47).

Το 1949-1950 το πρωτάθλημα ξεκίνησε στις 8/1/1950 και οι σύλλογοι θα συμμετείχαν με τις Α΄ και Β΄ ομάδες τους. Η αντιπροσωπευτική ομάδα της ΧΑΝΘ με την ίδια σύνθεση αναδείχθηκε ξανά πρωταθλήτρια Θεσσαλονίκης όχι όμως Πρωταθλήτρια του Κυπέλλου και κατέλαβε την 5^η θέση στο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα. Επίσης η αναπληρωματική ομάδα κατέκτησε τον τίτλο του πρωταθλήματος αναπληρωτών ομάδων ενώ η εφηβική ήταν στη 2^η θέση. Ύστερα κατά το 1956 η αναπληρωματική ομάδα της ΧΑΝΘ αναδείχθηκε πρωταθλήτρια ενώ η εφηβική διεκδίκησε την 1^η θέση με τον Άρη αλλά κατετάγει δεύτερη. Η παιδική ομάδα μπάσκετ συμμετείχε στο παιδικό πρωτάθλημα Θεσσαλονίκης όπου οι παίδες της ΧΑΝΘ αναδείχθηκαν πρωταθλητές αυτής κατά το έτος 1958 παρουσιάζοντας ένα ταχτικότατο σύνολο με πείσμα και δυναμισμό για την κατάκτηση της νίκης. Ακόμη η χρονιά αυτή σημαδεύτηκε από την ολοκλήρωση της επέκτασης των κερκίδων του γηπέδου μπάσκετ που δημιουργήθηκαν σε σχήμα πετάλου και έφθασαν να περιλαμβάνουν τις 3.000 θέσεις. Το αποτέλεσμα ήταν να καλυφθεί μια βασική ανάγκη του φίλαθλου και η Θεσσαλονίκη και το μπάσκετ να αποκτήσουν ένα οργανωμένο γήπεδο. Έτσι λοιπόν κατά το τέλος της δεκαετίας, η ομάδα μπάσκετ ΧΑΝΘ ήταν ανίσχυρη με την αποχώρηση των δυνατών παικτών. Η δημιουργία μιας πιο δυνατής ομάδας να καταβάλλει και πάλι την τιμητική θέση θα γινόταν στη συνέχεια.

Κατά τη δεκαετία του 1960 η ομάδα ξεκίνησε μια νέα πορεία όχι όμως με τις καλύτερες προδιαγραφές διότι έγιναν και πολλές μεταγραφές. Η προσπάθεια ήταν πολύπλευρη διότι στο γήπεδο της καλαθόσφαιρας γινόταν συνεχώς αγώνες και τουρνουά από τα τμήματα της αδελφότητας και από την άλλη σχολεία και διάφοροι σύλλογοι. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης έφτανε πολύ συχνά ο αμερικάνικος στόλος και οι αντιπροσωπευτικές του ομάδες παίζοντας αγώνες στο γήπεδο της ΧΑΝΘ αντιμετωπίζοντας τις αντίστοιχες της Αδελφότητας. Παράλληλα ιδιαίτερα σημαντικός ήταν ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων διότι μέσα σε αυτές χρησιμοποιήθηκε χρονόμετρο των 30΄ και εγκαταστάθηκαν γυάλινοι πίνακες οι οποίοι προέρχονταν από την Ιταλία για να είναι δυνατή η παρακολούθηση αγώνων σε οποιοδήποτε σημείο του γηπέδου. Οι μπάλες για τους αγώνες προέρχονταν κυρίως

από το εξωτερικό και κυρίως τις ΗΠΑ (Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 2006 – σελ.27-47).

7.6.2. Η καλαθοσφαίριση στη ΧΑΝΘ μέρος Β' 1960-2006

Με το ξεκίνημα αυτής της δεκαετίας άρχισε επίσημα η Ελληνική Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης(Ε.Ο.Κ).Η επιτροπή της Φυσικής Αγωγής έθεσε πάλι το θέμα των μεταγραφών και τη θέση της Αδελφότητας έναντι του επαγγελματισμού των άλλων σωματείων. Έπρεπε να αντιμετωπίσουν το οικονομικό θέμα γιατί μόνο με τον ερασιτεχνισμό και χωρίς τις επιδείξεις του πρωταθλητισμού οι δαπάνες της επιτροπής Φυσικής Αγωγής θα έπρεπε να περιορίσουν αναγκαστικά τις μεταγραφές στους αθλητές. Σημαντικός σταθμός στην ιστορία της ομάδας ήταν το έτος 1970-1971 που κατέκτησε τη 3^η θέση στο πρωτάθλημα Ελλάδας και πήρε εισιτήριο για τη συμμετοχή στη διοργάνωση του Κυπέλλου Κόρατς που διοργάνωσε η FIBA.Μάλιστα την αποκάλεσαν ομάδα έκπληξη του Πρωταθλήματος. Χωρίς να διαθέτει τα προσόντα των μεγάλων ομάδων της κατηγορίας, με παίκτες εφήβους ερασιτέχνες, χωρίς βαρύ προϋπολογισμό, χωρίς φιλάθλους κατάφερε να φιγουράρει στην κορυφή του Πρωταθλήματος, αφήνοντας πίσω στη 4^η θέση την ομάδα της ΑΕΚ. Ουσιαστικά όμως το Πρωτάθλημα χάθηκε για τη ΧΑΝΘ γιατί η αγωνιστική περίοδος μεταφέρθηκε από τον Απρίλιο τον Ιούνιο για να λύσουν τα προβλήματά τους (Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 2006 – σελ. 52-55).

Μάλιστα στην επιτροπή της φυσικής αγωγής τέθηκε και πάλι το θέμα των μεταγραφών έναντι του επαγγελματισμού των άλλων σωματείων. Έπρεπε να αντιμετωπίσουν το οικονομικό θέμα γιατί μόνο με τον ερασιτεχνισμό και άνευ επιδείξεως πρωταθλητισμού οι δαπάνες της φυσικής αγωγής θα έπρεπε να περιοριστούν και αναγκαστικά να δοθούν μεταγραφές σε αθλητές. Η ΧΑΝΘ έπρεπε να αποφασίσει αν θα συνέχιζε σε ερασιτεχνικό επίπεδο. Η συμμετοχή της στο πρωτάθλημα ήταν πρόβλημα γιατί οι προπονήσεις των αθλητών και οι δαπάνες είχαν αυξηθεί πολύ. Τελικά αποφασίστηκε να μην γίνει καμία μεταγραφή ή αν γίνει να μην έχει καμία ανάμειξη η ΧΑΝΘ σε χρηματική συναλλαγή ούτε να πληρώνονται με μισθό οι αθλητές. Έτσι η επιτροπή εισηγήθηκε για την έγκριση επιτροπών για τους φοιτητές και την κάλυψη των εξόδων για τις μεταφορές και τις προπονήσεις

λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες που επικρατούσαν(Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 2006 – σελ. 52-55).

Η περίοδος από το 1990 έως το 2000 χαρακτηρίζεται από μια προσπάθεια αναγέννησης για την ομάδα της ΧΑΝΘ διότι οι αθλητές πλησίασαν την Ομάδα και ίδρυσαν ξανά τον Όμιλο Παλαιών Αθλητών και Φίλων του αθλήματος. Επίσης διοργάνωσαν εκδηλώσεις, συμπαραστάθηκαν στους αθλητές και ακολούθησαν δύσκολους αγώνες εκτός έδρας. Κατά την ίδια περίοδο διοργανώθηκε από τη ΧΑΝΘ το 1^ο Προπαιδικό Τουρνουά Μπάσκετ. Σύμφωνα με του υπεύθυνους του ομίλου ήταν η απάντηση στην αγωνιστική απραξία των παιδιών της προπαιδικής ηλικίας (13-14 ετών). Μετά το επίσημο τουρνουά της Ε.Κ.Α.Σ.Θ οι αθλητές για μια δεκαετία δεν μπορούσαν να συμμετέχουν σε αγώνες μη λαμβάνοντας έτσι αγωνιστικές παραστάσεις και εμπειρία. Η αγωνιστική δράση άρχισε ξανά στην ηλικία των 15 ετών, επανδρώνοντας τις παιδικές ομάδες των συλλόγων που συμμετείχαν στο επίσημο πρωτάθλημα της Ε.Κ.Σ.Θ. Το τελευταίο τουρνουά διοργανώθηκε το 2000. Για τον εορτασμό των 100 χρόνων του μπάσκετ το 1991 η FIBA ανέθεσε στην Ε.Ο.Κ τη διοργάνωση αγώνων και εκδηλώσεων και η Ομοσπονδία παραχώρησε αυτό το δικαίωμα στη ΧΑΝΘ ως αναγνώριση του ρόλου στη διάδοση του αθλήματος (Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 2006 – σελ. 56-57).

Το 2000 η ανδρική ομάδα δεν αγωνιζόταν σε Εθνική Κατηγορία. Στα τμήματα υποδομής γινόταν καταπληκτική δουλειά μέσα από ένα σύστημα προσέλευσης και επιλογής παιδιών από τις Ακαδημίες. Κατά το 2003-2004 η ομάδα των ανδρών έπαιξε στη Β' κατηγορία Ε.Κ.Α.Σ.Θ. Κατέκτησε τη 1^η θέση και επέστρεψε στην Α' κατηγορία όπου έπαιξε για τις δύο επόμενες χρονιές. Η παιδική ομάδα κατέκτησε για δεύτερη φορά το αργυρό μετάλλιο στο finalfour της Ε.Κ.Α.Σ.Θ. Τέλος κατά το 2005-2006 η ανδρική ομάδα κατέκτησε την πρώτη θέση και επέστρεψε στη Γ' Εθνική Κατηγορία έπειτα από απουσία επτά ετών. Την ίδια χρονιά κατέκτησε και το Κύπελλο Ε.Κ.Σ.Θ. Για πρώτη φορά η γυναικεία ομάδα μπάσκετ της ΧΑΝΘ συμμετείχε στο Πρωτάθλημα Μπάσκετ Κορασίδων (Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 2006 – σελ. 57-58).

7.7 Το «μπάσκετ» της Χ.Α.Ν.Θ.

Το 1891 ο Καναδός Τζιμ Νέιμσμιθ, ο νεαρός γυμναστής του Κολλεγίου της Μασαχουσέτης καθόταν προβληματισμένος στο γραφείο του. Σκεφτόταν πως θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα παιχνίδι για να παίζουν οι μαθητές σε κλειστό χώρο και ταυτόχρονα να είναι θεαματικό και ενδιαφέρον. Όταν το χάρτινο μπαλάκι μπήκε στο καλάθι τότε ο Νέιμσμιθ φώναζε «Εύρηκα». Με την κίνηση αυτή που έκανε του δόθηκε η ιδέα πάνω στην οποία θα στηρίζει το παιχνίδι.

Το μπάσκετ στην Ελλάδα εμφανίστηκε το 1918 μέσω της ΧΑΝ το οποίο πρωτοπαίχτηκε στο γήπεδο της ΧΑΝ Αθήνας. Μερικά από τα μέλη τα οποία συμμετείχαν ήταν ο Μάικ Στεργιάδης ο οποίος υπήρξε και μαθητής του Νέιμσμιθ στο Σπρινγκφιλντ. Πήραν δύο καρέκλες τις στερέωσαν ανάποδα σε δύο τοίχους και με μία μπάλα ποδοσφαίρου πρωτόπαιξαν μπάσκετ. Με τον τρόπο αυτό η ΧΑΝ φρόντισε να διαδοθεί το μπάσκετ στα σχολεία, στους συλλόγους και άρχισαν να διοργανώνονται αγώνες. Μάλιστα το 1920 έγινε στη Σμύρνη το πρώτο τουρνουά με τη συμμετοχή πέντε ομάδων όπου νικητής ήταν ο Πανιώνιος. Τα τουρνουά συνεχίστηκαν μέχρι και το 1924 και άρχισαν να παίρνουν μέρος μαθητές και φοιτητές. Μάλιστα η ΧΑΝ το 1924 διοργάνωσε ένα πρωτάθλημα που κέρδισε η ΑΕΚ και έτσι θεωρήθηκε πρωταθλήτρια Αθηνών. Το επαγγελματικό μπάσκετ έφτασε στην κορύφωσή του το 1946 με τη δημιουργία του NBA, κάτι το οποίο θεωρείται το καλύτερο που έχει να επιδείξει το άθλημα σε επίπεδο πρωταθλήματος. Στις 8 Ιουνίου του 1932 ιδρύθηκε η Παγκόσμια Ομοσπονδία Μπάσκετ με τα αρχικά FIBA, από εκπρόσωπους οκτώ χωρών, ανάμεσά τους και η Ελλάδα. Στην χώρα μας ο πρώτος αγώνας μπάσκετ είχε παιχτεί 14 χρόνια νωρίτερα το 1918 στο γήπεδο ΧΑΝ Αθηνών. Η επίσημη περίοδος για το ελληνικό μπάσκετ άρχισε το 1927 υπό τη σκέπη του Σέγας. Δύο χρόνια αργότερα διοργανώθηκε το πρώτο πρωτάθλημα μεταξύ Αθηναϊκών Ομάδων, το οποίο κατέκτησε ο Πανελλήνιος. Το 1930 διοργανώθηκε το πρώτο πανελλήνιο πρωτάθλημα στη Θεσσαλονίκη με νικητή τον Άρη. Το 1929 εμφανίστηκαν οι πρώτοι κανόνες από τον Λούις Ρίεζ καθηγητή φυσικής αγωγής στο ΧΑΝ. Ο ίδιος το 1932 εμφάνισε τους διεθνείς κανονισμούς. Παρά τη μεγάλη δραστηριότητα που είχε το μπάσκετ στην Ελλάδα ήρθαν οι διεθνείς αγώνες στη Κωνσταντινούπολη το 1936. Το 1934 είχε προηγηθεί ένα φιλικό παιχνίδι με την Ιταλία οποίο και απέτυχε. Το 1939 ο Μίλων ο οποίος είχε έδρα την Αίγυπτο ήρθε σε

επαφή με τον Σπόρτινγκ και δημιούργησαν μια ομάδα που εκπροσώπησε το 1940 την Αίγυπτο. Οι δύο αυτές ομάδες πρόσφεραν πολλά στο ελληνικό μπάσκετ κυρίως σε θέματα τεχνικής (Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 2006 – σελ.27-47).

Όλες οι προηγούμενες αναφορές και καταγραφές αποσκοπούσαν στο να καταδείξουν αφενός την ιστορία, την ταυτότητα, την κοινωνική και πολιτισμική διείσδυση της ΧΑΝΘ και αφετέρου τη μνήμη και την ανάμνηση που η λειτουργία ενός τέτοιου οργανισμού προκάλεσε σε ανθρώπους που έζησαν την ανάπτυξη της «αδελφότητας», ή πάλι ανθρώπων που μοιράστηκαν ιστορίες και βιώματα με άλλους που τα έζησαν.

Τα υπόλοιπα αθλήματα

Τμήμα πετοσφαίρισης ανδρών

Το τμήμα πετοσφαίρισης ανδρών της Χ.Α.Ν.Θ. έλαβε μέρος στον τελικό του Κυπέλλου Ελλάδος το 1987 στη Θεσσαλονίκη, οπότε και γνώρισε την ήττα από το Δημόκριτο με 3-0 σετ. Επιπλέον, έχει κατακτήσει το Πρωτάθλημα Α΄ Κατηγορίας Ανδρών της Ε.ΠΕ.Σ.Θ. κατά τα έτη 1991, 1999 και 2006, καθώς και το Κύπελλο Ανδρών της Ε.ΠΕ.Σ.Θ. κατά τα έτη 1999 και 2006. Το τμήμα εφήβων του συλλόγου έχει κατακτήσει το Πρωτάθλημα της Ε.ΠΕ.Σ.Θ. κατά τα έτη 1986 και 1987, ενώ το τμήμα παιδών έχει πετύχει το ίδιο επίτευγμα το 1984. Τη σεζόν 1979-80 έλαβε τη δεύτερη θέση στο πρωτάθλημα της Β' Εθνικής και έτσι ανέβηκε στην πρώτη εθνική κατηγορία, όπου και μετρά 3 συμμετοχές. Κατά την αγωνιστική περίοδο, 2017-18, η Χ.Α.Ν.Θ. λαμβάνει μέρος στο Πρωτάθλημα της Α2 Ανδρών (Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 2006 – σελ.65-77).

Τμήμα πετοσφαίρισης γυναικών

Το τμήμα πετοσφαίρισης γυναικών της Χ.Α.Ν.Θ. ιδρύθηκε το 1996. Το 2010 κατέκτησε το Πρωτάθλημα Α' Κατηγορίας Γυναικών της Ε.ΠΕ.Σ.Θ. το 2010, κερδίζοντας για πρώτη φορά το δικαίωμα ανόδου στην Α2 Εθνική Κατηγορία. Το τμήμα κορασίδων του συλλόγου έχει κατακτήσει το Πρωτάθλημα της Ε.ΠΕ.Σ.Θ. το

2007. Κατά την αγωνιστική περίοδο, 2011-12, η Χ.Α.Ν.Θ. λαμβάνει μέρος στο Πρωτάθλημα της Α' Κατηγορίας Γυναικών που διοργανώνει η Ε.ΠΕ.Σ.Θ (Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 2006 – σελ.65-77).

Τμήμα χειροσφαίρισης ανδρών

Το τμήμα χειροσφαίρισης ανδρών της Χ.Α.Ν.Θ. δημιουργήθηκε στην Καλαμαριά στις αρχές του 1980, ελάχιστα μετά τη δημιουργία της Ομοσπονδίας Χειροσφαιρίσεως Ελλάδος(1979). Τη χρονιά αυτή ο σύλλογος δήλωσε συμμετοχή στο μοναδικό πρωτάθλημα που προκήρυξε η Ο.Χ.Ε., στην Α' κατηγορία, την οποία είχε διασπάσει με γεωγραφικά κριτήρια σε 4 ομίλους. Πρώτη της έδρα υπήρξε το ανοικτό γήπεδο του Ποσειδωνίου, ενώ κατά τη διάρκεια του πρωταθλήματος παραχωρήθηκε στις ομάδες χειροσφαίρισης της συμπρωτεύουσας το Παλαί ντε Σπορ. Κατά τα πρώτα της χρόνια η ομάδα διοικητικά ανήκε στο παράρτημα της Χ.Α.Ν.Θ. στην Καλαμαριά, γι' αυτό και έμεινε γνωστή ως «Χ.Α.Ν.Κ.». Το 1982 εντάχθηκε διοικητικά στο Τμήμα Φυσικής Αγωγής της Χ.Α.Ν.Θ., ωστόσο το όνομα «Χ.Α.Ν.Κ.» πάντως παρέμεινε στα μητρώα της Ο.Χ.Ε. μέχρι και το 1995 (Μπουντίδου & Τσομπανούδη, 2006 – σελ.80-86).

Τμήμα υδατοσφαίρισης ανδρών

Το τμήμα υδατοσφαίρισης ανδρών της Χ.Α.Ν.Θ. συμμετέχει στα πρωταθλήματα της Κ.Ο.Ε. από το 1990. Σήμερα ο σύλλογος διαθέτει ομάδα Νέων-Ανδρών, Εφήβων-Νέων, Παίδων-Μίνι-παίδων και Ακαδημίες. Έδρα της ομάδας είναι το Κολυμβητήριο Χ.Α.Ν.Θ. Κατά την αγωνιστική περίοδο, 2011-12, το ανδρικό τμήμα της Χ.Α.Ν.Θ. λαμβάνει μέρος στο Πρωτάθλημα της Α1 Εθνικής Κατηγορίας Ανδρών. Έδρα του είναι το Νέο Αθλητικό Κέντρο Χ.Α.Ν.Θ. (Επίσημη ιστοσελίδα ΧΑΝΘ).

Τμήμα στίβου

Η ΧΑΝΘ έχει κατακτήσει 5 Πανελλήνια πρωταθλήματα στίβου στο Μαραθώνιο γυναικών με την αθλήτρια Γεωργία Αμπατζίδου: 2001, 2002, 2003, 2004, 2005.

Τμήμα τζούντο

4 Πανελλήνια πρωταθλήματα Ανδρών : 1977, 1978, 1979, 1980

Το 1980 Χ.Α.Ν.Θ. και Πανελλήνιος Γ.Σ..μοιράστηκαν τον τίτλο.

Τμήμα πάλης

10 Πρωταθλήματα ελευθέρας πάλης ανδρών: 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971

2 Κύπελλα Ελλάδας ελευθέρας πάλης: 1996, 1997

Τμήμα άρσης βαρών

Το ανδρικό τμήμα άρσης βαρών της ΧΑΝΘ έχει κατακτήσει 12 πρωταθλήματα άρσης βαρών Ελλάδος (1970, 1971, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1981, 1982, 1983) που το κατατάσσουν στην πρώτη θέση σε τίτλους πρωταθλητή στην Ελλάδα. Διακεκριμένοι αρσιβαρίστες της Χ.Α.Ν.Θ. υπήρξαν ο Νίκος Ηλιάδης και ο Γιάννης Σιδηρόπουλος.

Κεφάλαιο 8^ο - Το Μουσείο Μπάσκετ Χ.Α.Ν.Θ

8.1 Ιστορικό πλαίσιο του Μουσείου

Η ΧΑΝΘ (Χριστιανική Αδελφότητα Νέων Θεσσαλονίκης) ιδρύθηκε επίσημα το 1921 σαν Σωματείο Ιδιωτικού Δικαίου, κοινωφελές, μη κερδοσκοπικό, με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Καλλιεργεί αθλητικά τμήματα μπάσκετ, βόλεϊ, κολύμβησης, ιστιοπλοΐας, και στίβου. Αποτελεί παράρτημα της ΧΑΝ (Χριστιανική Αδελφότητα Νέων, YMCA), μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης (χριστιανικό κίνημα) που δραστηριοποιείται σε περισσότερες από 110 χώρες και ιδρύθηκε στο Λονδίνο το 1844.

Το μοναδικό Μουσείο Μπάσκετ στη χώρα βρίσκεται εκεί που το 1919 πρωτοχτύπησε μπάλα μπάσκετ, όταν η ΧΑΝΘ έφερε το άθλημα στην Ελλάδα, το διέδωσε και το ανέδειξε. Ιδρύθηκε το 2013, με σκοπό να γνωρίσουν οι επισκέπτες την ιστορία και τις σημαντικότερες στιγμές του αθλήματος στην Ελλάδα. Οι ιστορικές ομάδες της ΧΑΝΘ, διαδραστική ξενάγηση, σπάνια εκθέματα, αντίγραφα αθλητών σε φυσικό μέγεθος, ηλεκτρονικές πλατφόρμες, και διαδραστικά παιχνίδια αποτελούν μερικά από τα εκθέματά του που διαρκώς εμπλουτίζονται (Βένης, 2015).

Ειδικότερα το 1919 σε ένα χωμάτινο γήπεδο μπάσκετ κοντά στο Λευκό Πύργο μπήκαν οι βάσεις για την ίδρυση του τμήματος καλαθοσφαίρισης της ΧΑΝΘ. Το χωμάτινο αυτό γήπεδο ήταν η καρδιά του μπάσκετ στη Θεσσαλονίκη μέχρι την κατασκευή του Αλεξάνδρειου Αθλητικού Μεγάρου. Εκεί οργανώθηκε το πρώτο πρωτάθλημα καλαθοσφαίρισης και η ΧΑΝΘ κατέκτησε τη δεύτερη θέση πίσω από τον Άρη με πρωταγωνιστή το Μίμη Τσίκινα που ήταν και ο προπονητής της ομάδας. Η ΧΑΝΘ έχει κατακτήσει το δεύτερο Πρωτάθλημα Ελλάδος καλαθοσφαίρισης εφήβων το 1970 και το 1971 και το δεύτερο πρωτάθλημα καλαθοσφαίρισης παιδιών το 1969 και το 1971.

Όλα ξεκίνησαν από τον Λιούις Ρης, ο οποίος το 1924, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ανέλαβε προσωπικά τη διδασκαλία και τη διάδοση του μπάσκετ. Ως Τμηματάρχης Φυσικής Αγωγής της Χ.Α.Ν.Θ., ανέλαβε προσωπικά τη διδασκαλία και τη διάχυση του μπάσκετ. Για αυτό το λόγο, το Μουσείο αφιερώνεται στη μνήμη του. Με στόχο να διατηρηθεί η ιστορική μνήμη, η Χ.Α.Ν.Θ. τιμά, μέσα από αυτό το Μουσείο, τις

μεγάλες προσωπικότητες που υπηρέτησαν με ήθος και ενθουσιασμό τις αξίες της και την ανέδειξαν σε έναν από τους σημαντικότερους φορείς αθλητισμού και πολιτισμού. Το Μουσείο Μπάσκετ ΧΑΝΘ φιλοξενείται στις νέες αθλητικές εγκαταστάσεις της ΧΑΝΘ, στο foyer του γηπέδου «Μίμης Τσικίνας», στο σημείο ακριβώς, όπου βρισκόταν το παλιό ανοιχτό γήπεδο μπάσκετ της ΧΑΝΘ (Βένης, 2015).

Η Συλλογή του Μουσείου αποτελείται από σημαντικά και σπάνια αντικείμενα που αναδεικνύουν την ιστορία του αθλήματος. Φανέλες από τη δεκαετία του 50 έως σήμερα, αθλητικά υποδήματα, μετάλλια, διπλώματα κ.α. κοσμούν τις προθήκες του Μουσείου και αναδεικνύουν την ιστορία του Μπάσκετ. Η μόνιμη συλλογή εμπλουτίζεται καθημερινά με επιπλέον υλικό που αφορά στην ανάδειξη του επαγγελματικού μπάσκετ, αλλά και της Εθνικής Ελλάδος. Προσωπικά αντικείμενα σημαντικών αθλητών, αναμνηστικά μεγάλων διοργανώσεων, μετάλλια, εξοπλισμός μπάσκετ κ.α. αποτελούν τα νέα αποκτήματα του Μουσείου Μπάσκετ ΧΑΝΘ.

Το κτήριο που στεγάζει το Μουσείο

Το μέγαρο της ΧΑΝΘ δεσπόζει μέχρι σήμερα με την κομψή και επιβλητική του σιλουέτα στο ανατολικό άκρο του κέντρου της πόλης μεταξύ των οδών, Νικολάου Γερμανού, Τσιμισκή και Δαγκλή. Κτίστηκε με βάση ειδικό σχέδιο που φιλοτεχνήθηκε από τον αρχιτέκτονα Μ. Δελλαδέτσιμα συνδυάζοντας εκλεκτικιστικά στοιχεία με νεοβυζαντινά μορφολογικά πρότυπα, με σκοπό να εξυπηρετήσει την κοινωνία της Θεσσαλονίκης σε όλες τις εκδηλώσεις της ανήσυχης κοινωνικής, αθλητικής και πνευματικής ζωής της. Αρχικά η ΧΑΝΘ τα δύο πρώτα χρόνια της δράσης της στεγάστηκε έναντι ενοικίου σε ένα παραδοσιακό τριώροφο κτίριο στην οδό Ευζώνων 19 όπου στο παρελθόν λειτουργούσαν τα γραφεία της αμερικανικής αποστολής της ΧΑΝ. Βασική επιδίωξη των πρώτων Διοικητικών Συμβουλίων της ΧΑΝΘ ήταν η δραστηριοποίηση με σκοπό την παραχώρηση από το κράτος του ανάλογου οικοπέδου για την ίδρυση ιδιόκτητου μεγάρου. Τα θλιβερά εθνικά γεγονότα του 1922 ωστόσο δεν επέτρεψαν την άμεση ανταπόκριση του Υπουργείου Γεωργίας στο αίτημα της παραχώρησης χώρου σε κεντρικό μέρος της πόλης. Ένα χρόνο αργότερα και ύστερα από τις μεθοδικές ενέργειες του Μικέ Μαυρογορδάτου, επιτεύχθηκε η παραχώρηση από την ελληνική πολιτεία στην Αδελφότητα του οικοπέδου 1.600τ.μ. και αξίας 7.500.000δρχ. στο μεγάλο τρίγωνο που περικλείονταν

μεταξύ των οδών Εθνικής Αμύνης (Πανεπιστημίου), Σαρράϊγ και Δημοκρατίας. Εξέλειπαν ωστόσο τα χρήματα για την ανοικοδόμηση του κτιρίου (Επίσημη ιστοσελίδα ΧΑΝΘ).

Καθώς από το 1924 το κτίριο στην Ευζώνων δεν επαρκούσε για την ολοένα αυξανόμενη δράση της Αδελφότητας, αποφασίστηκε να χτίσουν στο παραπάνω οικοπέδο, ένα προσωρινό οίκημα στην οδό Εθνικής Αμύνης και όπισθεν του Σκαίτιγκ Πάλλας, το οποίο μετά την αποπεράτωση του Μεγάρου θα χρησίμευε ως παράρτημα. Στις 2/3/1924 σε ειδική τελετή πραγματοποιήθηκε η τοποθέτηση του θεμέλιου λίθου και από τον Αύγουστο του 1925 άρχισε η μεταφορά των γραφείων στο νέο προσωρινό κτίριο, που περιλάμβανε μία μεγάλη αίθουσα ως Λέσχη των μελών και περίπου πέντε γραφεία για τις ανάγκες του προσωπικού. Η εξοικονόμηση των χρημάτων για την έναρξη και αποπεράτωση των εργασιών υπήρξε μία δύσκολη υπόθεση. Η έντονη και μεθοδική προσπάθεια λίγων εκλεκτών ανθρώπων, η υποστήριξη της Πολιτείας, του Δήμου Θεσσαλονίκης, οι δωρεές των Θεσσαλονικέων πολιτών και η φιλόανθρωπος δράση της κεντρικής επιτροπής ΧΑΝ της Νέας Υόρκης μέσω των Ελλήνων ομογενών έφεραν καρπούς μέσα σε ελάχιστα χρόνια. Το αποτέλεσμα ήταν το 1934 η Χριστιανική Αδελφότητα Νέων Θεσσαλονίκης να αποκτήσει μόνιμη στέγη και η Θεσσαλονίκη να προικιστεί με ένα περίλαμπρο οικοδόμημα, το οποίο δεν αποτέλεσε μόνο εξωτερικό κόσμημα της πόλης αλλά και το κατεξοχήν αθλητικό, κοινωνικό και εκπαιδευτικό κέντρο της νεολαίας, τόσο της μαθητιώσας όσο και της εργαζόμενης. Τα σχέδια του κτιρίου ήταν έτοιμα και εγκεκριμένα από το 1924 από τον αρχιτέκτονα Δελλαδέτσιμα και ήδη είχε αρχίσει η σύνταξη του προϋπολογισμού. Στις 6/9/1925 πραγματοποιήθηκε μειοδοτική δημοπρασία υπό την Προεδρεία του Νομομηχανικού Θεσσαλονίκης. Η τεχνική εταιρεία, στην οποία κατακυρώθηκε το έργο της ανέγερσης του Μεγάρου, άρχισε τις εργασίες το Φεβρουάριο του 1926, ενώ σε άλλη εταιρεία ανατέθηκε η εκπόνηση της μελέτης, σχεδίων και προϋπολογισμού των εσωτερικών εγκαταστάσεων και ο επιβλέπων μηχανικός εκπονούσε τη μελέτη των εγκαταστάσεων του γηπέδου (Επίσημη ιστοσελίδα ΧΑΝΘ).

Το μέγαρο της ΧΑΝΘ σύμφωνα με δημοσιεύματα στις εφημερίδες Ημερήσιος Τύπος, 2/2/1930 και Ελεύθερο Βήμα, 17/11/1931, είχε προγραμματιστεί να περιλαμβάνει:

Το στεγασμένο γυμναστήριο με τα τελειότερα όργανα σε αφθονία-κέντρο σωματικής μόρφωσης για 2.000 παιδιά, 2.000 νέους και 500 άνδρες, τις ειδικές αίθουσες

γυμναστικών ασκήσεων και αθλοπαιδιών, και τις εγκαταστάσεις λουτρών για όλες τις κατηγορίες των μελών του (ψυχρά, θερμά, ατμού, ηλεκτρισμού κ.λπ.).

Ακόμη το κολυβητήριο -το πρώτο και μοναδικό στη Βαλκανική- όπου θα διδασκόταν συστηματικά η κολυμβητική, η ναυαγοσωστική και οι καταδύσεις χειμώνα-καλοκαίρι, τα αποδυτήρια για όλες τις κατηγορίες των μελών του, το εκπαιδευτικό τμήμα με αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια φυσικής, χημείας κ.λπ. για πλήρως αναγνωρισμένη πρακτική σχολή Μέσης Εκπαίδευσης και για τις νυκτερινές σχολές της ΧΑΝΘ (σύνολο μαθητών 2.500).

Επίσης η αίθουσα διαλέξεων και συναυλιών χωρητικότητας 800 ακροατών, η βιβλιοθήκη οποία είναι πάντα ανοιχτή στο κοινό, το οικοτροφείο για 80 μαθητές της σχολής, και είκοσι δωμάτια ύπνου για νέους εργαζόμενους που θα διέμεναν μακριά από τις οικογένειές τους.

Ύστερα το εστιατόριο με προσιτές τιμές, ικανό να εξυπηρετήσει 1.000 άτομα ημερησίως, η μικρή εκκλησία για τους μαθητές και τα μέλη της αδελφότητας, η λέσχη νέων και ανδρών και αίθουσα μουσικής και ψυχαγωγίας, αλληλογραφίας, βιβλιοθήκης, σφαιριστήρια, εντευκτήρια, δωμάτια παιχνιδιών κ.λπ., και η λέσχη παιδική όμοια με αυτή των νέων,

Τέλος άφθονα μέσα για τη δράση 150 μικρών συλλόγων αναριθμούντων περί τα 2.000 μέλη του παιδικού τμήματος της ΧΑΝΘ προς πλήρη και αρμονική σωματική, διανοητική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη και τα γραφεία της Διοικήσεως και Διευθύνσεως της Αδελφότητας.

Παράλληλα το γήπεδο πίσω από το νέο κτίριο θα περιελάμβανε:

Το μικρό κτίριο της Αδελφότητας που θα χρησιμοποιούταν προσωρινά ως παιδική Λέσχη και Γραφεία, το γήπεδο ποδοσφαίρου κα αθλητικών αγώνων διαστάσεων 46X92 μ., το στίβο δρόμων πλάτους 7μ. και μήκους 250μ., και την ευθεία δρόμων ταχύτητας πλάτους 7μ. και μήκους 120μ.

Ακόμη το γήπεδο καλαθόσφαιρας 18X27μ., δύο γήπεδα πετόσφαιρας 9X18μ., τέσσερα γήπεδα αντισφαίρισης κανονικών διαστάσεων, και σκάμματα για άλματα κ.λπ. και κερκίδες με μπετόν για 2.500-3.000 θεατές (Επίσημη ιστοσελίδα ΧΑΝΘ).

Με τη δημιουργία του Μουσείου Μπάσκετ η Χ.Α.Ν.Θ εκπληρώνει την ιστορική υποχρέωση να διατηρήσει και να αναδείξει την ιστορική της μνήμη και να τιμήσει τις προσωπικότητες που υπηρέτησαν τα αθλητικά ιδεώδη και τις ηθικές αξίες της,

αναδεικνύοντάς την σε έναν από τους σημαντικότερους φορείς αθλητισμού και πολιτισμού της Ελλάδας.

8.2 Χώροι – ιδέες – πρόσωπα στο Μουσείο

8.2.1 Ρύθμιση χώρου και εγκαταστάσεων

Επί προεδρίας Κύρτση το 1923 κατασκευάζεται το πρώτο ανοιχτό γήπεδο καλαθόσφαιρας της Ελλάδας στο χώρο πίσω από το σημερινό κτίριο της Χ.Α.Ν.Θ πριν ακόμη ξεκινήσουν οι εργασίες ανέγερσης του κεντρικού κτιρίου. Παράλληλα κατασκευάζονται δύο γήπεδα βόλεϊ και τερέν τένις.

Το έτος 1930 αρχίζει να διαμορφώνεται ο χώρος του στίβου. Το 1934 ξεκινά η λειτουργία του στίβου καθώς και η λειτουργία του κλειστού γηπέδου καλαθόσφαιρας εντός του κτιρίου της. Το 1945 επί προεδρίας Σαράτση μετατοπίζεται το ανοιχτό γήπεδο μπάσκετ στη νοτιοδυτική γωνία του οικοπέδου της Χ.Α.Ν.Θ επί της οδού Ν.Γερμανού και εμπλουτίζεται με φωτισμό και ξύλινες κερκίδες. Την περίοδο αυτή φιλοξενήθηκαν τα πρωταθλήματα καλαθόσφαιρας ομάδων της Θεσσαλονίκης, τα πανελλήνια πρωταθλήματα μικτών ομάδων πόλεων και τα νυχτερινά τουρνουά καλαθόσφαιρας. Το 1956 επί προεδρίας Βλαγιάννη, αρχίζει η ανακατασκευή και η επέκταση σε σχήμα πετάλου των κερκίδων με τελική χωρητικότητα 3.000 θεατών, καθώς και η επίστρωση του δαπέδου με ειδικό μείγμα φελλού και πίσσας. Το 1961 επί προεδρίας Βλαγιάννη ολοκληρώνεται η κατασκευή των κερκίδων, τοποθετείται χρονόμετρο των 30' και γυάλινοι πίνακες. Κατά τη περίοδο αυτή φιλοξενήθηκε το Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα μπάσκετ των Χ.Α.Ν οι Αγώνες Κατς, οι επιδείξεις ρυθμικής γυμναστικής και τα δύο πρώτα Φεστιβάλ Ελληνικού Τραγουδιού (1962-1963). Το 1978 προκαλούνται σοβαρές ζημιές από το σεισμό, που επισκευάζονται επί προεδρίας Ζάννα. Αυτή την περίοδο φιλοξενήθηκαν τα πρωταθλήματα Μπάσκετ, οι γυμναστικές επιδείξεις, οι επιδείξεις αθλημάτων(πινγκ-πονγκ, Άρσης Βαρών, Ενόργανης Γυμναστικής κ.α.) και οι αγώνες βόλεϊ. Στη συνέχεια το 1991 πραγματοποιούνται έργα βελτίωσης και το γήπεδο χρησιμοποιείται κυρίως για προπονήσεις ομάδων μικρών ηλικιών. Το 2002 κατεδαφίζεται το ανοιχτό γήπεδο μέσα στο πλαίσιο του σχεδίου ανάπλασης και αξιοποίησης ολόκληρου του οικοπέδου

και στις 23/11/2002 θεμελιώνονται οι νέες εγκαταστάσεις του Αθλητικού Κέντρου ΧΑΝΘ με τότε πρόεδρο τον Β. Παπαδήμα. Το διάστημα από το 2003 έως το 2006 ολοκληρώνονται οι εργασίες στις νέες αθλητικές εγκαταστάσεις. Στις 19/02/2008 επί προεδρίας Ηλιάδη πραγματοποιείται η παραλαβή και η έναρξη λειτουργίας του Αθλητικού Κέντρου της Χ.Α.Ν.Θ το οποίο περιλαμβάνει γήπεδα χάντμπολ, αίθουσα επιτραπέζιας αντισφαίρισης, αίθουσα χορού, γυμναστήριο, αποδυτήρια, σάουνα, γραφεία προσωπικού, ξενώνες αθλητών, κυλικείο, ιατρείο καθώς και αίθουσα συνεδριάσεων και συνεντεύξεων τύπου. Το 2013 επί προεδρίας Σωσσίδη ολοκληρώνονται επίσης οι αίθουσες τζούντο, τae κβον ντο και σκουός ενώ κατασκευάζεται το κλειστό γυμναστήριο. Στις 07/12/2013 πραγματοποιήθηκε η τελετή ονοματοδοσίας των αθλητικών εγκαταστάσεων και την επόμενη ημέρα εγκαινιάστηκε το Μουσείο Μπάσκετ (Παππάς & Μπατέκα).

8.2.2 Οι ιδέες για το Μπάσκετ της Χ.Α.Ν.Θ

Δεκαετία του '20

Το 1919 πρωτοπαίχτηκε μπάσκετ στην Ελλάδα. Από εκείνη την εποχή σώζεται η πρώτη φωτογραφία του αθλήματος όπου αντί για καλάθι, διακρίνεται μια αναποδογυρισμένη ψάθινη καρέκλα στερεωμένη σε ένα στύλο και για μπάλα μπάσκετ χρησιμοποιείται μια εξώραφη δερμάτινη μπάλα ποδοσφαίρου. Το 1921 με πρωτοβουλία των στελεχών της Χ.Α.Ν.Θ, στο χώρο του πεδίου του Άρεως στην Ευζώνων, στήνονται για πρώτη φορά, δύο ζευγάρια καλάθια και πραγματοποιείται το πρώτο τουρνουά μεταξύ των μελών της. Τρία χρόνια αργότερα το 1924 έρχεται στην Ελλάδα ο Λιούις Ρης από το κολέγιο Springfield της YMCA εκεί όπου το 1891 επινοήθηκε το μπάσκετ. Ορίζεται επικεφαλής του τομέα φυσικής αγωγής της Χ.Α.Ν.Θ, λαμβάνει την έγκριση του Υπουργείου Παιδείας και το μπάσκετ εισέρχεται στην εκπαίδευση (Παππάς & Μπατέκα).

Τη δεκαετία του '20 η Χ.Α.Ν.Θ γίνεται το επίκεντρο του μπάσκετ στην Ελλάδα και διοργανώνει πλήθος τουρνουά μεταξύ σωματείων της Θεσσαλονίκης καθώς και σχολικούς αγώνες. Το 1926 αναλαμβάνει το πρώτο επίσημο πρωτάθλημα Θεσσαλονίκης και την περίοδο 1927-1928 διοργανώνει το πρώτο πανελλήνιο πρωτάθλημα καλαθόσφαιρας του ΣΕΓΑΣ μεταξύ επίσημων αθλητικών σωματείων.

Το ίδιο γίνεται και στην περίοδο 1928-1929. Το 1929 ξεκινά μετά από αίτημα του ΣΕΓΑΣ η λειτουργία Σχολής διαιτητών της Χ.Α.ΝΘ (Παππάς & Μπατέκα).

Δεκαετία του '30

Τη δεκαετία του '30 το μπάσκετ έχει ήδη γίνει ένα δημοφιλές άθλημα στη Θεσσαλονίκη που της δίνει από εκείνη την εποχή τον τίτλο της «μπασκετούπολης». Η Χ.Α.Ν.Θ πρωταγωνιστεί στην άνθισή του, διοργανώνοντας πανελλήνια και τοπικά πρωταθλήματα, εκπαιδεύοντας διαιτητές και διδάσκοντάς το στη νεολαία της πόλης. Η μεταξική δικτατορία της 4^{ης} Αυγούστου του 1936 ανέκοψε το έργο του Σωματείου, πολλοί αθλητές αρνούνται να ενταχθούν στην ΕΟΝ, που έχει καταλάβει το κτίριο της και σκορπίζονται σε διάφορα σωματεία της πόλης (Παππάς & Μπατέκα).

Δεκαετία του '40

Μετά την απελευθέρωση το 1944 και συγκεκριμένα το 1945 η Χ.Α.Ν.Θ επιστρέφει στις εγκαταστάσεις της και κάτω από τη μέριμνα του τεχνικού συμβόλου Όρμαν Μούλτον ανασυγκροτεί τα τμήματα της εκπαίδευσης και φυσικής αγωγής. Τότε είναι που τίθενται τα θεμέλια για τη δημιουργία της μεγάλης της ομάδας που θα κυριαρχήσει μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '50 στο ελληνικό μπάσκετ. Το 1945 ένα χρόνο μετά την απελευθέρωση η Χ.Α.Ν.Θ διοργανώνει με εντολή του Σ..Ε.Γ.Α.Σ το πρώτο μεταπολεμικό πρωτάθλημα συλλογών Θεσσαλονίκης στο οποίο ανακηρύσσεται πρωταθλήτρια, κάτι που θα συμβεί και τα επόμενα πέντε χρόνια.

Δεκαετία του '50

Η δεκαετία του '50 αποτελεί μια από τις καλύτερες περιόδους της ομάδας Καλαθοσφαίρισης του Σωματείου με σημαντικές επιτυχίες και παίκτες όπως οι: Κ.Ταλιαδώρας, Τ.Φουρουτζόπουλο, Γ.Ματσούκα, Σ.Ταζεδάκης, Β.Τσιγαρίδα, Γ.Τσιβαράς, Α. Πεταλίδης, Γ.Ματσούκας, με προπονητή τον Μίμη Τσικίνα. Κατέκτησε πολλές συνεχόμενες χρονιές το Κύπελλο Θεσσαλονίκης, παράλληλα με άλλα τουρνουά, ενώ είχε σημαντικές διακρίσεις και σε αγώνες με ισχυρές ομάδες αμερικανικών αεροπλανοφόρων, καθώς και επί της γιουγκοσλαβικής Παρτιζάν, στις 27-3-1954. Η διεθνής αναγνώριση έρχεται στο πρόσωπο του παίκτη της Τάκη Ταλιαδώρα, τον οποίο το γαλλικό περιοδικό «Σπορ Ντρεσέστ» κατέταξε ανάμεσα στους 20 καλύτερους Ευρωπαίους Καλαθοσφαιριστές. Παράλληλα ο ίδιος συμμετείχε με την Εθνική ομάδα στους αγώνες του Ελσίνκι το 1952 ενώ το 1954 αποφάσισε να

διακόψει την καριέρα του στο μπάσκετ. Τότε μια άλλη σημαντική προσωπικότητα του ελληνικού μπάσκετ, ο Μ.Τσικίνας επιστρέφει από το Springfield College YMCA της Αμερικής, όπου έχει μεταβεί για μετεκπαίδευση σε αθλητικά και παιδαγωγικά θέματα. Διετέλεσε διευθυντής της Χ.Α.Ν.Θ. (1969-1982) και διευθυντής της κατασκήνωσης της Χ.Α.Ν.Θ. στον Άγιο Γιάννη στο Πήλιο για 30 συνεχή χρόνια. Το 1952 η FIBA τον χρίζει διεθνή διαιτητή μπάσκετ. Από το 1952 παραμένει στη τεχνική ηγεσία των αμάδων της Χ.Α.Ν.Θ. μέχρι το 1980. Δίδαξε πρωτοποριακές μεθόδους σε σειρά αθλητών της Χ.Α.Ν.Θ. που σφράγισαν με τη μετέπειτα πορεία τους την ιστορία του μπάσκετ στην Ελλάδα (Παππάς & Μπατέκα).

Δεκαετία του '60

Τη δεκαετία του '60 η Χ.Α.Ν.Θ. πρωτοστατεί και πάλι προκειμένου να θεσμοθετηθεί το Εθνικό Πρωτάθλημα Μπάσκετ με διπλούς αγώνες εντός και εκτός έδρας. Η έδρα της ομάδας μεταφέρεται πια στο κλειστό Παλαί ντε Σπορ της Θεσσαλονίκης, που γεμίζει με φιλάθλους που θέλουν να παρακολουθούν το γρήγορο εντυπωσιακό μπάσκετ. Αυτή τη δεκαετία η ομάδα δεν θα διακριθεί αγωνιστικά μέχρι τα τέλη της, όταν αναλαμβάνει την ανδρική ομάδα από τη θέση του προπονητή πια, ένας από τους πιο πολύτιμους παίκτες της ομάδας τη δεκαετία του '60, ο Θόδωρος Ροδόπουλος (Παππάς & Μπατέκα).

Δεκαετία του '70

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970 προπονητής της ομάδας ήταν κυρίως ο Μίμης Τσικίνας με βοηθό τον Λ. Τσάβα. Στα μέσα της δεκαετίας του '70 βρισκόμαστε πλέον στην εποχή που ο αθλητισμός στη χώρα αλλάζει και αποκτά περισσότερο επαγγελματική διάσταση. Είναι η εποχή που τίθεται επιτακτικά το δίλλημα αν η αδελφότητα θα προσχωρήσει στον επαγγελματισμό ή θα μείνει στην παράδοση που τη θέλει μια εθελοντική οργάνωση προσφοράς και διαπαιδαγώγησης με ερασιτέχνες αθλητές χωρίς οικονομικά ανταλλάγματα και μεταγραφικές συμφωνίες. Η Χ.Α.Ν.Θ., με τη σαφήνεια των στόχων που τη διακατέχει δε δυσκολεύεται να απαντήσει στο δίλλημα και να παραμείνει μια οργάνωση νέων που βασίζεται στον ενθουσιασμό και στην εθελοντική προσφορά των μελών και όχι στον επαγγελματισμό και στην επίδειξη οικονομικών μεταγραφικών συμφωνιών. Το γεγονός αυτό βέβαια οδήγησε στην πτώση της ομάδας στην Β' Εθνική Κατηγορία. Η παιδική ομάδα όμως συνέχισε να σημειώνει σημαντικές επιτυχίες. Το 1977 η αντρική ομάδα επέστρεψε στην πρώτη

κατηγορία αλλά υποβιβάστηκε εκ νέου. Ο Λ.Τσάβας παραιτήθηκε από προπονητής, ο Δ.Ανανιάδης μεταγράφηκε στον Άρη και για το Σωματείο ξεκίνησε μια μακρόχρονη, δύσκολη πορεία (Παππάς & Μπατέκα).

Δεκαετία του '80 έως και το τέλος του 20^{ου} αιώνα

Η δεκαετία του '80 σηματοδοτείται από τις μεγάλες επιτυχίες του ελληνικού Μπάσκετ και η Χ.Α.Ν.Θ. δεν μπορεί να ακολουθήσει την πλήρη επαγγελματοποίησή του, λόγω της φιλοσοφίας της και των καταστατικών της αρχών. Αγωνιστικά η ομάδα αγωνίζεται ανάμεσα στη Α' Τοπική κατηγορία Θεσσαλονίκης(ΕΚΑΣΘ) και περιστασιακά στη Β' εθνική. Στα τέλη της δεκαετίας του '80 δημιουργείται η Γ' Εθνική όπου αγωνίζεται η ομάδα το 1990-1991 και 1991-1992 και την επόμενη χρονιά στη Β' Εθνική. Τον εορτασμό των 100 χρόνων Μπάσκετ, τον ανέθεσε στη Ε.Ο.Κ η FIBA και τη διοργάνωση των εκδηλώσεων και των αγώνων η Ομοσπονδία την ανέθεσε στη Χ.Α.Ν.Θ., ως αναγνώριση του ρόλου που διαδραμάτισε στη διάδοση του αθλήματος στη χώρα μας, κάτι που η Χ.Α.Ν.Θ έπραξε. Το 1993 και για τα εννιά επόμενα χρόνια ξεκινάει η διοργάνωση των προπαιδικών τουρνουά, στο ιστορικό ανοιχτό γήπεδο, αγώνες που εξελίσσονται σε γιορτή του αθλήματος. Από εκείνους τους αγώνες ανδρώθηκαν μεγάλα talέντα του Ελληνικού Μπάσκετ και ανάμεσά τους ο Νίκος Ζήσης. Η ομάδα από το 1993 μέχρι το 1999 σταθεροποιείται στη Γ' Εθνική (Παππάς & Μπατέκα).

Η ΧΑΝΘ στον 21ο αιώνα

Η Χ.Α.Ν.Θ. στον 21^ο αιώνα δεν συμμετείχε σε Εθνικό πρωτάθλημα, αλλά οι επιτυχίες έρχονται από τη σπουδαία εφηβική της ομάδα, η οποία κατακτά τη σεζόν 1999-2000, το πρωτάθλημα Εφήβων Θεσσαλονίκης στο F-4 της ΕΚΑΣΘ, ύστερα από σχεδόν 30 ολόκληρα χρόνια. Οι αθλητές που στελέχωσαν εκείνη την ομάδα ήταν οι Τόμας, Ζήσης Κατσαντώνης, Αγγελάκης, Γεωργιάδης, Καμαρούδης και άλλοι πολλοί. Από τη σεζόν 2003-2004 ξεκινάει η μεγάλη προσπάθεια για την επιστροφή της ομάδας στις εθνικές κατηγορίες, κάτι που πετυχαίνει τη σεζόν 2005-2006, που πανηγυρίζει την άνοδο και επιστροφή της στα εθνικά πρωταθλήματα(Γ' Εθνική), κάνοντας το «νταμπλ». Ταυτόχρονα σηματοδοτείται και η στέγασή της στις νέες ιδιόκτητες εγκαταστάσεις από την επόμενη σεζόν 2006-2007. Στο διάστημα 2006-

2013 η Χ.Α.Ν.Θ γίνεται μια σταθερή ομάδα στη Γ' Εθνική. Το 2012 η ομάδα οδηγείται στο μπαράζ που διεξάγεται στη Βέροια. Εκεί κατακτά την άνοδο και η Χ.Α.Ν.Θ. επιστρέφει στη Β' Εθνική ύστερα από 21 χρόνια, όπου και αγωνίζεται τη σεζόν 2013-2014. Οι αθλητικές ακαδημίες της στοχεύουν στην καλλιέργεια νοοτροπίας αθλητικού πνεύματος και του ευ αγωνίζεσθε και μακροπρόθεσμα σχεδιάζεται να οδηγήσουν στη δημιουργία Σχολής Αθλητισμού για την εμπέδωση των ιδεωδών του αθλητισμού και της ευγενούς άμιλλας (Παππάς & Μπατέκα).

8.2.3 Τα πρόσωπα της καλαθοσφαίρισης στο μουσείο

Τα πρόσωπα του χώρου

Όλα ξεκίνησαν από τον Λιούης Ρης, όπου από το 1924, για πρώτη φορά στην Ελλάδα, από τη θέση που κατείχε ως Τμηματάρχης Φυσικής Αγωγής της ΧΑΝΘ, ανέλαβε προσωπικά τη διδασκαλία και τη διάχυση του μπάσκετ και για αυτό το λόγο, το Μουσείο αφιερώνεται στη μνήμη του.

Κάποια από τα βασικότερα πρόσωπα που υπάρχουν στο μουσείο και συντέλεσαν αποτελεσματικά με την προσπάθειά τους στην ανάπτυξη του αθλήματος ήταν: (Καρυπίδου, 2018).

Αρχικά ο James Naismith (1861-1939), ο επινοητής του αθλήματος του μπάσκετ. Το 1891, είχε τη θέση ως επικεφαλής γυμναστής στο Κολέγιο της YMCA (ΧΑΝ) στο Σπρίνγκφιλντ της Μασαχουσέτης. Εκεί διαπίστωσε την ανάγκη άθλησης σε κλειστούς χώρους, λόγω των σκληρών καιρικών συνθηκών. Έτσι, αποφάσισε να εισάγει ένα νέο παιχνίδι παίρνοντας στοιχεία από όλα τα έως τότε δημοφιλή αγωνίσματα. Τον Δεκέμβριο του 1891, πραγματοποιήθηκε το πρώτο παιχνίδι του νέου αθλήματος, του «Μπάσκετμπολ». Με 9 έναντι 9 παικτών παίχτηκε, για πρώτη φορά μπάσκετ, με μία μπάλα ποδοσφαίρου, την οποία έπρεπε να στείλουν σε δύο καλάθια φρούτων που είχε καρφώσει ο ίδιος στις δύο άκρες του γυμναστηρίου. Το καινούργιο αυτό άθλημα άρχισε σιγά σιγά να γίνεται γνωστό ανάμεσα σε φοιτητές και μαθητές της περιοχής. Η εξάπλωση του ήταν μεγάλη και έτσι το 1893, το «Μπάσκετμπολ» ξεκίνησε να παρουσιάζεται επίσημα από τα σχολεία της ΧΑΝ σε ολόκληρο τον κόσμο. Στη συνέχεια κατά το έτος 1898, προσελήφθηκε στο Πανεπιστήμιο του Κάνσας, όπου ανέπτυξε περισσότερο το νέο άθλημα. Με την

είσοδο του νέου αιώνα, το «Μπάσκετμπολ» είχε ήδη αποκτήσει πολλούς φίλους και στις ανατολικές Η.Π.Α. και με τον τρόπο αυτό άρχισε το πρώτο ανεπίσημο κολεγιακό πρωτάθλημα. Το 1904, το άθλημα παρουσιάστηκε ως επίδειξη στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Σεντ Λούις, αλλά χρειάστηκε να περάσουν 32 ακόμα χρόνια, για να αναγνωρισθεί ως Ολυμπιακό άθλημα, μόλις το 1936 στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Βερολίνου. Εκεί, ο Νάισμιθ αναγορεύθηκε Επίτιμος Πρόεδρος από τη Διεθνή Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης.,

Στη συνέχεια ο Lewis Riess (1887-1946), ένα από τα πιο σημαντικά πρόσωπα της ΧΑΝΘ στα πρώτα χρόνια της ίδρυσης της. Σπούδασε στο Κολέγιο Φυσικής Αγωγής του Σπρίνγκφιλντ της Μασαχουσέτης, όπου ευνοήθηκε στο μπάσκετ και ασχολήθηκε επισταμένως με τη διάχυση και τη διδασκαλία του αθλήματος. Το 1924, διορίστηκε Διευθυντής Φυσικής Αγωγής των ΧΑΝ στον Αγ. Ιωάννη και στο Πήλιο, με συνεργάτη τον Απόστολο Νικολαΐδη. Ανέλαβε προσωπικά το εγχείρημα της Αδελφότητας για την εισαγωγή όλων των αθλημάτων, και του μπάσκετ ειδικότερα, στα σχολεία της Ελλάδος. Οι συστηματικές του προσπάθειες, σε συνδυασμό με την στενή επαφή που είχε με τον τότε Διευθυντή Σωματικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας, Ιωάννη Χρυσάφη, συνέβαλαν στην εισαγωγή του μπάσκετ στα σχολεία και στα πανεπιστήμια. Χάρη στην προσωπική του δράση, το μπάσκετ μπήκε στο πρόγραμμα σωματικής αγωγής και των ένοπλων δυνάμεων. Σε ημερολόγιο της ΧΑΝΘ του 1928, για το οποίο ο ίδιος ήταν υπεύθυνος, δημοσιεύτηκαν οι επίσημοι κανονισμοί του μπάσκετ στην Ελληνική γλώσσα, καθώς και στοιχεία που αφορούν στις διαστάσεις και στη χάραξη ενός γηπέδου. Η σπουδαιότητα του ρόλου του Ρις στη ΧΑΝΘ, επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι εξασφάλισε υποτροφίες για τη μετεκπαίδευση στελεχών της ΧΑΝ σε κολλέγια Φυσικής Αγωγής του εξωτερικού. Αυτή η πρακτική έδωσε ακόμα μεγαλύτερο κύρος στην Αδελφότητα και συνέβαλε στη διατήρηση του τίτλου της ως γενέτειρας του μπάσκετ στην Ελλάδα.

Ύστερα ο Συμεών Μαυροσκούφης (1909-1991), ήρθε σε επαφή με τη ΧΑΝΘ σε ηλικία 13 ετών. Με σύσταση του Λιούις Ρις, τότε Διευθυντή Σωματικής Αγωγής και μεσολάβηση της ΧΑΝΘ, εστάλη με υποτροφία στη Γενεύη, όπου στο Institute Jean Jacques Rousseau, σπούδασε Φυσική Αγωγή και Παιδαγωγική, με καθηγητή το

διάσημο Ελβετό Παιδοψυχολόγο – Παιδαγωγό Eduard Claparede. Οι στενές σχέσεις του Πανεπιστημίου με το Κολέγιο Σπρίνγκφιλντ της Μασαχουσέτης συνετέλεσαν, ώστε να έρθει σε στενή επαφή με το μπάσκετ. Το 1932, συμμετέχει, μεταξύ οκτώ χωρών, στις συζητήσεις και υπογράφει, εκπροσωπώντας την Ελλάδα, την ιδρυτική πράξη της FIBA (Διεθνής Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης). Επιστρέφοντας, το 1933, οργάνωσε το Τμήμα Φυσικής Αγωγής της ΧΑΝΘ, με την ιδιότητα του Διευθυντή του Τμήματος, ενώ ταυτόχρονα ασχολήθηκε με το μπάσκετ από τη θέση του δασκάλου, προπονητή και διαιτητή. Το 1940, άνοιξε το πρώτο ιδιωτικό γυμναστήριο της Θεσσαλονίκης. Ήταν ιδρυτικό μέλος της Ομοσπονδίας Διαιτητών Καλαθοσφαίρισης Ελλάδος και ένας από τους πρώτους Έλληνες διεθνείς διαιτητές. Ύψιστη τιμή για το πρόσωπο του και κατ' επέκταση για την Ελλάδα, είναι η αναγνώρισή του από το Naismith Memorial Basketball Hall of Fame, στις 3 Φεβρουαρίου 2000, ως ένας από τους κορυφαίους του αθλήματος παγκοσμίως.

Στη συνέχεια ο Μίμης Τσικίνας (1917-1992), ο οποίος αποτέλεσε την πιο σημαντική προσωπικότητα στο χώρο του μπάσκετ, με πολλές βραβεύσεις και μεγάλη ενασχόληση. Ήταν ένας από τους πιο σημαντικούς στυλοβάτες της καλαθοσφαίρισης της ΧΑΝΘ και της Θεσσαλονίκης, δάσκαλος του αθλήματος με τεράστια συμβολή στην εξέλιξη του. Ακόμη υπήρξε μέλος του παιδικού τμήματος της ΧΑΝΘ από το 1926. Συμμετείχε στους τετράπλευρους ομίλους και αρχίζει τη μακρά πορεία συμμετοχής του στην κατασκήνωση της ΧΑΝ, στον Άγιο Γιάννη στο Πήλιο, της οποίας διετέλεσε διευθυντής για 30 συνεχή χρόνια (1952-1982). Κατέχει τη θέση του πλέι - μέικερ στην ομάδα μπάσκετ της ΧΑΝΘ από το 1945 έως το 1949, όταν αρχίζει και η επαγγελματική του σταδιοδρομία στη ΧΑΝΘ. Το 1947, κερδίζει με τους συμπαίκτες του της Μικτής Θεσσαλονίκης το Πανελλήνιο Πρωτάθλημα Πόλεων. Τον Μάιο του 1951, με υποτροφία της ΧΑΝΘ πηγαίνει για μετεκπαίδευση στις Η.Π.Α., όπου παρακολουθεί πρωτοποριακά σεμινάρια στο Κολέγιο Σπρίνγκφιλντ της Μασαχουσέτης που αφορούν στη διάσωση και ασφάλεια στο νερό, στην παιδική Ψυχολογία και στην προπονητική Καλαθοσφαίρισης. Καθηγητής του ήταν ο θρυλικός Everett Dean, μέλος του Naismith Memorial Hall of Fame των Η.Π.Α., από όπου λαμβάνει το πτυχίο του προπονητή μπάσκετ. Επιστρέφοντας το 1952 στη Θεσσαλονίκη, αναλαμβάνει καθήκοντα ως Υποδιευθυντής της ΧΑΝΘ και τον ίδιο χρόνο η FIBA (Διεθνής Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης) τον χαρακτηρίζει ως έναν εκ

των πρώτων Ελλήνων, διεθνή διαιτητή μπάσκετ. Προπονητής της ομάδας μπάσκετ της μικτής Θεσσαλονίκης από το 1955 έως το 1963 και παράλληλα προπονητής των ομάδων μπάσκετ της ΧΑΝΘ από το 1952 έως το 1971. Παραμένει στην τεχνική ηγεσία των ομάδων της ΧΑΝΘ μέχρι το 1980. Δίδαξε σε σειρά αθλητών της ΧΑΝΘ, που σφράγισαν με τη μετέπειτα πορεία τους την ιστορία του μπάσκετ στην Ελλάδα, πρωτοποριακές μεθόδους και τεχνικές και τα μυστικά της αμυντικής τακτικής (άμυνα ζώνης). Διετέλεσε Διευθυντής της ΧΑΝΘ από το 1969 έως και το 1982.

Ο Τάκης Ταλιαδώρος (1925-2011) από το 1936 αποτελεί μέλος της οικογένειας της ΧΑΝΘ. Όταν ήταν σε ηλικία 14 ετών εισήχθη στην ομάδα μπάσκετ της ΧΑΝΘ, την οποία υπηρέτησε με μεγάλη επιτυχία για πολλά χρόνια. Μοναδική διακοπή της παρουσίας του στην ΧΑΝΘ αποτέλεσε η περίοδος της δικτατορίας του Μεταξά. Επανήλθε στο δυναμικό της ΧΑΝΘ μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, ως βασικό μέλος της ομάδας μπάσκετ της Αδελφότητας, καθώς και της Μικτής Θεσσαλονίκης. Παρά τις δελεαστικές προτάσεις από ομάδες του εξωτερικού, δεν εγκατέλειψε τη ΧΑΝΘ, μέχρι το 1954, όταν αποφάσισε να αποχωρήσει από τους αγωνιστικούς χώρους. Ανταποκρίθηκε με χαρά σε πρόσκληση του προπονητή Μίμη Τσικίνα να συμβάλλει στην ομάδα της ΧΑΝΘ το 1961, προκειμένου να μην γίνει ο υποβιβασμός της. Επιστροφή που στέφθηκε με επιτυχία, καθώς ο στόχος της παραμονής είχε επιτευχθεί. Μάλιστα αποτέλεσε μία από τις σημαντικότερες προσωπικότητες του Ελληνικού μπάσκετ, εφαρμόζοντας ο ίδιος, πριν τους Αμερικάνους, τη ραχιαία τρίμπλα, ενώ σύμφωνα με τους ειδικούς, αυτός έφερε το τζαμπ σουτ στην Ελλάδα. Αγωνιζόταν στη θέση του Πάουερ Φόργουορντ. Μία από τις σημαντικότερες στιγμές της καριέρας του αποτέλεσε η συμμετοχή του στους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Ελσίνκι, το 1952. Ως μέλος της Εθνικής Ομάδας κατέκτησε, για πρώτη φορά στην ιστορία του Ελληνικού Μπάσκετ, την 3^η θέση στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα, στην Αίγυπτο το 1949 και διακρίθηκε ως ο κορυφαίος καλαθοσφαιριστής της διοργάνωσης. Στο Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα, στο Παρίσι το 1951, κατατάχθηκε στην πρώτη πεντάδα των καλύτερων παικτών της διοργάνωσης και συμπεριλήφθηκε στην πρώτη Μικτή Ευρώπης. Στον αγώνα της Μικτής Θεσσαλονίκης με την Εθνική Τουρκίας, το 1946 σημείωσε τους 39 από τους 41 πόντους της ομάδας.

Όσον αφορά τον Παντελή Δέδε (1936-2015) από πολύ μικρή ηλικία εντάχθηκε στην ομάδα μπάσκετ της ΧΑΝΘ (1949). Ήταν μέλος της «χρυσής» ομάδας της δεκαετίας του 1950, με την οποία κατέκτησε έξι πρωταθλήματα Θεσσαλονίκης (1951-1957). Το 1960 πήρε μεταγραφή στον Παναθηναϊκό, με τον οποίο κατέκτησε το πρωτάθλημα την αγωνιστική περίοδο 1960-1961. Σπούδασε νομικά στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, με ειδίκευση στο αθλητικό δίκαιο. Ολοκληρώνοντας την καριέρα του ως αθλητής υπήρξε μέλος Δ.Σ. της ΧΑΝΘ (1964-1980), έχοντας διατελέσει Γενικός Γραμματέας (1974-1980). Ιδιαίτερος σημαντική υπήρξε η συμβολή του στην επαναφορά των δημοκρατικών διαδικασιών λειτουργίας της ΧΑΝΘ, ύστερα από επτά χρόνια επιβολής μελών της Χούντας για τη στελέχωση του Προεδρείου της. Παράλληλα, ήταν μέλος της Ε.Ο.Κ. (Ελληνική Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης) (1974-1995), έχοντας διατελέσει Α' Αντιπρόεδρος (1979-1995) εκπροσωπώντας την Ελληνική Ομοσπονδία σε διεθνή συνέδρια και επιτροπές της F.I.B.A. (Διεθνής Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης). Μετά την αποχώρηση του από την Ε.Ο.Κ., αξιοποίησε την πλούσια δικηγορική εμπειρία του στον αθλητισμό και αφοσιώθηκε στην παροχή νομικών συμβουλών σε αθλητές, προπονητές και συλλόγους σε όλα τα αθλήματα. Το 1995 υπήρξε ο πρώτος Έλληνας που διορίστηκε διαιτητής στο Διεθνές Αθλητικό Δικαστήριο C.A.S. (Court of Arbitration for Sport) της Λωζάννης, μετά από πρόταση του τότε Γενικού Γραμματέα της F.I.B.A. Μπόριςλαβ Στάνκοβιτς, θέση την οποία κράτησε έως τον θάνατο του.

Ο Ανέστης Πεταλίδης (1929-2012) γεννήθηκε στην Συμερούπολη (πόλη της Κριμαίας) και σε ηλικία 4 ετών εγκαταστάθηκε με την οικογένεια του στην Θεσσαλονίκη. Από νεαρή ηλικία έδειξε το πάθος του και το ενδιαφέρον του για τον αθλητισμό. Αρχικά, τον γοήτευσε το ποδόσφαιρο, το κολύμπι και η υδατοσφαίριση. Με το μπάσκετ ασχολήθηκε τυχαία. Περαιστικός κάποτε από το ανοικτό γήπεδο της ΧΑΝΘ μαζί με τους φίλους του είδε την μπάλα να κυλάει εκτός γηπέδου και να έρχεται κατά πάνω του. Την πέταξε μέσα σημαδεύοντας το καλάθι και ευστόχησε. Κάπως έτσι ξεκίνησε η ενασχόληση του με το μπάσκετ. Υπό τις οδηγίες του Μίμη Τσικίνα έμαθε το μπάσκετ στην ΧΑΝΘ. Έχοντας συμμετάσχει στην παιδική και εφηβική ομάδα, έγινε μέλος και της ανδρικής της ομάδας. Με την ΧΑΝΘ κατέκτησε συνολικά 11 πρωταθλήματα Θεσσαλονίκης (1946-1957), έγινε αρχηγός της ανδρικής ομάδας, ενώ υπήρξε μέλος της Μικτής Θεσσαλονίκης και της Εθνικής ομάδας που

έλαβε μέρος στους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Ελσίνκι, 1952. Από το 1952 κι ενώ συνέχισε να αγωνίζεται ως παίχτης στην ΧΑΝΘ ως το 1957 ήταν ταυτόχρονα προπονητής του Άρη και διαιτητής, όντας ιδρυτικό μέλος του πρώτου Συνδέσμου Διαιτητών Καλαθοσφαίρισης στην Θεσσαλονίκη, το 1954. Στον πάγκο του Άρη κάθισε περισσότερο από 20 χρόνια, με το προσωνύμιο του «Πατριάρχη». Θεωρείται εκ των βασικών συντελεστών της δημιουργίας της μεγάλης Αυτοκρατορίας του Άρη τη δεκαετία του 1980.

Αξίζει να προσθέσουμε τον Διονύση Ανανιάδη (1952-) ο οποίος γεννήθηκε, μεγάλωσε, σπούδασε και εργάζεται στη Θεσσαλονίκη. Είναι πτυχιούχος της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ. Εργάστηκε ως Αγροτικός Ιατρός επί διετία στον Υγειονομικό Σταθμό Λαγκαδά. Από την ηλικία των 14 ετών ασχολήθηκε με τον αθλητισμό, και πιο συγκεκριμένα με το μπάσκετ, από τον χώρο του οποίου αποσύρθηκε το 1982, σε ηλικία 30 ετών. Ερέθισμα αποτέλεσε ο μεγαλύτερος αδερφός του, ο οποίος ήταν επίσης αθλητής αλλά και το γεγονός ότι το σπίτι του βρισκόταν απέναντι από τις εγκαταστάσεις της ΧΑΝΘ. Ο Ανανιάδης ξεκίνησε να αγωνίζεται στα τμήματα υποδομής της ΧΑΝΘ κατά την δεκαετία του '60 και με προπονητή τον Θόδωρο Ροδόπουλο αγωνίστηκε στην ανδρική ομάδα του συλλόγου. Έπειτα, μεταγράφηκε στον Άρη το καλοκαίρι του 1978 και με προπονητή τον Γιάννη Ιωαννίδη κατέκτησε το πρωτάθλημα Ελλάδας ως βασικός πλέι μέικερ της ομάδας. Έπαιξε σε 22 αγώνες με μέσο όρο 10,7 πόντων και την επόμενη χρονιά αγωνίστηκε με τους «κίτρινους» στο κύπελλο Πρωταθλητριών. *«Το πρωτάθλημα με τον Άρη αποτέλεσε κορυφαία στιγμή της καριέρας μου, σε μία πορεία 15 ετών. Αυτός ήταν ο λόγος που όταν σταμάτησα την καριέρα μου δεν σταμάτησα να ασκούμαι. Φρόντισα να είμαι μέσα στους μπασκετικούς αθλητικούς χώρους, μέσα από την ανάμειξη μου με τα διοικητικά στην ΧΑΝΘ και τον ΣΥΛΛΟΓΟ ΒΕΤΕΡΑΝΩΝ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΤΩΝ»* δήλωσε ο ίδιος. Του έγιναν αρκετές προτάσεις για το ποδόσφαιρο, αλλά τον κέρδισε ο χώρος του μπάσκετ. Όπως δήλωσε *«Ήμουν τρελαμένος με το μπάσκετ. Η ΧΑΝΘ ήταν το καταφύγιο για τα παιδιά από όλη την Ελλάδα, μεγάλωσα εκεί μέσα με δραστηριότητες όλη την εβδομάδα, έγινα ένας πολυαθλητής αλλά η αγάπη μου ήταν το μπάσκετ»*. Κατά την διάρκεια της αθλητικής του καριέρας σπούδασε ιατρική, όπως λέει και ο ίδιος, *«τότε τα πράγματα ήταν πιο εύκολα όσον αφορά τον αθλητισμό. Πρόλαβα το καθεστώς των διπλών προπονήσεων αλλά πιο αργά. Η σχολή της ιατρικής ήταν εξαιρετικά δύσκολη, όπως και*

σήμερα, όπως και ο συνδυασμός φοίτησης και καριέρας ως αθλητής. Αυτό το γεγονός με έκανε πιο πειθαρχημένο. Οι απαιτήσεις είναι πάρα πολλές.» Το 1998, κατεβαίνει ως δημοτικός σύμβουλος, γεγονός που τον έκανε να γνωρίσει καλύτερα την πόλη του, την Θεσσαλονίκη, και τα προβλήματα της. Μέσα από αυτή τη διαδικασία αγάπησε περισσότερο την πόλη παρά τα αρκετά προβλήματα της. Η πολιτική του καριέρα διήρκεσε 4 χρόνια. Σήμερα, αποτελεί μέλος της Επιτροπής του Μουσείου, η οποία σώζει την ιστορία της ΧΑΝΘ και την προβάλλει.

Ο Γιώργος Τρόντζος (1942-) γεννήθηκε στη Βέροια στις 16 Φεβρουαρίου του 1942 όμως σε ηλικία έξι χρονών μετακόμισε στη Θεσσαλονίκη, όπου τελείωσε Δημοτικό και Γυμνάσιο. Το 1957 ήταν ήδη παίκτης της ΧΑΝΘ όμως το ύψος του (2.17μ.) για την εποχή δεν μπορούσε να περάσει απαρατήρητο από κανέναν. Όπως διηγούνταν ο ίδιος σε μια συνέντευξη του, ήταν ήδη από τα γυμνασιακά του χρόνια τόσο ψηλός που δεν χωρούσε στο λεωφορείο και πήγαινε στο σχολείο με τα πόδια. Η ασυνήθιστη αυτή κορμοστασιά δεν μπορούσε να περάσει απαρατήρητη από τους ειδήμονες του αθλήματος. Εν έτη 1959 ο Αμερικανός προπονητής και ανιχνευτής ταλέντων στην Ευρώπη, Τζιμ Μακ Γκρέγκορ εντυπωσιάστηκε από το μπόι του και του πρότεινε υποτροφία σε αμερικανικό πανεπιστήμιο, το φημισμένο Γκονζάγκα. Ο Τρόντζος αποδέχτηκε την προσφορά του και βρέθηκε έτσι στα 17 του στις τάξεις της μπασκετικής ομάδας του Πανεπιστημίου Γκονζάγκα, στο Σποκέιν της πολιτείας Ουάσιγκτον, στο βορειοδυτικό τμήμα των Ηνωμένων Πολιτειών. Παρά το γεγονός ότι υπήρξε ο πρώτος Έλληνας και μόλις ο δεύτερος Ευρωπαίος (μετά τον Γάλλο Λεφέμπρ) που συμμετείχε στο αμερικανικό κολεγιακό πρωτάθλημα, ο Γιώργος Τρόντζος προσαρμόστηκε ευχάριστα στο νέο αυτό περιβάλλον, σπουδάζοντας ταυτόχρονα ηλεκτρολογία μηχανολογία. Αναγνωρίζοντας ότι ήταν πολύ δύσκολο να επιλεγεί για το NBA, σε μια εποχή που οι Αμερικανοί δεν εμπιστεύονταν Ευρωπαίους παίκτες για το τοπ επίπεδο, ο Έλληνας σέντερ αποφάσισε το 1963, μετά από 4 χρόνια σπουδών και 3 σαιζόν συμμετοχής στο NCAA, να επιστρέψει στα πατρία εδάφη. Αγωνιζόμενος με την φανέλα της Εθνικής στους Βαλκανικούς Αγώνες του 1963 κέντρισε αμέσως το ενδιαφέρον ΑΕΚ και Παναθηναϊκού. Η Ένωση του Μίσσα Παντζόπουλου, εστεμμένη ήδη πρωταθλήτρια εκείνης της χρονιάς, κάλυψε τις απαιτήσεις της ΧΑΝΘ, στην οποία ανήκε ακόμα το δελτίο του παίκτη, και τον ενέταξε στο δυναμικό της. Με την ομάδα της ΑΕΚ κατέκτησε 5 πρωταθλήματα

(1964, 1965, 1966, 1968, 1970), 1 Κύπελλο Κυπελλούχων το 1968 (σημείωσε 24 πόντους στον τελικό), συμμετείχε σε 1 φάιναλ φορ του Κυπέλλου Πρωταθλητριών το 1966 και ήταν 2 φορές φιναλίστ Κυπέλλου Ελλάδος (1976, 1978). Το 1968, η ιστορική ραβέρσα του Γιώργου Τρόντζου στον ημιτελικό με την Ινις Βαρέζε απογείωσε την ΑΕΚ και την έστειλε στον τελικό. Η ΑΕΚ ήταν πλέον ένα βήμα πριν την κορυφή. Ως προπονητής της ΑΕΚ ήταν φιναλίστ κυπέλλου Ελλάδας το 1980. Όπως είπε συγκεκριμένα για την ΧΑΝΘ *«Είναι μια ομάδα που αναπτύσσει τον αθλητισμό στους νέους χωρίς να έχει οικονομικό κίνητρο. Δεν δεσμεύει τους παίκτες εφ' όρου ζωής. Παλιότερα έτσι και υπέγραφες σε μία ομάδα, έφευγες μόνο αν σε έδινε αυτή. Η ΧΑΝΘ, λοιπόν, έδωσε σε εμένα, έδωσε στον Γιαννουζάκο, έδωσε στον Τσάβα, όλους στην ΑΕΚ, που σημαίνει ότι δεν δεσμεύει καλούς παίκτες»*.

Ο Μιχάλης Γιαννουζάκος (1949-) γεννήθηκε στην Κοζάνη και σε ηλικία 13 ετών μετακόμισε με την οικογένεια του στην Θεσσαλονίκη. Ξεκίνησε να παίζει μπάσκετ στην ΧΑΝΘ το 1964. Δύο συμμαθητές του από το σχολείο ήταν αυτοί που τον «τράβηξαν» στην ΧΑΝΘ, ο Φίλιππος Ζιάννης και ο Αχιλλέας Ζωηρός. Σύμφωνα με τον Γιαννουζάκο, αυτό που ανέβασε την ΧΑΝΘ στα ύψη ήταν η ομαδικότητα και ο θεσμός της οικογένειας ανάμεσα σε αυτόν και τους συμπαίκτες του. Έπειτα «μετακόμισε» στην ΑΕΚ το 1974, και στη συνέχεια εντάχθηκε στον Άρη το 1981. Ο Γιαννουζάκος ήταν μέλος της ελληνικής εθνικής ομάδας μπάσκετ των ανδρών. Με την εθνική ομάδα των ανδρών της Ελλάδας, είχε 147 πόντους και σημείωσε 956 πόντους. Με την ομάδα ανδρών της Ελλάδας, έπαιξε το 1972 στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Ολυμπιακών Προκριματικών FIBA, το EuroBasket 1973, το EuroBasket 1975 και το EuroBasket 1979. Παράλληλα με την αθλητική του καριέρα, σπούδασε φυσική αγωγή, της οποίας αργότερα διητέλεσε και καθηγητής. Το πάθος του για τον αθλητισμό είχε αποτέλεσμα, το χόμπι του να γίνει και επάγγελμα. Αυτό το πάθος αργότερα λειτούργησε ως ερέθισμα και τα δύο του παιδιά να ασχοληθούν επαγγελματικά με το μπάσκετ. *«Παρόλο που δεν ήμουν ταλέντο, δούλεψα πολύ για να γίνω κάτι»*, είναι και ένα μήνυμα που θέλει να στείλει ο ίδιος στους νέους.

Τέλος ο Νίκος Ζήσης (1983-) ήταν ο Έλληνας διεθνής καλαθοσφαιριστής, που αγωνίζεται στις θέσεις του πλέι μέικερ και σούτινγκ γκαρντ. Από το καλοκαίρι του

2015 αγωνίζεται με τα χρώματα της γερμανικής Μπάμπεργκ. Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Ξεκίνησε την καριέρα του στην Χ.Α.Ν.Θ. το 1996 σε ηλικία 13 ετών. Το 2000 και όντας μόνο 17 ετών μετακομίζει στην Αθήνα για λογαριασμό της ΑΕΚ. Στην ΑΕΚ αγωνίστηκε με επιτυχία για 5 χρόνια, κατακτώντας ένα Πρωτάθλημα Ελλάδας και ένα Κύπελλο Ελλάδας. Από το 2005 μέχρι το 2007 ήταν στην Ιταλία για λογαριασμό της Μπενετόν Τρεβίζο, με την οποία κατέκτησε ένα Πρωτάθλημα Ιταλίας, ένα Κύπελλο και ένα Σουπερ Καπ Ιταλίας. Τον Ιούνιο του 2007 και αντί 1,7 εκατομμυρίων ευρώ σε απολαβές, ο Ζήσης έγινε ο τέταρτος Έλληνας παίκτης που πήγε στην ΤΣΣΚΑ Μόσχας, με την οποία έφτασε συν τοις άλλοις στην κορυφή της Ευρώπης, κατακτώντας την Ευρωλίγκα ανδρών. Το καλοκαίρι του 2009 υπέγραψε στην ιταλική Μοντεπάσκι Σιένα. Στη Σιένα έμεινε για τρία χρόνια κατακτώντας ισάριθμα Πρωταθλήματα Ιταλίας. Το 2012 υπέγραψε στην ισπανική Μπιλμπάο Μπάσκετ. Το 2013 υπέγραψε συμβόλαιο στη ρωσική Ούνικς Καζάν με την οποία κέρδισε το κύπελλο Ρωσίας. Από το Δεκέμβριο του 2014 μέχρι τον Ιούνιο του 2015 αγωνίστηκε στην Φενερμπαχτσέ, μετά από επιλογή του Ζέλμιρ Ομπράντοβιτς. Το καλοκαίρι του 2015 μετακόμισε, στη Γερμανία για τα χρώματα της Μπάμπεργκ με την οποία κατέκτησε στο εθνικό πρωτάθλημα. Το 2017 ανανέωσε το συμβόλαιό του με την ομάδα μέχρι το 2019, επίσης κατέκτησε το κύπελλο και το πρωτάθλημα Γερμανίας για το 2017 πανηγυρίζοντας το νταμπλ.

8.3 Το Μουσείο μπάσκετ Χ.Α.Ν.Θ.

Το πρώτο μουσείο μπάσκετ στη χώρα βρίσκεται εκεί που το 1919 πρωτοτύπησε μπάλα μπάσκετ όταν η Χ.Α.Ν.Θ. έφερε το άθλημα στη χώρα το διέδωσε και το ανέδειξε. Ιδρύθηκε το 2013 στο πλαίσιο του προγράμματος «Youth Mobilization – Culture Heritage and Athletic Valorization» με το ακρόνυμο «YMCHA» μέρος του διασυνοριακού προγράμματος χρηματοδότησης «Ελλάδα-Βουλγαρία, 2007-2013». Στόχος τους είναι να γνωρίσουν οι επισκέπτες την ιστορία και τις σημαντικότερες στιγμές του αθλήματος στην Ελλάδα. Το Μουσείο ιδρύθηκε με σκοπό την ανάδειξη και προβολή του ρόλου της Χ.Α.Ν.Θ., στην εξέλιξη και διάδοση της αθλητικής παιδείας και του ερασιτεχνικού αθλητισμού στην Ελλάδα. Ωστόσο

καθώς ο επαγγελματικός αθλητισμός αποτελεί την μετεξέλιξη του ερασιτεχνικού ,το Μουσείο Μπάσκετ φιλοξενεί την ιστορία του επαγγελματικού πρωταθλήματος μπάσκετ της Ελλάδας μέσα από την έκθεση του αθλητικού υλικού της Ε.Σ.Α.Κ.Ε. Προσφέρει σε καθημερινή βάση αθλητικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε Σχολεία για όλες τις ηλικιακές ομάδες (Επίσημη ιστοσελίδα ΧΑΝΘ).

Αθλητικό πρόγραμμα: Τα παιδιά επιδίδονται σε διάφορα αθλήματα στις εγκαταστάσεις του νέου γηπέδου της Χ.Α.Ν.Θ., ανακαλύπτουν τις αθλητικές τους δεξιότητες, έρχονται σε επαφή με την έννοια της ευγενούς άμιλλας, του φιλαθλητισμού και του υγιεινού τρόπου ζωής. Μέσω του εκπαιδευτικού προγράμματος τα παιδιά μαθαίνουν για το μπάσκετ και τον αθλητισμό γενικότερα, μέσα από εκπαιδευτικές και αθλητικές δραστηριότητες υπό την επίβλεψη μουσικοπαιδαγωγών. Οι δραστηριότητες προσαρμόζονται στο σχολικό πρόγραμμα, στις εκπαιδευτικές και αθλητικές ικανότητες κάθε ηλικιακής και ομάδας ξεχωριστά (Επίσημη ιστοσελίδα ΧΑΝΘ).

8.4 Παρουσίαση Μουσείου

Όπως έχουμε είδη αναφέρει το Μουσείο Μπάσκετ είναι το μοναδικό στη χώρα μας.

Πηγή:<https://www.life-events.gr/sports-life/ena-mouseio-kosmima-gia-mpasket-stin-ellada-vinteofoto/>

Ιδρύθηκε το 2013 με σκοπό να γνωρίσουν οι επισκέπτες τις σημαντικότερες στιγμές του αθλήματος στην Ελλάδα, καθώς και την ανάδειξη και προβολή του ρόλου της ΧΑΝΘ στην εξέλιξη και στην διάδοση της αθλητικής παιδείας και του ερασιτεχνικού αθλητισμού.

Πηγή:<https://www.life-events.gr/sports-life/ena-mouseio-kosmima-gia-mpasket-stin-ellada-vinteofoto/>

Μάλιστα ο επαγγελματικός ερασιτεχνισμός αποτελεί την εξέλιξη του ερασιτεχνικού. Το Μουσείο Μπάσκετ φιλοξενεί την ιστορία του επαγγελματικού πρωταθλήματος μπάσκετ στην Ελλάδα μέσα από την έκθεση αθλητικού υλικού της ΕΣΑΚΕ.

Πηγή: <https://www.life-events.gr/sports-life/ena-mouseio-kosmima-gia-mpasket-stin-ellada-vinteofoto/>

Με τη δημιουργία του μουσείου μπάσκετ, η ΧΑΝΘ εκπληρώνει την ιστορική υποχρέωση να διατηρήσει και να αναδείξει την ιστορική μνήμη και να τιμήσει τις προσωπικότητες που υπηρέτησαν τα αθλητικά ιδεώδη και τις ηθικές αξίες της, αναδεικνύοντας την σε έναν από τους σημαντικότερους φορείς αθλητισμού και πολιτισμού της Ελλάδας.

Πηγή: [https://www.life-events.gr/sports-life/ena-mouseio-kosmima-gia-mpasket-stin-ellada-](https://www.life-events.gr/sports-life/ena-mouseio-kosmima-gia-mpasket-stin-ellada)
vintefoto/

Το μουσείο Μπάσκετ ΧΑΝΘ είναι αφιερωμένο στη μνήμη Λιούις Ρις ο οποίος το 1924 ανέλαβε για πρώτη φορά στην Ελλάδα, τη διδασκαλία και τη διάδοση του Μπάσκετ, ως Τμηματάρχης της Φυσικής Αγωγής της ΧΑΝΘ.

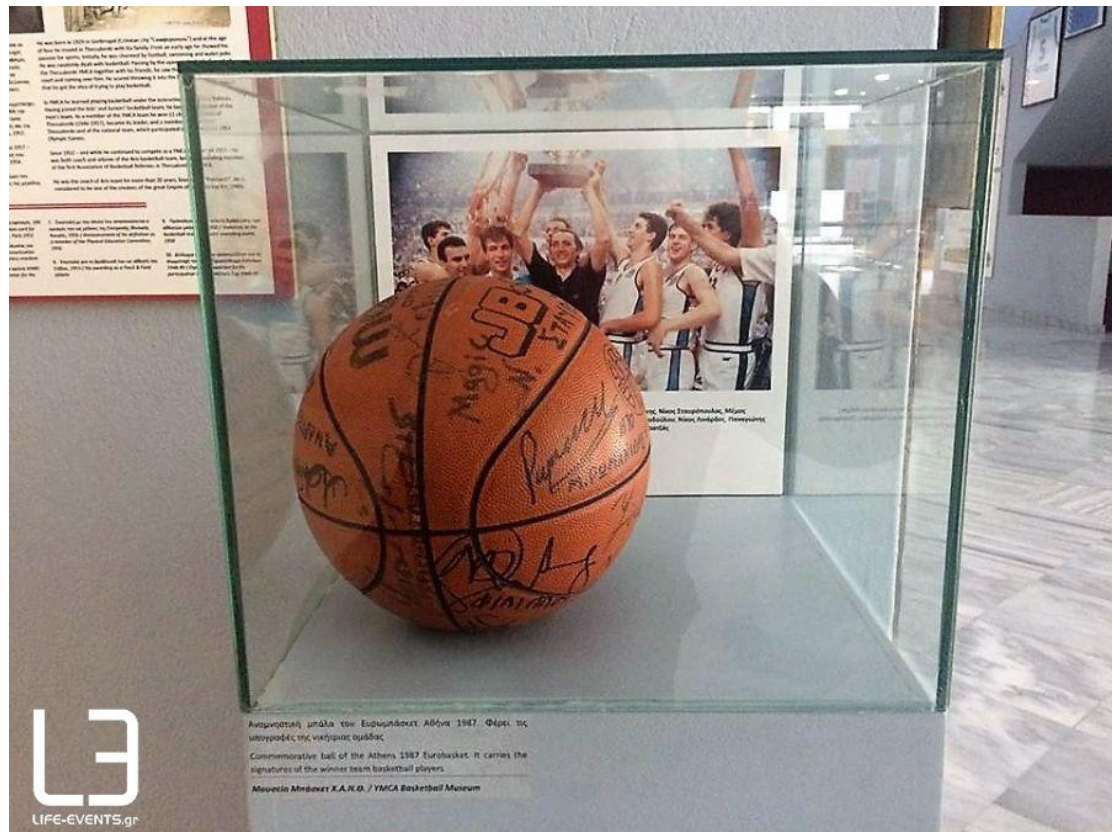
Πηγή:<https://www.life-events.gr/sports-life/ena-mouseio-kosmima-gia-mpasket-stin-ellada-vintefoto/>

Η φανέλα του κορυφαίου Έλληνα μπάσκετμπολίστα με την υπογραφή του Νίκου Γκάλη.

Τι θα δείτε μέσα στο μουσείο(μία σύντομη ξενάγηση)

Σπάνια εκθέματα, πιστά αντίγραφα φιλοξενούνται στους χώρους του μουσείου, όπως: η δερμάτινη μπάλα με κορδόνι του 1905, η ιδρυτική διακήρυξη της FIBA (1932) με την υπογραφή του Συμεών Μαυροσκούφη, η αναπαράσταση του παλιού γηπέδου με γνήσια κομμάτια, το πρώτο καλάθι, η μπάλα με τις υπογραφές όλων των παικτών της Εθνικής μας ομάδας μπάσκετ που κατέκτησε το Πανευρωπαϊκό το 1987 και η μπάλα του Πανευρωπαϊκού του 2005, φανέλες παικτών της εθνικής μας ομάδας, προσωπικά αντικείμενα σημαντικών παικτών, σπάνιο φωτογραφικό υλικό, δημοσιεύματα και πολλά άλλα. Η μόνιμη συλλογή του Μουσείου αποτελείται από ιστορικά αθλητικά τεκμήρια του μπάσκετ που αναπτύχθηκαν στην ΧΑΝΘ. Συγκεκριμένα, προσωπικά αντικείμενα μεγάλων προσωπικοτήτων που συνέβαλαν στη διάδοση και ανάπτυξη

του αθλήματος, ενθυμήματα με το σήμα της ΧΑΝΘ, μετάλλια και διπλώματα που κατέκτησαν οι ομάδες της ΧΑΝΘ, εξοπλισμό του παλιού ανοιχτού γηπέδου, αθλητικές ενδυμασίες και επιπλέον υλικό που αναδεικνύει την ιστορία του αθλήματος (Μυλωθρίδου & Βαρβαγιάννης, 2017).

Πηγή:<https://www.life-events.gr/sports-life/ena-mouseio-kosmima-gia-mpasket-stin-ellada-vintefoto/>

Η μπάλα με τις υπογραφές όλων των παικτών μιας ομάδας μπάσκετ που κατέκτησε το Πανερωπαϊκό το 1987.

Τα εκθέματα του μουσείου εμπλουτίζονται κάθε φορά και για τον λόγο αυτό μπορεί να ανακαλύπτετε κάτι καινούργιο. Ταυτόχρονα γίνεται διαδραστική ξενάγηση, με ηλεκτρονικές πλατφόρμες και διαδραστικά παιχνίδια ενώ το Μουσείο προσφέρει σε καθημερινή βάση αθλητικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε σχολεία για όλες τις ηλικιακές ομάδες.

Πηγή: <https://www.life-events.gr/sports-life/ena-mouseio-kosmima-gia-mpasket-stin-ellada-vinteofoto/>

Η μπάλα με τις υπογραφές των παικτών της Εθνικής μας ομάδας που κατέκτησε το Πανευρωπαϊκό το 2005.

Πηγή:<https://www.life-events.gr/sports-life/ena-mouseio-kosmima-gia-mpasket-stin-ellada-vintefoto/>

Προσωπικά αντικείμενα των παικτών.

Πηγή: <https://www.life-events.gr/sports-life/ena-mouseio-kosmima-gia-mpasket-stin-ellada-vintefoto/>

Αναπαράσταση του πρώτου καλαθιού Μπάσκετ.

8.5 Πολιτισμική διαχείριση στο μουσείο

Ο Αθλητισμός υπήρξε στη ΧΑΝΘ πρώτιστο μέλημα από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής της. Είναι χαρακτηριστική η απόφαση του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου της με Πρόεδρο τον Νομάρχη Γ. Παρασκευόπουλο και Γενικό Διευθυντή τον Ιούλιο Έιμος, οι οποίοι νοικιάζοντας το πρώτο οίκημα για τη στέγαση των Γραφείων στην οδό Ευζώνων 19, παράλληλα οργάνωσαν γυμναστικές και αθλητικές παιδιές. Οι κτηριακές εγκαταστάσεις έχουν βελτιωθεί σε μεγάλο επίπεδο όπως μπορούμε να διαπιστώσουμε και από τις παρακάτω εικόνες :

Πηγή: <http://www.ymca.gr/athlitiki-istoria/athlitikes-omades/programs>

Η κτιριακή εγκατάσταση του Μουσείου ΧΑΝΘ το 1924

Πηγή: <http://www.ymca.gr/athlitiki-istoria/athlitikes-omades/programs>

Η κτιριακή εγκατάσταση του Μουσείου ΧΑΝΘ το 1930.

Πηγή: <http://www.ymca.gr/athlitiki-istoria/athlitikes-omades/programs>

Η κτιριακή εγκατάσταση του Μουσείου ΧΑΝΘ το 1959

Πηγή: <http://www.ymca.gr/athlitiki-istoria/athlitikes-omades/programs>

Εφόσον λοιπόν η εικόνα αλλά και οι κτηριακές εγκαταστάσεις έχουν βελτιωθεί σε σχέση με το παρελθόν θα μπορούσαμε να προτείνουμε κάποιες επιστημονικές/παιδαγωγικές μεθόδους και εκπαιδευτικά προγράμματα, όπου η εφαρμογή τους στο μουσείο θα συνέβαλαν στην αύξηση της επισκεψιμότητας με την προσθήκη βέβαια κάποιων πολυμέσων. Η γνώση θεωρητικών ζητημάτων που άπτονται της μουσειοπαιδαγωγικής, όπως είναι για παράδειγμα οι εκπαιδευτικές θεωρίες που παρουσιάστηκαν στην αρχή αυτής της εργασίας, είναι σημαντική για όσους αναλαμβάνουν τον σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής και των επιμέρους δραστηριοτήτων στα μουσεία. Σε περασμένες δεκαετίες, η προσέγγιση του μουσειοπαιδαγωγού ήταν κυρίως εμπειρική όσον αφορά στην ανάπτυξη

εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με τους μελετητές, επρόκειτο για ένα «ασαφές επάγγελμα» λόγω της απουσίας ενός θεωρητικού υπόβαθρου, ωστόσο, κατά τα τελευταία χρόνια έχει διαπιστωθεί ότι η καθημερινή πρακτική του συνδέεται σε πολλά επίπεδα με θεωρίες της σύγχρονη παιδαγωγικής. Επίσης, η χάραξη μιας συγκροτημένης εκπαιδευτικής πολιτικής, η οποία υποστηρίζεται θεωρητικά από τις σύγχρονες τάσεις της παιδαγωγικής αποδεικνύει, μεταξύ άλλων, ότι το μουσείο δίνει σημασία στην ύπαρξή του ως εκπαιδευτικού ιδρύματος στην κοινωνία (Νικονάνου, 2015).

Η μεταβολή στην αντίληψή μας για την έννοια της μάθησης έχει οδηγήσει τους μελετητές στη διάκριση μεταξύ τυπικής, άτυπης και μη τυπικής μάθησης. Ο όρος άτυπη μάθηση αναδεικνύει το γεγονός ότι η μάθηση πραγματοποιείται σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ατόμου, στο πλαίσιο της καθημερινότητας του. Μια άτυπη εκπαιδευτική διαδικασία δεν είναι οργανωμένη και συστηματική, αρκετά συχνά δεν είναι «σκοπίμη» και προσφέρεται από το προσωπικό περιβάλλον του ατόμου. Επίσης, ο όρος μη τυπική μάθηση προσδιορίζει και άλλα οργανωμένα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα πέραν του σχολικού, τα οποία μπορούν να προσφέρουν ευκαιρίες για μάθηση. Τα περιβάλλοντα αυτά είναι αυτόνομα και προσφέρουν οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Από τις μελέτες των τελευταίων τριών δεκαετιών σχετικά με τον παιδαγωγικό ρόλο του σύγχρονου μουσείου έχουν προκύψει σημαντικά στοιχεία για τις διαδικασίες μάθησης που λαμβάνουν χώρα στο μουσείο, με αποτέλεσμα να έχει μετατοπιστεί το ενδιαφέρον από τον όρο «εκπαίδευση» στον όρο «μάθηση», και κατ' επέκταση από το μουσείο ως εκπαιδευτικό περιβάλλον στο μουσείο ως μαθησιακό περιβάλλον. Η λέξη «εκπαίδευση» συνδέεται συχνά με το ακαδημαϊκό, τυπικό και οργανωμένο, εκπαιδευτικό πλαίσιο και υπό αυτή τη στενή οπτική το μουσείο δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι «προσφέρει και πολλά στην εκπαίδευση» του κοινού. Αυτή η στροφή δίνει έμφαση στους επισκέπτες του μουσείου, οι οποίοι αποτελούν τα μαθησιακά υποκείμενα, και στον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουν. Η μουσειοπαιδαγωγική έχει επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό κυρίως από τη θεωρία της «εμπειρίας» του John Dewey, η οποία διευρύνει τη μαθησιακή διαδικασία, ώστε να συμπεριλάβει ως αποτελέσματά της, τη διασκέδαση και την τέρψη (Νικονάνου, 2015). Μέσα σε αυτό πλαίσιο εντάσσεται και η ξενάγηση και γι' αυτό μέσα σε κάθε μουσείο θα πρέπει να υπάρχει ένας ξεναγός. Η ξενάγηση εξάλλου δεν παύει να αποτελεί ένα είδος δραστηριότητας από αυτές που μπορούν να

υλοποιηθούν μέσα σε ένα μουσείο και παραπέμπει σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά αλληλεπίδρασης μεταξύ των επισκεπτών, τα οποία δεν μπορούν να συμπεριλάβουν όλο το φάσμα των δυνατοτήτων που παρέχονται από τις διαφορετικές μουσειοπαιδαγωγικές δραστηριότητες, μεθόδους και μορφές εργασίας. Οπωσδήποτε η έννοια του ξεναγού αναφέρεται σε άτομα με συγκεκριμένη κατάρτιση, απόφοιτους των Σχολών Ξεναγών- και επαγγελματική ταυτότητα (Νικονάνου, 2015). Ύστερα καλό θα ήταν μέσα σε ένα χώρο μουσείου να υπήρχε και ένας μουσειοπαιδαγωγός ο οποίος θα είναι ειδικός στον τομέα της παιδαγωγικής ή της μουσειολογίας. Οι μουσειοπαιδαγωγοί είναι υπεύθυνοι για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων σε μουσεία και την εκπόνηση δραστηριοτήτων που συνδέονται με το περιβάλλον των σπορ, με την τοπική ιστορία, με τις ταυτότητες των πολιτών. Επίσης ο ρόλος του ερμηνευτή συνδέεται με την έννοια της μουσειακής ερμηνείας, όπως αυτή χρησιμοποιείται και στη διαμόρφωση των εκθέσεων. Στη συνέχεια όσον αφορά τον ρόλο του διαμεσολαβητή, τοποθετεί τον υπεύθυνο διεξαγωγής μεταξύ του μουσειακού εκθέματος και του επισκέπτη χωρίς να περιορίζει την ενεργητική στάση του επισκέπτη κατά την διαδικασία προσέγγισης των μουσειακών περιεχομένων. Παράλληλα ο εμπνευστής είναι αυτός που μπορεί να περιγράψει με μεγαλύτερη ακρίβεια μια συγκεκριμένη στάση του υπεύθυνου διεξαγωγής και του επιθυμητού ρόλου κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Ο κάθε εμπνευστής διευκολύνει την επικοινωνία και τη σύνδεση με την ομάδα, προωθεί την κοινή πράξη, το παιχνίδι, την εμπειρία, τη δημιουργικότητα, την ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων και βοηθά το άτομο να εμβαθύνει στο δικό του πολιτισμό μέσα από την καλλιέργεια και την ανάπτυξη διανοητικών, σωματικών και άλλων ικανοτήτων του. Αλληλεπιδρά με τους συμμετέχοντες, κινητοποιεί και παροτρύνει, συμμετέχει ενεργά στις ομάδες και τις συντονίζει, δίνει ερεθίσματα για δράσεις και επιλογές και τις υποστηρίζει.

Όμως οι πιο συνηθισμένες ομάδες που εμφανίζονται στη μουσειοπαιδαγωγική πράξη και συμβάλουν η κάθε μία από αυτές με τον δικό τους ρόλο και μπορούν να προσφέρουν ακόμη περισσότερα είναι οι μαθητές σχολείων Πρωτοβάθμιας- Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα παιδιά προσχολικής ηλικίας και οι εκπαιδευτικοί ενώ παράλληλα δίνεται περισσότερη βαρύτητα σε ομάδες που επισκέπτονται το μουσείο στον ελεύθερό τους χρόνο όπως παιδιά, νέοι, οικογένειες, ενήλικες, ομάδες της τοπικής κοινωνίας, μειονότητες, υπερήλικες, άτομα με αναπηρίες εθελοντές και

τουρίστες. Ας πούμε τα παιδιά θα μπορούσαν με τη συνοδεία των εκπαιδευτικών να οργανωθούν σε διάφορες ομάδες μέσα στο μουσείο έχοντας φύλλα εργασίας τα οποία θα σχετίζονται με το μουσείο, κείμενα πηγών και φωτογραφίες. Με την ενέργεια αυτή οι μαθητές θα καταλάβουν τις δεξιότητες που έχουν και με την συνοδεία των εκπαιδευτικών θα γίνουν οι ίδιοι συντονιστές της ομάδας τους. Στόχος αυτού του σταδίου είναι οι μαθητές να αναπτύξουν την παρατηρητικότητα μέσα στο μουσείο, την ανάληψη πρωτοβουλιών, τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα. Μετά την ολοκλήρωση του σταδίου αυτού οι μαθητές με τους συνοδούς εκπαιδευτικούς και εμψυχωτές θα επέστρεφαν στη τάξη για την οργάνωση του υλικού που μάζεψαν από το μουσείο έχοντας τα απαραίτητα σύνεργα εικαστικών. Μέσα από αυτή την πράξη μεταξύ των παιδιών δημιουργείται η κριτική ικανότητα, η αυτενέργεια η συνεργασία, και η ομαδικότητα. Έτσι το έντυπο αυτό μπορούν να το μοιράσουν σαν μορφή έρευνας ή ερωτηματολογίου μέσα στο μουσείο (Νικονάνου, 2015).

Έτσι λοιπόν η επέκταση των μουσειοπαιδαγωγικών δραστηριοτήτων εκτός από τις σχολικές ομάδες φαίνεται να έχει συνείδηση στα αρμόδια για την εκπαίδευση τμήματα των ελληνικών μουσείων, ενώ η ευρύτερη σύνδεση της μουσειοπαιδαγωγικής με γενικότερες επικοινωνιακές πολιτικές των μουσείων αρχίζει δειλά να κάνει την εμφάνισή της. Οι δράσεις αυτές χαρακτηρίζονται από μια συνέπεια και κανονικότητα σχετικά με το χρόνο υλοποίησης τους και στοχεύουν στην αναγνώριση του μουσείου ως χώρου με χαρακτήρα όχι μόνο με επιμορφωτικό αλλά και ψυχαγωγικό ώστε να αποκτήσει ποικίλες διαστάσεις, να διεκδικήσει μια θέση στη βιομηχανία ελεύθερου χρόνου και να ανταποκριθεί στα ενδιαφέροντα διαφορετικών ομάδων κοινού. Στο συγκεκριμένο αυτό σημείο θα μπορούσαν να εφαρμοστούν και άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες και εφαρμογές δηλαδή παιχνίδια της καθημερινότητας τα οποία θα μοιάζουν με αυτά του μουσείου και τα παιδιά θα έχουν τη ευκαιρία να παίζουν. Με αυτό τον τρόπο θα καταλάβουν την αξία τους τη χρησιμότητα τους αλλά και τον τρόπο με τον οποίο περνούσαν τα παιδιά τον ελεύθερό του χρόνο τους περασμένους αιώνες με παιχνίδια τα οποία ήταν τελείως διαφορετικά από αυτά τα οποία υπάρχουν σήμερα και κάποια από αυτά ανήκουν και σε διαφορετικούς πολιτισμούς. Μάλιστα σε αυτό το σημείο θα μπορούσαν να προβάλλονται τα παιχνίδια αυτά σε ντοκιμαντέρ και βίντεο όπου θα παρουσιάζουν πως έπαιζαν και το πως χρησιμοποιούσαν τα παιχνίδια αυτά τα παιδιά σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες των περασμένων αιώνων. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τα παιδιά

να περάσουν πιο όμορφα και πιο δημιουργικά την ώρα τους στο χώρο του μουσείου, σε αντίθεση αν γινόταν μια απλή ξενάγηση στο χώρο και στα εκθέματα του μουσείου από τους αρμόδιους. Ακόμη μπορούν να υπάρχουν τρισδιάστατες απεικονίσεις χώρων και εκθεμάτων (μοντελοποίηση) κάτι το οποίο θα προσφέρει την ζωντάνια και την παραστατικότητα στο χώρο του μουσείου. Μάλιστα αυτό το οποίο θα κινήσει το ενδιαφέρον των επισκεπτών, είναι οι μηχανές αναζήτησης και πρόσβασης σε αρχειακό υλικό κάτι το οποίο θα κινήσει το ενδιαφέρον τους για την εξέλιξη των πραγμάτων και γεγονότων. Έστερα σύμφωνα με τη τεχνολογική εξέλιξη μπορούν να υπάρχουν στο μουσειακό χώρο αναλογικές-ψηφιακές οθόνες, αναλογικές-ψηφιακές προβολές, γιγαντοοθόνες οι οποίες θα παρουσιάζουν τα μουσειακά εκθέματα, λεπτές-διαφανείς και διαδραστικές οθόνες αφής και η ενσωμάτωση των οθονών σε ένα δομημένο και κατάλληλο περιβάλλον (Νικονάνου, 2015).

Όλοι αυτοί οι εξοπλισμοί θα έχουν πολλά πλεονεκτήματα σε πολλούς τομείς όπως πλουραλιστική προσέγγιση εκθεμάτων, εξοικείωση του κοινού με τα τεχνολογικά-ψηφιακά μέσα, συμπύκνωση πολλών και ποικίλων πληροφοριών σε μικρό χρονικό διάστημα, δημιουργία μιας ξεχωριστής και ιδιαίτερης ατμόσφαιρας στο χώρο του μουσείου. Για να επιτευχθούν όλα αυτά θα πρέπει να υπάρχει σωστή ποιότητα παραγωγής και τεκμηρίωση. Τέλος αξίζει να προσθέσουμε ότι η εικονική πραγματικότητα έχει ως στόχο τη βιωματική εμπειρία, μάθηση και ψυχαγωγία μέσω συμμετοχής και συγκίνησης των επισκεπτών. Μέσα από το περιβάλλον αυτό ο επισκέπτης βρίσκεται εν κινήσει και σε διάδραση με τα πολυμέσα και το μουσειακό περιβάλλον με αποτέλεσμα να αποκτά μια πολυαισθητηριακή εμπειρία. Απώτερος στόχος όλων αυτών είναι η βιωματική εμπειρία, μάθηση, και ψυχαγωγία μέσω συμμετοχής και συγκίνησης επισκεπτών. Με την ύπαρξη όλων αυτών των μέσων θα μπορούν να υπάρχουν ρεαλιστικές προσομοιώσεις, δημιουργικές αναπαραστάσεις και ταυτόχρονα καλλιτεχνικές εγκαταστάσεις.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αλμπανίδης, Ε. και συν. (2011). Από τα σπορ στην καθημερινή ζωή. Όλοι διαφορετικοί, όλοι ίσοι. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Αθήνα: Εκδόσεις Multimedia.

Γκαζη, Α. & Νούσια, Τ., (2003). Μουσειολογία, Μέριμνα για τις Αρχαιότητες. Πάτρα: Εκδόσεις Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Δάλκος, Γ., (2000). Σχολείο και Μουσείο. Αθήνα : Εκδόσεις Καστανιώτη.

Ζαϊμάκης, Γ. & Φουρναράκη, Ε., (2015). Κοινωνία και Αθλητισμός στην Ελλάδα. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Καπελλάκου, Γ., (2018). Παιδί, πολιτιστικά δικαιώματα, πολιτιστική κληρονομιά και πολιτιστική πολυμορφία: ο ρόλος των μουσείων (δικαιϊκή προσέγγιση). Από το βιβλίο Παιδί κ' Πληροφορία. Αθήνα: Εκδόσεις Οσελάτος.

Καρυπίδου, Μ., (2018). Μουσείο Καλαθοσφαίρισης ΧΑΝΘ. Ιδρυματική εργασία στο μάθημα Διαχείριση Τεκμηρίων Πολιτισμικής Κληρονομιάς, Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

Κόκου, Α., (2009). Η μέριμνα για τις αρχαιότητες στην Ελλάδα και τα πρώτα Μουσεία. Αθήνα : Εκδόσεις ΚΑΠΟΝ.

Κώδικας Δεοντολογίας του ICOM για τα Μουσεία, (2009). Αθήνα: ICOM- Ελληνικό Τμήμα

Μαλεγιαννάκη, Ε.,(2004). Εφαρμογή των αρχών μάθηση στο σχεδιασμό πληροφοριακών ψηφιακών συστημάτων για Μουσεία. Διπλωματική Εργασία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Μέρτζου, Ε., (1996). 75 Χρόνια ΧΑΝΘ – Η ιστορία της ΧΑΝΘ. ΧΑΝΘ σήμερα, 5:4-13.

Μπουντίδου, Α. & Τσομπανούδη, Ε., (2006). Χριστιανική Αδελφότητα Νέων Θεσσαλονίκης 1921-2006 – Η αθλητική Ιστορία. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Διαμαντίδη.

Νικόνανου, Ν., (2004). Η οργάνωση της επικοινωνιακής πολιτικής ενός μουσείου και ο ρόλος της μουσειοπαιδαγωγικής, στο Μουσείο, επικοινωνία κ' νέες τεχνολογίες. Πρακτικά Α' Διεθνούς Συνεδρίου Μουσειολογίας, Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας κ' Επικοινωνίας. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μυτιλήνη, σ 86-90.

Νικονάνου, Ν., (2015). Μουσειακή Μάθηση και εμπειρία στον 21^ο αιώνα. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Νικονάνου, Ν., (2017). Μουσειοπαιδαγωγική. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Παπάς, Δ. & Μπατέκα, Χ.. Μουσείο Μπάσκετ ΧΑΝΘ. ΧΑΝ Θεσσαλονίκης.

Χουρμουζιάδη, Ν., (2018). Το παιδί στο μουσείο. Από τη χειραγώγηση στη χειραφέτηση ή μήπως το αντίθετο;. Από το Βιβλίο Παιδί κ' Πληροφορία. Αθήνα: Εκδόσεις Οσελάτος

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Ferguson, L., MacLulich, C. & Ravelli, L., (1995). Meanings and messages: language guidelines. Australian Museum, Sydney

McLean, K. , (1993). Planning For People in Exhibitions. Washington: Association of Science Centres -Technology Centres.

Serrell, B., (1996). Exhibit Labels. An Interpretive Approach. Walnut Creek: Alta Mira Press.

Διαδικτυακές πηγές

Βένης, Γ., (2015). Το μουσείο της ΧΑΝΘ. Ανακτήθηκε στις 25/02/2019 από <http://www.esake.gr/el/37550DAB>

Επίσημη ιστοσελίδα ΧΑΝΘ. Ανακτήθηκε στις 27/01/2019 από <http://www.ymca.gr/athlitiki-istoria/athlitikes-omades/programs>

Μυλωρίδου, Θ. & Βαρβαγιάννης, Α., (2017). Ένα μουσείο κόσμημα για το μπάσκετ στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε στις 28/01/2019 από <https://www.life-events.gr/sports-life/ena-mouseio-kosmima-gia-mpasket-stin-ellada-vinteofoto/>

Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς. Ανακτήθηκεστις 30/1/2019 από<https://www.piraeusbankgroup.com/el/corporate-responsibility/culture/cultural-principles>

Ποια είναι τα οφέλη του αθλητισμού; (Αθλητική Ένωση Μεσογείων “Αμεινιάς ο Παλλωνεύς”). Ανακτήθηκε στις 25/01/19 από <https://www.ameinias.gr/portal/eggrafes/43-syxnes-erotiseis/390-poia-einai-ta-ofeli-tou-athlitismoy>

Οδυσσεύς. Ανακτήθηκε στις 03/02/19 απόhttp://odysseus.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=7126

Ολυμπιακό Μουσείο – Αποστολή και στόχοι. Ανακτήθηκε στις 03/02/2019 από <http://www.olympicmuseum-thessaloniki.org/>

Τα οφέλη του αθλητισμού. Ανακτήθηκε στις 25/01/19 από
<https://www.paidorama.com/ta-ofeli-toy-athlitsmoy>